Ročník 1950. 391

Sbírka zákonů republiky Československé

Částka 44. Vydána dne 26. července 1950. Cena Kčs 6.—.

OBSAH:

(103.—109.) 103. Zákon o národních podnicích průmyslových. — **104.** Zákon o financování národních a komunálních podniků. — **105.** Nařízení, kterým se vyhlašuje Statut národních podniků průmyslových. — **106.** Zákon, kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků. — **107.** Vyhláška o úplném znění dekretu presidenta republiky o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků. — **108.** Zákon, kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského. — **109.** Vyhláška o úplném znění dekretu presidenta republiky o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského.

103.

Zákon ze dne 13. července 1950 o národních podnicích průmyslových.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Oddíl I.

Národní podniky průmyslové a jejich poslání.

§ 1.

Ze znárodněných dolů a jiných průmyslových podniků vyrostly národní podniky průmyslové, v nichž kolektivy pracujících v soudružské spolupráci ovládané uvědomělou kázní a vzájemnou pomocí plní úkoly výstavby socialismu.

§ 2.

Posláním národních podniků průmyslových jest podle plánu přispívat výrobou k vzestupu národního bohatství, ke zvyšování hmotné a kulturní úrovně pracujících a k upevnění moci pracujícího lidu. Aby národní podniky průmyslové plnily toto poslání, dbají o soustavné rozvíjení výrobních sil a o zvyšování produktivity práce a hospodárnosti.

Oddíl II.

Rozsah platnosti a věcná příslušnost.

§ 3.

(1) Národní podniky průmyslové (dále jen „národní podniky") podle tohoto zákona jsou národní podniky v oboru ministerstev průmyslu, výživy, informací a osvěty a zdravotnictví.

(2) Ministři průmyslu, výživy, informací a osvěty a zdravotnictví jsou pro národní podniky z oboru svého ministerstva věcně příslušnými ministry podle tohoto zákona.

Oddíl III.

Zřízení národních podniků a jejich právní poměry.

§ 4.

(1) Národní podniky zřizuje věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí z majetku, kterého stát nabyl znárodněním, konfiskací nebo jiným způsobem, z prostředků Fondu znárodněného hospodářství nebo z jiného národního majetku. Takový majetek může věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí též začlenit do národního podniku již zřízeného. Spadá-li takový majetek do působnosti jiného ministra, činí tato opatření věcně příslušný ministr s ním v dohodě.

(2) Věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí může zřídit národní podnik z majetku, který patří právnickým osobám, jejichž kapitálovými účastníky jsou výhradně národní podniky nebo osoby, které jednají z příkazu národních podniků (dále jen „podnik právnické osoby"), nebo z částí takového majetku, nebo může takový majetek nebo jeho část též začlenit do národního podniku již zřízeného.

§ 5.

(1) Předpisy o znárodnění stanoví, v které závazky vstupuje národní podnik, do něhož byl začleněn znárodněný majetek, za kterých podmínek se může národní podnik domáhat zrušení závazku nebo jeho přiměřené úpravy, jak se upravují závazky předluženého znárodněného podniku, jehož majetek byl začleněn do národního podniku, jakož i za kterých podmínek může národní podnik odporovat právním jednáním dřívějšího vlastníka znárodněného podniku.

(2) Věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí stanoví, které závazky přecházejí na národní podnik dnem převzetí majetku jiného národního podniku, podniku právnické osoby nebo jiného národního majetku, který byl do něho začleněn. Přechodem závazku podle věty prvé se dřívější dlužník zprošťuje. K takovému přechodu není potřebí přivolení věřitele.

§ 6.

Národní podnik nebo podnik právnické osoby, jejichž majetek byl začleněn podle § 4, zruší věcně příslušný ministr; na návrh věcně příslušného ministerstva se zrušení zapíše do podnikového rejstříku. Týká-li se opatření podle § 5 odst. 2 všech závazků zrušeného podniku, odpadá jeho likvidace.

§ 7.

(1) Národní podniky jsou samostatné právnické osoby.

(2) Národnímu podniku určí věcně příslušný ministr název, den vzniku, sídlo a zpravidla též základní závod (§ 21), pokud nebude výjimečně od určení základního závodu upuštěno.

(3) O zřízení národního podniku vydá věcně příslušný ministr listinu, ve které uvede jeho název, den vzniku, sídlo, základní závod, jakož i den, ke kterému národní podnik převezme majetek do něho začleněný; totéž platí, dojde-li ke změnám.

(4) Potvrzení o přechodu závazků na národní podnik vydává příslušný generální ředitel (§§ 33 a násl.) podle listin o tom vydaných (odstavec 3, § 5 odst. 2 a § 42).

§ 8.

(1) Národní podnik se zapisuje do podnikového rejstříku. V ohlášce k zápisu do rejstříku, která se odvolá na listinu podle § 7 odst. 3, sdělí podnik soudu:

a) název a sídlo,

b) den vzniku,

c) kdo podnik zastupuje a za něj podpisuje.

(2) Ustanovení odstavce 1 platí obdobně také pro ohlašování změn těchto skutečností k zápisu do podnikového rejstříku.

§ 9.

(1) Součástí názvu národního podniku je označení „národní podnik". Tohoto označení smějí užívat jen národní podniky.

(2) Dosavadní firma znárodněného podniku, jehož majetek byl z větší části začleněn do národního podniku, nebo část firmy takového znárodněného podniku může být pojata do názvu národního podniku bez svolení jinak nutného podle platných předpisů. Pokud dosavadní majitel provozuje jiný podnik, musí jeho firmu nebo název přiměřeně upravit, aby se zřetelně lišily od názvu národního podniku.

§ 10.

(1) Vlastníkem majetku národního podniku je stát; národnímu podniku je takový majetek svěřen do správy. Ve věcech tohoto majetku národní podnik vystupuje a jedná vlastním jménem.

(2) Pokud není jinak stanoveno, zapisuje se ve veřejných knihách, úředních rejstřících nebo seznamech vedených podle československého práva jako vlastník nemovitosti nebo práva, které má národní podnik ve správě, československý stát s vyznačením tohoto podniku.

(3) Pokud jde o majetek začleněný do národního podniku podle § 4, konají se zápisy k návrhu tohoto podniku podle listiny, kterou o tom vydá věcně příslušné ministerstvo nebo jím pověřený orgán.

§ 11.

(1) Národní podnik nesmí zcizit části majetku svěřeného do jeho správy, které jsou určeny k tomu, aby jich trvale užíval. Jednání příčící se tomuto zákazu nemají právních následků.

(2) K majetkovým částem uvedeným v odstavci 1 nemohou třetí osoby nabýt zástavních nebo jiných věcných práv ať knihovních nebo neknihovních.

(3) Výjimky ze zákazu zcizení podle odstavce 1 povolují nadřízené orgány (§§ 32 a násl.).

§ 12.

(1) Pro závazky národního podniku se lze uspokojit toliko z majetku jemu svěřeného do správy, který není určen k tomu, aby ho podnik trvale užíval (§ 11).

(2) Z majetku, který má národní podnik ve správě, nelze žádati ani dosíci uspokojení pohledávek za státem.

§ 13.

Národní podnik nepotřebuje oprávnění, která by podle předpisů živnostenského nebo jiného práva byla jinak nutná k provozování jeho činnosti podle schváleného podnikového plánu. Národní podniky jsou však podrobeny ustanovením o schvalování provozoven, jakož i jiným předpisům o ochraně života a zdraví pracujících a veřejné bezpečnosti a předpisům o výchově pracujícího dorostu.

Oddíl IV.

Podnikový plán a hlavní zásady řízení.

§ 14.

(1) Činnost národního podniku je určována jeho schváleným podnikovým plánem. Podnikové plány národních podniků jsou svým obsahem součástí jednotného hospodářského plánu.

(2) Podnikový plán schvaluje generální ředitel (§§ 33 a násl.).

§ 15.

(1) Národní podnik je povinen hospodařit podle rozpočtu, který je základem finančního plánu tvořícího součást jeho podnikového plánu.

(2) Národní podnik a všechny pracující v něm musí vésti snaha splnit uložené úkoly co nejhospodárněji.

§ 16.

V národním podniku odpovídá každý osobně za splnění úkolů mu připadajících.

§ 17.

V národním podniku se uplatňuje nejširší účast pracujících.

§ 18.

Vedení národního podniku a jeho částí přísluší vždy jednomu vedoucímu, který má samostatnou rozhodovací pravomoc.

§ 19.

Národní podnik je povinen dbát, aby se dosažení příznivých výsledků v plnění plánovaných úkolů a v úsporném hospodaření opíralo o socialistické uvědomění zaměstnanců v něm pracujících a o závislost jejich hmotných zájmů na těchto výsledcích.

Oddíl V.

Organisace národního podniku.

§ 20.

Organisace národního podniku se musí přizpůsobovat zásadám socialistického hospodářství, musí zajišťovat dokonalou spolupráci a umožňovat úspěšné plnění plánovaných úkolů.

§ 21.

Byl-li národnímu podniku určen základní závod, obstarává jeho správa zároveň správu národního podniku.

§ 22.

(1) V čele národního podniku je ředitel, který vede jeho činnost, zastupuje národní podnik a jedná jeho jménem. Ředitel vede základní závod.

(2) O věcech národního podniku rozhoduje ředitel samostatně, pokud v jednotlivých případech není stanoveno, že potřebuje ke svému rozhodnutí předchozího souhlasu generálního ředitele nebo věcně příslušného ministra.

(3) Ředitel je přímo podřízen generálnímu řediteli. Jemu odpovídá za splnění svých povinností.

(4) Za úspěšné splnění plánu a zejména za jeho žádoucí překročení je ředitel, pokud se o to zasloužil, zvlášť odměňován z prostředků generálního ředitelství podle směrnic, které vydá věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem práce a sociální péče a s ústředním orgánem jednotné odborové organisace.

§ 23.

(1) Ředitele národního podniku jmenuje a odvolává generální ředitel po slyšení ústředního orgánu jednotné odborové organisace.

(2) Ředitelem může být toliko československý občan, který musí být státně spolehlivý, lidově-demokratickému řádu oddaný, občansky a mravně bezúhonný a k plnění této funkce schopný.

(3) Ředitel nesmí vykonávat zaměstnání, funkci nebo činnost, které jsou v rozporu se zájmy národního podniku.

(4) Ředitel slíbí generálnímu řediteli, že bude svědomitě plnit své povinnosti v souladu se zájmy státu; slib zároveň potvrdí písemně.

(5) Prohlášení, kterým se ředitel vzdává své funkce, bere na vědomí generální ředitel, čímž vzdání nabývá účinnosti.

(6) Dnem slibu se ředitel ujímá své funkce a stává se zaměstnancem národního podniku, pokud jím nebyl již dříve. Jeho pracovní poměr zaniká dnem, kdy byl odvolán, nebo dnem, kdy bylo vzato na vědomí, že se vzdává funkce. Ne-

došlo-li k zániku pracovního poměru za okolností, pro které by jinak bylo lze pracovní poměr zrušiti předčasně, přísluší řediteli plat po dobu odpovídající výpovědní lhůtě stanovené obecnými předpisy.

(7) Na jmenování a odvolání ředitele se nevztahují předpisy o spolupůsobení závodního zastupitelstva při přijímání a zařazování zaměstnanců na pracovní místa, po případě předpisy o souhlasu závodního zastupitelstva při propouštění zaměstnanců; k jeho jmenování a odvolání také není potřebí souhlasu orgánu jinak nutného při sjednávání a rozvázání pracovního poměru.

§ 24.

(1) V době nepřítomnosti nebo zaneprázdnění ředitele zastupuje jej v plném rozsahu jeho pravomoci zástupce podle předpisů o tom vydaných (§ 40). Na ustanovení zástupce ředitele se nevztahují předpisy o spolupůsobení závodního zastupitelstva při zařazování zaměstnanců na pracovní místa.

(2) Jménem národního podniku mohou kromě ředitele a jeho zástupců jednat ještě osoby, které k tomu ředitel v rámci své pravomoci zmocní, a to v rozsahu uděleného zmocnění.

§ 25.

Národní podnik ohlásí k zápisu do podnikového rejstříku svého ředitele a jeho zástupce. Tyto osoby se podepíší před soudem nebo podají svůj podpis v ověřené formě. Za podnik se podepisuje tak, že k vytištěnému nebo kýmkoliv napsanému názvu podniku připojí ředitel (zástupce) svůj podpis.

§ 26.

(1) V národním podniku musí být ustanoven podnikový hospodář. Jeho povinností je dbát zejména, aby podnik hospodařil v souhlasu se svým rozpočtem a aby plnil uložené úkoly co nejhospodárněji. Setrvá-li ředitel přes jeho upozornění na původním rozhodnutí, jež odporuje rozpočtu, musí o tom podnikový hospodář podat zprávu nadřízenému orgánu.

(2) Podnikového hospodáře ustanovuje a zprošťuje ředitel se souhlasem generálního ředitele. Ustanovení § 24 odst. 1 věty druhé platí obdobně.

§ 27.

Ředitel a osoby, které zastupují národní podnik nebo obstarávají jeho věci, odpovídají za škodu jimi způsobenou národnímu podniku. Náhrada se na nich vymáhá pořadem práva.

Oddíl VI.

Zaměstnanci.

§ 28.

(1) Pracovní a mzdové poměry zaměstnanců národních podniků se řídí předpisy platnými pro zaměstnance, na které se vztahuje zákon o státní mzdové politice.

(2) Pokud tento zákon nebo předpisy podle něho vydané nestanoví jinak, jsou zaměstnanci národního podniku přijímáni a na pracovní místa zařazováni po projednání se závodním zastupitelstvem. K jejich propuštění je třeba souhlasu těchto orgánů.

§ 29.

(1) Podnícení hmotného zájmu zaměstnanců na výsledcích v plnění podnikového plánu slouží podnikový fond pracujících. Do něho plyne podíl na zisku docíleném podle plánu a podíl na lepším hospodářském výsledku, než byl plánován. Při výpočtu podílu na lepším hospodářském výsledku se přihlíží k celkové výši docíleného výsledku před jeho případným zdaněním.

(2) Národní podnik odvádí podnikovému fondu pracujících jeho podíl do 14 dnů po schválení účetní závěrky. Věcně příslušný ministr může národnímu podniku uložit, aby odváděl na podíl zálohy.

(3) Věcně příslušný ministr stanoví v dohodě s ministrem financí, který majetek a závazky patří v národním podniku podnikovému fondu pracujících.

(4) Prostředků podnikového fondu pracujících používá ředitel po projednání se závodními zastupitelstvy.

(5) O správě a provozu sociálních, zdravotních, kulturních a tělovýchovných zařízení podnikových fondů pracujících, jakož i o používání prostředků těchto fondů, vydá věcně příslušné ministerstvo v dohodě s ústředním orgánem jednotné odborové organisace směrnice v rámci předpisů podle § 40.

(6) Majetek a závazky patřící k podnikovému fondu pracujících a jeho hospodaření se v národním podniku vykazují odděleně.

Oddíl VII.

Rozvoj výrobních sil a zvyšování produktivity práce.

§ 30.

V zájmu rozvoje výrobních sil a zvyšování produktivity práce musí národní podniky pečovat o prohloubení plánování, zabezpečovat podmínky soustavného a všeobecného vzestupu

technické úrovně výroby, zdokonalovat organisaci práce, pečovat o výběr, rozmístění a růst kádrů a podporovat socialistické soutěžení, zejména údernictví a zlepšovatelské hnutí.

Oddíl VIII.

Finanční hospodaření.

§ 31.

Finanční hospodaření národních podniků a generálních a oblastních ředitelství (§§ 35 a násl.) bude upraveno zvlášť.

Oddíl IX.

Vrchní vedení národních podniků a dozor nad nimi.

§ 32.

(1) Národní podniky jsou podřízeny vrchnímu vedení a dozoru státu, které obstarává věcně příslušný ministr, pokud nejde o působnost, která podle tohoto zákona přísluší vládě.

(2) Pokud se v tomto zákoně již tak nestanoví, určuje podrobný rozsah působnosti vrchního vedení národních podniků a dozoru nad nimi věcně příslušný ministr.

§ 33.

(1) Úkoly, které podle § 32 odst. 2 spadají do působnosti vrchního vedení a dozoru, obstarává věcně příslušný ministr zásadně prostřednictvím jemu podřízených generálních ředitelů, a to tak, že výkon těchto úkolů přísluší generálním ředitelům, nejde-li o věci, které si ministr vyhradil své bezprostřední pravomoci. Generální ředitel je povinen dbát směrnic a pokynů věcně příslušného ministra.

(2) Pokud národní podniky na Slovensku nejsou z celostátních důvodů podřízeny přímo generálnímu řediteli nebo věcně příslušnému ministrovi, vykonávají generální ředitelé svou pravomoc nad nimi prostřednictvím oblastních ředitelů, podřízených věcně příslušnému pověřenci. Oblastní ředitel je povinen dbát směrnic a pokynů generálního ředitele. S vědomím oblastního ředitele může generální ředitel kontrolovat národní podniky na Slovensku též přímo.

(3) Věcně příslušný ministr určí, kterému generálnímu řediteli jsou jednotlivé národní podniky podřízeny.

(4) Věcně příslušný ministr může národní podnik bezprostředně podřídit své pravomoci a vykonávat nad ním působnost ve všech jeho otázkách nebo v jednotlivých věcech a může pověřit prováděním úkolů v ostatních věcech generálního ředitele. Opatření učiněná v působnosti podle věty prvé nastupují na místo opatření orgánů jinak příslušných podle tohoto zákona.

§ 34.

(1) Generálního ředitele jmenuje a odvolává vláda na návrh věcně příslušného ministra. Oblastního ředitele jmenuje a odvolává věcně příslušný ministr.

(2) Na návrh generálního ředitele jmenuje a odvolává věcně příslušný ministr jeho zástupce, který zastupuje generálního ředitele v plném rozsahu jeho pravomoci v době jeho nepřítomnosti nebo zaneprázdnění. Jmenuje-li několik zástupců, určí jejich pořadí. Každému zástupci vymezí generální ředitel zvláštní úsek jeho působnosti, za nějž mu zástupce odpovídá.

(3) Generální ředitel odpovídá osobně za splnění úkolů, které připadají podřízeným národním podnikům podle jednotného hospodářského plánu.

(4) Ustanovení § 23 odst. 2 až 7 platí přiměřeně o generálním řediteli (zástupci); slib podle odstavce 4 téhož paragrafu vykoná generální ředitel nebo jeho zástupce věcně příslušnému ministrovi, který také bere na vědomí jejich prohlášení podle odstavce 5 téhož paragrafu.

§ 35.

(1) Opatření generálních ředitelů připravují a obstarávají generální (oblastní) ředitelství, která zřizuje vláda na návrh věcně příslušného ministra. Vláda určí generálnímu ředitelství jeho název a sídlo. Generální ředitelství zrušuje vláda na návrh věcně příslušného ministra.

(2) Generálnímu ředitelství může věcně příslušný ministr svěřit do správy národní majetek, který spadá do jeho působnosti.

(3) Se svěřením majetku znárodněného podniku do správy generálnímu ředitelství přecházejí závazky tohoto podniku podle předpisů o znárodnění. Věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí stanoví, které závazky přecházejí se svěřením jiného národního majetku do správy generálnímu ředitelství; tyto závazky přecházejí za podmínek a s právními účinky podle § 5 odst. 2 věty druhé a třetí.

(4) O zřízení generálního ředitelství vydá věcně příslušný ministr listinu, ve které uvede jeho název, sídlo, jakož i den, ke kterému generální ředitelství převezme majetek mu svěřený, a ke kterému přecházejí závazky k tomuto majetku patřící; totéž platí, dojde-li ke změnám.

§ 36.

(1) Generální (oblastní) ředitelství vede generální (oblastní) ředitel, který samostatně rozhoduje o jeho věcech, pokud není v jednotlivých případech stanoveno, že potřebuje předchozí souhlas věcně příslušného ministra (generálního ředitele). Generální ředitel odpovídá za činnost generálního ředitelství a za jeho hospodaření.

(2) Činnost generálního ředitelství se řídí jeho plánem, který musí být zaměřen na splnění plánů podřízených národních podniků. Částí plánu je rozpočet, podle něhož je generální ředitelství povinno hospodařit. Plán generálního (oblastního) ředitelství schvaluje věcně příslušný ministr (generální ředitel).

(3) Rozpočet generálního ředitelství stanoví, za kterých podmínek se poskytuje příděl jeho podnikovému fondu pracujících. Zásady pro stanovení těchto přídělů určí věcně příslušný ministr. Příděl se odvádí podnikovému fondu pracujících do 14 dnů po schválení účetní závěrky generálního ředitelství; věcně příslušný ministr může povolit odvádění záloh na příděl.

(4) Je-li oblastní ředitel výkonným orgánem dvou nebo více generálních ředitelů, určí věcně příslušný ministr, který generální ředitel a za jakých podmínek vykonává pravomoc generálního ředitele v poměru k oblastnímu ředitelství.

(5) O majetku svěřeném generálnímu ředitelství a o závazcích souvisících s jeho provozem platí přiměřeně ustanovení §§ 10, 11, 12, 47 a 48. Dále platí pro generální ředitelství přiměřeně ustanovení o národních podnicích obsažená v tomto zákoně kromě §§ 1, 2 a 4 až 9, § 14, § 15 odst. 1, § 21, § 22 odst. 1 až 3, §§ 24 a 25, § 29 odst. 1 věty druhé a třetí, §§ 39 a 41, § 42 odst. 1 a §§ 43 až 46; rovněž tak platí pro generální ředitelství ustanovení jiných předpisů vztahující se na národní podniky, pokud vládní nařízení nestanoví odchylku.

§ 37.

Věcně příslušný ministr může generální ředitele zmocniti, aby obstarávali další úkoly podle předpisů, které jemu přísluší provádět.

§ 38.

(1) Dozoru státu obstarávanému věcně příslušným ministrem jsou podrobeny národní podniky i generální ředitelství po všech stránkách činnosti.

(2) Nastanou-li v obstarávání působnosti generálního ředitele nepravidelnosti ohrožující plnění plánovaných úkolů, může věcně příslušný ministr učiniti prozatímní opatření.

§ 39.

Věcně příslušný ministr může provedením jednotlivých úkolů vrchního vedení národních podniků a dozoru nad nimi, který spadá do jeho pravomoci, pověřit národní výbor.

§ 40.

Statut národních podniků průmyslových, který vyhlásí vláda nařízením, určí národním podnikům směrnice zejména o řízení, organisaci, podnikovém plánu, práci a pracujících, péči o kádry, výrobních prostředcích, technice, výrobním procesu a výrobku, finančním hospodaření, podnikových fondech pracujících a o vrchním vedení a dozoru státu. Vycházejíce z ducha tohoto Statutu, národní podniky postupují podle zásad do něho pojatých tak, aby splnily své poslání.

Oddíl X.

Změny v učlenění.

§ 41.

Věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí může podřídit generálnímu řediteli i podniky zřízené podle jiných právních předpisů, pokud patří do jeho pravomoci. Pokud věcně příslušný ministr neupraví odchylně poměry takových podniků, platí pro ně přiměřeně předpisy pro národní podniky podle tohoto zákona.

§ 42.

(1) Věcně příslušný ministr může vyjmout národní podnik z jeho organisace podle tohoto zákona a v dohodě s příslušným ministrem jej odevzdat k opatření podle předpisů, které tomuto ministru přísluší prováděti. Pokud podle těchto předpisů nebudou odchylně upraveny poměry takového národního podniku, platí o něm přiměřeně ustanovení tohoto zákona.

(2) Věcně příslušný ministr může z národního podniku vyjmout majetek nebo závazky a učinit o nich opatření ve vlastním oboru působnosti nebo je v dohodě s příslušným ministrem převést do jeho pravomoci, aby o nich učinil opatření ve vlastním oboru působnosti.

(3) Věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí může na národní podnik přenést závazek patřící k národnímu majetku.

(4) Přechodem závazku podle odstavců 2 a 3 se dřívější dlužník zprošťuje. K takovému přechodu není potřebí přivolení věřitele.

Oddíl XI.
Zrušení národního podniku.

§ 43.

(1) Věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí zrušuje národní podnik a stanoví také, jak má být s majetkem zrušeného národního podniku naloženo. O zrušení vydá věcně příslušný ministr listinu.

(2) Na návrh likvidátora se zrušení národního podniku zapíše do podnikového rejstříku.

§ 44.

(1) Dojde-li ke zrušení národního podniku, s výjimkou případů uvedených v § 6 větě druhé, jmenuje generální ředitel likvidátora; generální ředitel může likvidátora odvolati.

(2) Generální ředitel ohlásí jmenování a odvolání likvidátora k zápisu do podnikového rejstříku.

§ 45.

(1) Likvidátor smí zpeněžit majetek zrušeného národního podniku jen, pokud o něm jinak nestanoví věcně příslušný ministr.

(2) Likvidační přebytek zrušeného národního podniku odvede likvidátor Fondu znárodněného hospodářství.

(3) Po skončení likvidace se odevzdají knihy a spisy zrušeného národního podniku příslušnému generálnímu ředitelství.

§ 46.

(1) Likvidátor je podroben dozoru generálního ředitele a věcně příslušného ministra.

(2) O osobní odpovědnosti likvidátorově a o vymáhání náhrady škody jím způsobené platí přiměřeně ustanovení §§ 16 a 27.

Oddíl XII.
Přechodná ustanovení.

§ 47.

Změna zápisů ve veřejných knihách vedených podle československého práva, které byly vykonány do dne počátku účinnosti tohoto zákona, se provede podle zvláštních předpisů. Úprava takových zápisů, které byly vykonány v jiných, podle československého práva vedených úředních rejstřících a seznamech, se provede podle předpisů, které vydá vláda nařízením.

§ 48.

(1) Zástavní práva váznoucí na majetkových částech uvedených v § 11 zanikají bez náhrady a knihovní soud je vymaže k návrhu národního podniku s odvoláním na tento zákon. Závazky, pro které bylo zástavní právo zřízeno, zůstávají nedotčeny.

(2) Za kterých podmínek zanikají jiná věcná práva ať knihovní nebo neknihovní na majetkových částech uvedených v § 11, upraví vláda nařízením.

(3) Ustanovení odstavců 1 a 2 se nevztahují na případy, ve kterých vláda povolí výjimku na návrh věcně příslušného ministra učiněný v dohodě s ministrem financí.

§ 49.

Zaniká funkce členů představenstev podle §§ 20 a 21 dekretu č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, ve znění čl. II zákona č. 114/1948 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků, a podle §§ 17 a 18 dekretu č. 101/1945 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, ve znění čl. II zákona č. 115/1948 Sb., o znárodnění dalších průmyslových a jiných výrobních podniků a závodů v oboru potravinářském a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků tohoto oboru.

§ 50.

Reservní fond podle § 18 vládního nařízení č. 6/1946 Sb., kterým se vydává statut národních podniků průmyslových, a § 36 vládního nařízení č. 77/1946 Sb., kterým se vydává Statut národních podniků potravinářských, se převádí dnem 31. prosince 1949 do kmenového jmění národního podniku.

§ 51.

Ústřední a oblastní orgány zřízené podle dosud platných předpisů se zrušují dnem, který určí věcně příslušný ministr. K návrhu příslušných generálních ředitelství vymaže soud z obchodního (firemního) rejstříku národní podniky, jimiž ústřední (oblastní) orgány zřízené podle dosud platných předpisů podnikatelsky obstarávaly společné záležitosti podřízených národních podniků.

§ 52.

(1) Fond národní obnovy zatíží Fond znárodněného hospodářství částkou rovnající se náhradě za konfiskované majetkové podstaty v rozsahu jejich použití podle § 4, která se určí přiměřeně podle zásad pro určení náhrady za znárodněný majetek.

(2) Vláda určí, jak se vyrovná zůstatek vzájemných nároků mezi Fondem národní obnovy a Fondem znárodněného hospodářství.

§ 53.

Právní jednání, písemnosti, podání k zápisu do veřejných knih a rejstříků a úřední úkony, potřebné k provádění tohoto zákona nebo k přípravám takového provádění, jakož i podání národních podniků a generálních ředitelů (ředitelství) k věcně příslušnému ministerstvu jsou osvobozeny od daní, poplatků a dávek. To neplatí o obchodní činnosti národních podniků, o převodech majetku z národního podniku, jimiž se nenabývá správa svěřeného majetku podle § 10, o zápisech změn do rejstříku prováděných po zápisu národního podniku a o zápisech prováděných na návrh likvidátora zrušeného národního podniku.

Oddíl XIII.

Zrušovací, zmocňovací a závěrečná ustanovení.

§ 54.

Dnem 31. prosince 1949 pozbývají platnosti §§ 16, 18 a § 21 odst. 1 č. 1 písm. b) a č. 2 písm. b) vládního nařízení č. 6/1946 Sb. a §§ 34, 36 a § 39 odst. 1 č. 1 písm. b) a odst. 2 č. 1 písm. b) a č. 2 písm. b) vládního nařízení č. 77/1946 Sb. Ostatní ustanovení těchto nařízení pozbývají platnosti dnem počátku účinnosti tohoto zákona.

§ 55.

Věcně příslušný ministr stanoví v dohodě s ústředním orgánem jednotné odborové organisace den, kterým se v národních podnicích zřizují podnikové fondy pracujících, jakož i plánovací období, za něž se podnikovým fondům pracujících poskytují příděly. Od prvého dne tohoto období se na příslušné národní podniky a ústřední a oblastní orgány nevztahují ustanovení §§ 24 a 32 dekretu č. 104/1945 Sb., o závodních a podnikových radách, ve znění zákona č. 188/1948 Sb., kterým se mění a doplňují některá další ustanovení dekretu presidenta republiky o závodních a podnikových radách. Nároky jednotného fondu pracujících na podíl na čistém zisku za dobu předcházející tomuto dni zůstávají nedotčeny.

§ 56.

Opatření učiněná ve shodě s ustanoveními tohoto zákona přede dnem počátku jeho účinnosti a předpisů podle něho vydaných se ode dne opatření pokládají za učiněná podle zákona.

§ 57.

Vláda může nařízením rozšířit platnost ustanovení tohoto zákona i na národní podniky v oboru jiných ministerstev, po případě pro ně stanoviti vhodné odchylky.

§ 58.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 1950; provedou jej ministři průmyslu, výživy, informací a osvěty a zdravotnictví v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.
Dr. John v. r.
Zápotocký v. r.
Kopecký v. r.
Kliment v. r.
Plojhar v. r.
Ing. **Jankovcová** v. r.

104.

Zákon ze dne 13. července 1950 o financování národních a komunálních podniků.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Oddíl I.

Úvodní ustanovení.

§ 1.

(1) Aby finančně zajistil společenské poslání národních a komunálních podniků (dále jen „podniky") v plánovaném hospodářství, svěřuje jim stát do správy prostředky k financování investic a provozu a upravuje financování jejich provozu úvěrem.

(2) Stát svěřuje podnikům prostředky k financování investic a provozu prostřednictvím Fondu znárodněného hospodářství (dále jen „Fond").

§ 2.

(1) Tento zákon upravuje financování všech národních a komunálních podniků s výjimkou bank — národních podniků a československé pojišťovny, národního podniku, na něž se vztahuje pouze § 8.

(2) Ministr financí může v dohodě s ministrem-předsedou státního úřadu plánovacího a s ministrem vnitra nařízením stanovit pro komunální podniky odchylky od tohoto zákona.

(3) Vláda může nařízením rozšířit platnost zákona i na jiné podniky, které vykonávají obdobné úkoly jako národní podniky, a stanovit přitom nutné odchylky od ustanovení zákona.

Oddíl II.
Finanční služba Fondu.

§ 3.

(1) U Fondu se soustřeďují prostředky plynoucí z podniků a používá se jich spolu s příděly ze státní pokladny a s jinými příjmy Fondu především k financování podniků (finanční služba Fondu).

(2) Předpisy o náhradové službě Fondu zůstávají nedotčeny; její výdaje se hradí z prostředků Fondu.

§ 4.

(1) Finanční základnou podniku je kmenové jmění. Kmenové jmění se dělí na základní fond a obratový fond. Základním fondem podniku je část kmenového jmění odpovídající hodnotě investičního majetku, obratovým fondem je část kmenového jmění ve výši stanovené plánem, určená k financování provozu.

(2) Vláda vydá nařízením podrobnější předpisy o kmenovém jmění. Ministerstvo financí vydá v dohodě se státním úřadem plánovacím a s věcně příslušným ministerstvem směrnice pro stanovení kmenového jmění, které podle potřeby vyhlásí v příslušném úředním listě; pokud nevyplývá výše kmenového jmění z plánu, bude též ve směrnicích stanoveno, v kterých případech a kdo schvaluje návrhy na stanovení kmenového jmění.

(3) Ustanovení tohoto zákona se nevztahují na bytový fond podniků a na podnikový fond pracujících; pro tyto fondy platí zvláštní předpisy.

§ 5.

(1) Nestačí-li při zřízení podniku hodnota svěřeného majetku po odečtení závazků, které podnik převzal, k vytvoření jeho kmenového jmění ve výši podle § 4, doplní se rozdíl z prostředků Fondu. Přesahuje-li při zřízení podniku hodnota svěřeného majetku po odečtení závazků stanovenou výši kmenového jmění, odvede podnik Fondu částku, o kterou je rozdíl vyšší než kmenové jmění.

(2) Ustanovení odstavce 1 platí obdobně též v případech, kdy se tímto zákonem na Fond zapojují svým hospodařením podniky již zřízené nebo kdy se za trvání podniku podle zvláštních předpisů začleňují nebo z podniku vyjímají majetkové části nebo kdy se na něj přenášejí nebo z něho vyjímají závazky.

§ 6.

(1) Podniky převedou na Fond majetkové části a závazky, které určí věcně příslušný ministr v dohodě s ministrem financí, a to v bilančních hodnotách. Ministr financí může v dohodě s věcně příslušným ministrem uložit podniku, aby obstarával pro Fond správu převedených majetkových částí a závazků.

(2) Přechodem závazku na Fond se podnik závazku zprošťuje; k přechodu není potřebí věřitelova přivolení. Fond má proti věřiteli veškeré námitky, které mohl uplatňovat podnik.

(3) Ministr financí může změnit podmínky splácení a úrokování závazků, které přešly na Fond.

(4) Podnik odvede Fondu částku rovnající se bilanční hodnotě převedeného závazku; Fond uhradí podniku částku rovnající se bilanční hodnotě převedené majetkové části. Budou-li majetkové části nebo závazky převedeny na Fond před stanovením nebo při stanovení kmenového jmění podniku, zúčtují se nároky Fondu nebo podniku při prvním stanovení kmenového jmění.

(5) Opatření všeobecné povahy učiněná podle odstavců 1 a 3 vyhlásí dotčená ministerstva v příslušném úředním listě.

(6) Právní jednání, písemnosti a úřední úkony, jichž je třeba k převodům podle tohoto paragrafu, jsou osvobozeny od poplatků a dávek za úřední úkony ve věcech správních.

§ 7.

(1) Podniky odvádějí Fondu kromě částek podle § 5 odst. 1 věty druhé a odst. 2 a § 6 odst. 4:

a) zisk podle schválené účetní závěrky po odečtení přídělu podnikovému fondu pracujících,

b) úroky z kmenového jmění podle sazby stanovené vládou; vláda může povolit pro některé druhy podniků odchylky,

c) částky odpovídající odpisům z investičního majetku,

d) částky odpovídající zbytkové účetní ceně vyřazených investic,

e) částky odpovídající snížení obratového fondu.

(2) Fondu připadají likvidační přebytky zrušených podniků, částky odpovídající náhradám za znárodněný majetek osobám, kterým se podle příslušných předpisů o znárodnění nebo ze-

státnění náhrada neposkytuje, a jiné příjmy podle zvláštních předpisů.

(3) Ministr financí může v dohodě s věcně příslušným ministrem uložit podnikům zálohové odvádění zisku, úroků z kmenového jmění a částek odpovídajících odpisům z investičního majetku.

§ 8.

Banky — národní podniky a Československá pojišťovna, národní podnik, odvádějí Fondu zisk po potřebné dotaci reservním fondům bank a fondům pojišťovny, po odvodu částky příslušející jednotnému fondu pracujících a po odečtení částek, které určí ministr financí pro zvláštní účely peněžnictví a pojišťovnictví a zábranné a ochranné činnosti pojišťovnictví.

§ 9.

Z prostředků Fondu se hradí pořízení investic podniků, a to prostřednictvím Investiční banky, národního podniku.

§ 10.

(1) Z prostředků Fondu se doplňuje podnikům obratový fond na výši podle § 4.

(2) Prostředků určených k provozu nesmí podnik použít k účelům jiným.

§ 11.

(1) Z prostředků Fondu se hradí bilanční ztráty podniků, dá-li k tomu souhlas ministr financí v dohodě s věcně příslušným ministrem a ministrem-předsedou státního úřadu plánovacího.

(2) Vláda může stanovit nařízením, aby byl podnikům hrazen z prostředků Fondu rozdíl mezi vyššími rozpočtovanými náklady a nižšími rozpočtovanými výnosy, a to ve stejných obdobích, v jakých podniky odvádějí zálohy na zisk.

§ 12.

(1) Nestačí-li příjmy Fondu k plnění jeho úkolů, opatří si Fond potřebné prostředky způsobem a za podmínek, které stanoví ministr financí.

(2) Přebytky Fondu plynou do státní pokladny.

§ 13.

(1) Fond podléhá dozoru ministerstva financí.

(2) Předpisy o organisaci, správě a o hospodaření Fondu vydá vláda nařízením, které může podrobnější úpravu organisace a správy ponechat jednacímu řádu. Jednací řád Fondu vydá ministerstvo financí vyhláškou v příslušném úředním listě.

Oddíl III.

Úvěr, platební styk a peněžní kontrola podniků.

§ 14.

Není-li obratový fond stanoven nebo nestačí-li k financování provozu podniku, opatří si podnik potřebné provozní prostředky úvěrem od Státní banky československé; podniky stavební a odděleně účtující stavební oddělení podniků si opatřují provozní úvěr u Investiční banky, národního podniku, při čemž může ministr financí v dohodě s věcně příslušným ministrem povolit odchylky. Banky mohou pověřit ústavy lidového peněžnictví, aby poskytovaly provozní úvěr komunálním podnikům. Podrobnosti upraví ministerstvo financí v dohodě s věcně příslušným ministerstvem směrnicemi, které vyhlásí v příslušném úředním listě.

§ 15.

Podniky nesmějí poskytovat finanční úvěry ani vyrovnávat své závazky kompensací. Ministerstvo financí může vyhláškou v příslušném úředním listě stanovit výjimky, kdy podnik smí své závazky vyrovnat kompensací.

§ 16.

(1) Podnik je povinen konat své platy převodem v účtě u peněžního ústavu. Platiti hotovými smí jen, nelze-li placení převodem v účtu provést nebo není-li takové placení účelné. Pokladní hotovosti musí podnik omezit na nezbytně nutnou výši. Částky nad tuto výši musí odvádět na svůj účet u peněžního ústavu.

(2) Podrobné směrnice o placení hotovými a o přípustné výši pokladní hotovosti vydá ministerstvo financí v dohodě s věcně příslušnými ministerstvy vyhláškou v příslušném úředním listě.

§ 17.

(1) Podniky jsou povinny řídit se při fakturování a placení faktur směrnicemi, které vydá ministerstvo financí v dohodě se státním úřadem plánovacím a s věcně příslušnými ministerstvy vyhláškou v příslušném úředním listě. Tuto povinnost může ministerstvo financí v dohodě se státním úřadem plánovacím a s věcně příslušnými ministerstvy rozšířit i na jiné než národní a komunální podniky.

(2) Těmito směrnicemi jsou vázáni i všichni odběratelé podniků uvedených v odstavci 1.

§ 18.

(1) Vedle věcně příslušného ministra sleduje finanční hospodaření a plnění finančního plánu

podniku ministr financí; oprávnění ministra-předsedy státního úřadu plánovacího podle zvláštních předpisů zůstává nedotčeno.

(2) Státní banka československá, Investiční banka, národní podnik, po případě ústavy lidového peněžnictví provádějí peněžní kontrolu podniků, zejména sledováním a řízením pohybu peněz. Údaje hlášené podnikem si může peněžní ústav ověřit nahlédnutím do jeho početních záznamů. Ministerstvo financí stanoví v dohodě se státním úřadem plánovacím a s věcně příslušným ministerstvem vyhláškou v příslušném úředním listě zásady pro tuto kontrolní činnost peněžních ústavů.

(3) O zjištěných závadách musí peněžní ústav podat ihned zprávu orgánu, který je podniku nadřízen, a v závažných případech také věcně příslušnému ministru a ministru financí; je-li podnik podřízen přímo věcně příslušnému ministru, podá peněžní ústav zprávu tomuto ministru a v závažných případech také ministru financí. Věcně příslušný ministr učiní potřebná opatření v dohodě s ministrem financí.

Oddíl IV.

Generální (oblastní) ředitelství národních podniků a obdobné ústřední orgány komunálních podniků.

§ 19.

(1) Ministr financí stanoví v dohodě s věcně příslušným ministrem nařízením, která ustanovení zákona platí přiměřeně pro generální (oblastní) ředitelství národních podniků a pro obdobné ústřední orgány komunálních podniků, a případné odchylky od ustanovení zákona.

(2) Pokud nejsou rozpočtované náklady orgánů uvedených v odstavci 1 kryty jejich výnosy, uhrazuje se nekrytý zbytek z rozpočtových prostředků věcně příslušného ministerstva. Pro generální (oblastní) ředitelství národních podniků platí toto ustanovení počínajíc dnem 1. ledna 1951.

Oddíl V.

Závěrečná ustanovení.

§ 20.

Věcně příslušným ministrem je ministr, do jehož oboru působnosti podnik patří; pro komunální podniky je věcně příslušným ministrem pro obor tohoto zákona ministr vnitra.

§ 21.

(1) Platnosti pozbývají všechny předpisy, které upravují věc, na niž se vztahuje tento zákon, zejména

zákon č. 51/1948 Sb., o úpravě některých finančních poměrů národních podniků průmyslových a potravinářských,

zákon č. 161/1949 Sb., o úpravě některých finančních poměrů dalších národních podniků.

(2) Dokud nebudou vydány prováděcí předpisy podle tohoto zákona, postupuje se přiměřeně podle dosavadních prováděcích předpisů.

§ 22.

(1) Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 1950 s výjimkou ustanovení §§ 4 až 7, §§ 9 až 11 a § 21, u nichž stanoví ministr financí nařízením vydaným v dohodě s věcně příslušným ministrem, kterými dny pro jednotlivé druhy podniků nabudou účinnosti.

(2) Věcně příslušný ministr může v dohodě s ministrem financí ještě přede dnem, kdy pro jednotlivé druhy podniků nabudou účinnosti §§ 4 až 7, §§ 9 až 11 a § 21, činiti opatření, jimiž se uvádí finanční hospodaření podniků v soulad s tímto zákonem.

(3) Zákon provede ministr financí v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.
Dr. **John** v. r.
Zápotocký v. r.
Kabeš v. r.

105.

Vládní nařízení ze dne 26. července 1950,

kterým se vyhlašuje Statut národních podniků průmyslových.

Vláda republiky československé nařizuje podle § 40 zákona č. 103/1950 Sb., o národních podnicích průmyslových, a §§ 4 a 11 zákona č. 104/1950 Sb., o financování národních a komunálních podniků:

§ 1.

(1) Vyhlašuje se Statut národních podniků průmyslových, který platí pro národní podniky v oboru ministerstev průmyslu, výživy, informací a osvěty a zdravotnictví.

(2) Ministři průmyslu, výživy, informací a osvěty a zdravotnictví jsou pro národní podniky z oboru svého ministerstva příslušnými ministry podle tohoto nařízení.

(3) Statut tvoří součást tohoto nařízení a vydává se v příloze Sbírky zákonů.*)

§ 2.

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. července 1950; provedou je ministři průmyslu, výživy, informací a osvěty, zdravotnictví a financí v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Zápotocký v. r.
Kabeš v. r.
Kopecký v. r.
Kliment v. r.
Plojhar v. r.
Ing. **Jankovcová** v. r.

106.

Zákon ze dne 13. července 1950,

kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Čl. I.

Dekret presidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, ve znění zákona č. 114/1948 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků, se mění a doplňuje takto:

1. § 1 odst. 5 zní:

„(5) O tom, jsou-li splněny podmínky pro znárodnění podle tohoto dekretu, rozhoduje ministr průmyslu.“

2. § 3 zní:

„§ 3.

Zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1 odst. 1 č. 1 až 3, 5, 7, 8, 9, 11, 15, 19 a 27 je vyhrazeno státu. Toto právo může vláda na návrh ministra průmyslu propůjčiti.“

3. Za § 4 se vsunuje nový § 4a tohoto znění:

„§ 4a.

Pokud v oboru působnosti ministra průmyslu se majetku znárodněného podle tohoto dekretu nepoužije ke zřízení národního podniku nebo k začlenění do národního podniku, nebo pokud takový majetek nebude svěřen do správy orgánům v oboru této působnosti, může ministr průmyslu takový majetek v dohodě s ministrem financí a s jiným ministrem převésti do pravomoci tohoto ministra, aby o něm učinil opatření ve vlastním oboru působnosti, nebo jej může přenechati komunálním podnikům nebo za náhradu určenou podle § 8 jej přenechati jiným právnickým osobám.“

4. § 5 zní:

„§ 5.

(1) Národní podnik, do kterého se začleňuje majetek znárodněného podniku, vstupuje v den převzetí v jeho závazky. Začlení-li se majetek do několika národních podniků, určí ministr průmyslu, do kterých závazků vstoupí jednotlivé národní podniky.

(2) Ministr průmyslu určí v dohodě s ministrem financí, které závazky znárodněného podniku přecházejí se svěřením majetku znárodněného podniku do správy orgánům v oboru jeho působnosti, a to dnem převzetí majetku.

(3) Národní podnik, do něhož se začleňuje majetek znárodněný podle § 4 odst. 3 a odst. 4 písm. b), který patřil někomu jinému než vlastníku podniku, vstupuje v závazky vyplývající z práv váznoucích na tomto majetku, a to v rozsahu a za podmínek, které upraví vláda nařízením. V tomto nařízení bude také upraven přechod takových závazků, bude-li majetek svěřen do správy orgánům v oboru působnosti ministra průmyslu nebo podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálním podnikům nebo jiným právnickým osobám.

(4) Ministr průmyslu může v dohodě s věcně příslušným ministrem a ministrem financí učiniti opatření o přechodu závazků patřících k znárodněnému majetku, který byl podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálnímu podniku nebo jiné právnické osobě.

(5) K závazkům znárodněného podniku nepatří závazky, podle nichž má majetek tohoto

*) Na straně 211.

podniku nebo jeho část přejíti po dni počátku účinnosti tohoto dekretu na třetí osobu. Za závazky znárodněného podniku se nepokládají také osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka; takové závazky nepřecházejí s majetkem, který byl začleněn do národního podniku nebo svěřen do správy orgánům podle odstavce 2 nebo s nímž bylo učiněno opatření nebo který byl přenechán podle § 4a, ani se nelze pro ně uspokojiti z majetku znárodněného podniku. Osobními daněmi a dávkami se rozumějí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vybíraná, daň z majetku podle vládního nařízení č. 410/1942 Sb., majetkové dávky podle zákona č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku, a mimořádné dávky podle zákona č. 185/1947 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku, ve znění zákona č. 180/1948 Sb. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministerstvo financí vyhláškou v příslušném úředním listě.

(6) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručující zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a pod., může se národní podnik domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne rozhodčí soud podle předpisů o tom vydaných. Ustanovení vět prvé a druhé platí přiměřeně také, jde-li o závazky, jež přecházejí se svěřením znárodněného majetku do správy orgánům podle odstavce 2, nebo které přecházejí podle odstavce 4.

(7) Pokud z opatření, kterým se znárodněný majetek svěřuje do správy orgánům v oboru působnosti ministra průmyslu nebo jiného ministra, nevyplývá nic jiného, neručí stát za závazky znárodněného podniku, ani když dojde k úpravě závazků podle § 5a."

5. § 5a odst. 1 zní:

„(1) Je-li majetek znárodněného podniku ke dni převzetí předlužen, může národní podnik požádati soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého majetku podniku upravil ke dni převzetí uspokojení závazků patřících k tomuto majetku a určil jejich splatnost, přihlížeje k hospodářským možnostem národního podniku. To platí obdobně i o komunálním podniku nebo jiné právnické osobě, jíž byl majetek znárodněného podniku přenechán podle § 4a."

6. § 5a odst. 3 písm. a) zní:

„a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věcí z převzatého majetku, pokud takové nároky nezanikly znárodněním;"

7. § 5a odst. 3 písm. c) zní:

„c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)] nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, uspokojí se poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), pokud nejsou kryty způsobem tam uvedeným;"

8. § 7 odst. 6 zní:

„(6) O tom, zda fysická nebo právnická osoba spadá pod ustanovení odstavce 1, 2 nebo 3, rozhoduje ministr financí v dohodě s věcně příslušným ministrem."

9. § 8 odst. 3 písm. a) zní:

„a) nevytěženého nerostného bohatství,"

10. § 8 odst. 4 se zrušuje.

11. §§ 9, 10 a 11 znějí:

„§ 9.

(1) Náhrada za znárodněný majetek se poskytuje

a) v plněních obdobných dávkám z národního pojištění,
b) v cenných papírech (§ 10 odst. 2),
c) v hotovosti,
d) v jiných hodnotách.

(2) Poskytnutí náhrady podle odstavce 1 písm. a), jakož i zásady o poskytnutí náhrady v hotovosti a v jiných hodnotách upraví vláda nařízením.

(3) Právnickou osobu nebo společnost může věcně příslušné ministerstvo po zahájení řízení o náhradě zrušiti. Učiní-li tak, ustanoví likvidátora, který ohlásí zrušení k zápisu do podnikového (obchodního, firemního) rejstříku a učiní opatření předepsaná pro likvidaci právnické osoby nebo společnosti.

(4) Ustanovení odstavce 1 písm. a) a předpisů vydaných k jeho provedení podle odstavce 2 lze přiměřeně použít i pro podíly, které by z náhrady připadly fysickým osobám vzhledem k jejich účastem na zrušené právnické osobě nebo společnosti, a to i před uplynutím lhůty platné pro rozdělení jmění právnické osoby nebo společnosti.

§ 10.

(1) K provedení náhradové služby se zřizuje Fond znárodněného hospodářství (dále jen „Fond") se sídlem v Praze, který jest samostatnou právnickou osobou.

(2) K poskytnutí náhrady podle § 9 odst. 1 písm. b) vydá Fond cenné papíry, které budou zúrokovány a umořeny z prostředků Fondu. Jejich zúročení a umoření je zaručeno státem; lze jich užíti k ukládání peněz nezletilců a opatrovanců. Zúročení a umoření cenných papírů upraví vláda nařízením.

(3) V případech, ve kterých se podle § 7 náhrada za znárodněný majetek neposkytuje, připadá částka jí odpovídající Fondu.

(4) Organisaci, správu a hospodaření Fondu upraví vláda nařízením.

§ 11.

(1) O náhradě a způsobu poskytnutí náhrady rozhodne ministr financí v dohodě s věcně příslušným ministrem.

(2) Přiznáním plnění podle § 9 odst. 1 písm. a) osobám oprávněným k náhradě, nebo kterým by z náhrady připadly částky podle § 9 odst. 4, se pokládá náhrada za splacenou.

(3) Ministr financí stanoví, jak má býti naloženo s akciemi akciových společností a se záznamy o osobách zúčastněných na akciových a jiných společnostech a právnických osobách, jejichž majetek byl znárodněn.

(4) Náhrada podle § 9 odst. 1 písm. b) až d) jest splatna do šesti měsíců od doručení výměru o náhradě.

(5) Pro řízení o náhradě platí předpisy o správním řízení."

12. § 37 odst. 1 až 3 znějí:

„(1) Dokud nebyl znárodněný podnik nebo majetek začleněn nebo svěřen do správy, jest ten, komu tento podnik nebo majetek náležel, u právnických osob a jiných sdružení nebo souborů osob orgán, který jest povolán je zastupovati, povinen pod osobní odpovědností vésti jeho správu a záležitosti s péčí řádného hospodáře. Totéž platí o národním správci ustanoveném podle předpisů o tom vydaných.

(2) Osoby povinné prozatím vésti správu a záležitosti podle odstavce 1 mají po dobu této činnosti práva a povinnosti správy národního podniku. Odpovídají za škodu, kterou způsobily svým zaviněním; je-li správou a vedením záležitostí pověřeno několik osob, odpovídají za zaviněnou škodu rukou společnou a nerozdílnou.

(3) Osoby, které jsou povinny vésti prozatímní správu a záležitosti podle odstavce 1, mají nárok na přiměřenou odměnu z prostředků podniku, jejíž výši stanoví ministerstvo průmyslu."

13. § 38 zní:

„§ 38.

Práva a závazky vzniklé provozováním znárodněného podniku až do dne převzetí patří k jeho majetkové podstatě."

14. § 39 se zrušuje.

15. § 40 zní:

„§ 40.

Právní jednání, písemnosti, podání k zápisu do veřejných knih a rejstříků a úřední úkony, potřebné k provádění tohoto dekretu, jsou osvobozeny od daní, poplatků a dávek. Toto osvobození neplatí však při obchodní činnosti znárodněného podniku (§ 37 odst. 1) a při opatřeních učiněných likvidátorem při likvidaci právnické osoby nebo společnosti (§ 9 odst. 3)."

16. Za § 40 se vsunuje nový § 40a tohoto znění:

„§ 40a.

Právní jednání, písemnosti, podání k zápisu do veřejných knih a rejstříků a úřední úkony, potřebné k provádění tohoto dekretu jsou osvobozeny od daní, poplatků a dávek. To neplatí o obchodní činnosti, o převodech majetku nebo majetkových práv z národních podniků na osoby jiné než národní podniky a o běžných obchodech ukončovaných likvidátorem."

17. § 41 zní:

„§ 41.

(1) Výtěžky (důchody) dosažené ze znárodněného podniku až do dne převzetí jsou součástí základu pro vyměření daně důchodové, všeobecné i zvláštní daně výdělkové a daně rentové posledního vlastníka znárodněného podniku před jeho znárodněním.

(2) Znárodněný podnik má v oboru daně z obratu a cenových vyrovnávacích částek postavení poplatníka daně z obratu do dne, kterým bylo vydáno opatření o jeho převzetí."

Čl. II.

Čl. I zákona č. 114/1948 Sb. se mění a doplňuje takto:

1. § 1 odst. 3 písm. a) zní:

„a) podniky a závody, které jsou ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku ve vlastnictví družstev zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, a jsou jimi přímo provo-

zovány, s výjimkou podniků a závodů, které nejpozději do 31. prosince 1948 určí ministr průmyslu v dohodě s Ústřední radou odborů a Ústřední radou družstev,"

2. § 1 odst. 4 zní:

„(4) O tom, jsou-li splněny podmínky pro znárodnění podle čl. I, rozhoduje ministr průmyslu."

3. § 4 zní:

„§ 4.

Zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1 odst. 1 č. 1 až 24 je vyhrazeno státu. Na návrh ministra průmyslu může vláda toto právo propůjčiti."

4. § 5 odst. 2 zní:

„(2) Odporovati lze podle předpisů platného odpůrčího práva do dvou let ode dne opatření, kterým se znárodněný majetek začleňuje, nebo kterým se majetek svěřuje do správy."

5. § 6 zní:

„§ 6.

(1) Za majetek znárodněný podle čl. I tohoto zákona přísluší náhrada; platí o ní ustanovení §§ 7 až 11 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, pokud se dále nestanoví jinak.

(2) Náhrada se neposkytuje za majetek znárodněný podle čl. I, který ke dni znárodnění náležel nebo náleží osobám fysickým, jež byly nebo budou právoplatně odsouzeny soudy pro zločin nebo přečin spáchaný do dne znárodnění

a) po 5. květnu 1945 podle zákona č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, nebo zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky, nebo

b) podle § 43 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, nebo

c) podle zákona č. 15/1947 Sb., o stíhání černého obchodu a podobných pletich, nebo

d) podle zákona č. 27/1947 Sb., o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu, nebo

e) podle zákona č. 165/1946 Sb., o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.

(3) V případech, ve kterých se podle odstavce 2 náhrada za znárodněný majetek neposkytuje, připadá částka jí odpovídající Fondu."

6. § 7 zní:

„§ 7.

Pokud v oboru působnosti ministra průmyslu se majetku znárodněného podle čl. I nepoužije ke zřízení národního podniku nebo k začlenění do národního podniku, nebo pokud takový majetek nebude svěřen do správy orgánům v oboru této působnosti, může ministr průmyslu takový majetek v dohodě s ministrem financí a s jiným ministrem převésti do pravomoci tohoto ministra, aby o něm učinil opatření ve vlastním oboru působnosti, nebo jej může přenechati komunálním podnikům nebo za náhradu určenou podle § 6 jej přenechati jiným právnickým osobám."

7. § 8 zní:

„§ 8.

Pro znárodnění podle předcházejících ustanovení a pro důsledky a opatření z něho vyplývající platí ustanovení §§ 4, 5, 5a, 37, 38, 40, 41 a 43 až 47 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění předpisů jej měnících a doplňujících."

Čl. III.

(1) Ustanovení §§ 12 až 36, jakož i §§ 40a a 42 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění čl. II zákona č. 114/1948 Sb., neplatí pro národní podniky podle zákona č. 103/1950 Sb., o národních podnicích průmyslových.

(2) Ustanovení uvedená v odstavci 1 se zrušují dnem, který stanoví ministr průmyslu nařízením.

Čl. IV.

Vláda upraví nařízením pracovní a mzdové poměry, jakož i další pensijní zabezpečení zaměstnanců, kteří do dne začlenění znárodněného podniku v něm konali službu v pragmatikálním nebo regulovaném služebním poměru.

Čl. V.

Ministr průmyslu upraví a ve Sbírce zákonů vyhlásí znění oddílů I, II, IV s výjimkou §§ 40a, 42 a oddílu V dekretu č. 100/1945 Sb., jak vyplývá z pozdějších předpisů.

Čl. VI.

(1) Opatření učiněná ve shodě s ustanoveními tohoto zákona přede dnem počátku jeho účinnosti se ode dne opatření pokládají za učiněná podle tohoto zákona.

(2) Ustanovení čl. I č. 2 až 7, č. 9 a č. 11, pokud se jím mění ustanovení § 10 dekretu č. 100/1945 Sb., a č. 12 až 14, jakož i ustanovení čl. IV nabývají účinnosti dnem 27. října 1945, ustanovení čl. II dnem 1. ledna 1948 a

ostatní ustanovení tohoto zákona dnem 1. července 1950.

(3) Tento zákon provedou ministři průmyslu a financí v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.

Dr. John v. r.

Zápotocký v. r.

Kabeš v. r.

Kliment v. r.

107.

Vyhláška ministra průmyslu ze dne 26. července 1950

o úplném znění dekretu presidenta republiky o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků.

Podle čl. V zákona č. 106/1950 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, vyhlašuji v příloze upravené znění oddílů I, II, IV (s výjimkou §§ 40a a 42) a oddílu V dekretu presidenta republiky č. 100/1945 Sb., o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, jak vyplývá z pozdějších předpisů.

Kliment v. r.

Příloha vyhlášky č. 107/1950 Sb.

Dekret presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 100 Sb.,

o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících.

K návrhu vlády a po dohodě se Slovenskou národní radou ustanovuji:

Oddíl I.

Rozsah znárodnění.

§ 1.

(1) Dnem vyhlášení tohoto dekretu se znárodňují zestátněním:

1. podniky provozované podle obecného horního zákona, podniky a práva na vyhledávání a dobývání živic, báňská oprávnění podle § 5 obecného horního zákona a práva majitelů pozemků podle § 1 záhlaví I částka VII dočasných soudních pravidel z roku 1861, platných na Slovensku;
2. energetické podniky a zařízení sloužící výrobě, opatřování, rozvodu a dodávce energie všeho druhu, kterou lze rozváděti širšímu okruhu spotřebitelů, zejména elektřiny, plynu a páry, s výjimkou výrobních závodních zařízení neznárodněných podniků, které energii převážně samy spotřebují;
3. železárny, ocelárny, válcovny oceli, huti na barevné kovy s výjimkou tavíren kovů výrobně i hospodářsky samostatných;
4. slévárny šedé, ocelové, kujné litiny a barevných kovů, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1942 až 1944;
5. válcovny, lisovny a tažírny kovů, pokud nezpracovávají jen olovo nebo cín;
6. podniky průmyslu kovodělného, elektrotechnického, jemné mechaniky a optiky, s více než 500 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1942 až 1944;
7. podniky zbrojního průmyslu, které svým výzkumným nebo výrobním zaměřením jsou nositeli vývoje vojenské výzbroje, podniky výroby výbušin a jiné podniky zbrojního průmyslu, které označí ministr průmyslu v dohodě s ministrem národní obrany;
8. z oboru chemického průmyslu podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu:
   a) podniky s továrním zařízením pro některou z těchto výrob: kyseliny sírové, solné nebo dusičné, karbidu vápníku nebo křemíku, umělého korundu, kyanidů alkalických, alkalických kovů nebo zásad elektroliticky, sody amoniakální, vodního skla, zápalek, umělých hnojiv, zemitých barev spojených s těžbou surovin, plynožárných tělísek, kyseliny octové, acetonu nebo metanolu z dřevného dehtu, benzenu a jeho homologů, čištěných nerostných olejů a pohonných látek získaných destilací ropy, kraková-

ním olejů nebo synteticky, umělých sladidel, umělých vláken, syntetického kaučuku, pryžových obručí pro motorová vozidla a jízdní kola,

b) podniky tovární výroby chemicko-farmaceutické;

9. podniky pro těžení magnesitu, asbestu, kaolinu, slídy, živce, žáruvzdorných jílů nebo vysokohodnotných keramických hlín, ložiska těchto nerostů, jakož i podniky pro výrobu cementu nebo cementových pojiv;

10. podniky pro výrobu technického porculánu, osinkocementového zboží, s více než 150 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

11. podniky pro výrobu skla s vanovým zařízením pro nepřetržitý provoz, podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu;

12. podniky pro výrobu skla s denními vanami a sklárny s celkovým pánvovým obsahem přes 1000 litrů, podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu;

13. podniky, jejichž základním výrobním oborem jest výroba stavební, technické keramiky, kachlového zboží, porculánu, vápna a těžba vápence s více než 150 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. července let 1938 až 1940;

14. podniky, jejichž základním výrobním oborem jest výroba cihlářského zboží s více než 200 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. července let 1938 až 1940;

15. podniky pro výrobu celulosy;

16. podniky vyrábějící zároveň papír a lepenku, papír a dřevovinu, lepenku a dřevovinu nebo všechny tyto druhy, s více než 300 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

17. podniky pilařské s více než 150 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

18. podniky pilařské s dalším zpracováním dřeva, podniky pro zpracování dřeva, s více než 300 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

19. podniky pro tovární výrobu dyh, desek ze sklížených dyh, podle stavu v den počátku účinnosti tohoto dekretu;

20. přádelny bavlny, česané příze, mykané příze, které ji dále nezpracovávají, upraveného lnu, juty, umělých vláken, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

21. tkalcovny bavlny s více než 500 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

22. tkalcovny vlny, hedvábí a umělých vláken, podniky pro výrobu koberců a pokrývek, trhárny, podniky pro výrobu krajek a prýmků, podniky průmyslu stávkařského a pletařského, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

23. přádelny na zpracování textilního odpadu, podniky pro výrobu šicích nití a přízí, dále nezpracovávaných tkaním nebo pletením, pro výrobu vaty z přírodních a umělých vláken, obvazových látek, tkalcovny lnu, konopí, juty, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

24. podniky zušlechťovacího textilního průmyslu, tiskárny textilních výrobků, s více než 200 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

25. podniky průmyslu oděvního s více než 500 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940;

26. podniky pro výrobu usní, náhražek usní, předmětů z usní a z jejich náhražek, s více než 400 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1939 až 1941;

27. výroba gramofonových desek.

(2) Do rozhodného počtu zaměstnanců se započítávají všechny osoby v podniku podléhajícím znárodnění zaměstnané nebo činné, bez ohledu na to, kde pracují nebo pracovaly. U podniku o více stupních se k počtu zaměstnanců v stupni, který udává převládající ráz výrobního zaměření, připočítávají osoby činné ve všech ostatních stupních podniku.

(3) U podniků průmyslových odvětví uvedených v odstavci 1 č. 4, 6, 10, 16 až 18 a 20 až 26, které nebyly v provozu ve všech dobách, podle průměru počtu zaměstnanců vzatých za základ pro znárodnění, rozhoduje průměr stavů ke dnům 1. ledna, v odvětvích znárodněných podle č. 13 a 14 ke dnům 1. července posledních dvou let těchto dob, netrval-li provoz podniku ani tak dlouho, stav zaměstnanců k 1. lednu posledního roku pod těmito čísly uvedeného; u podniku, který nebyl ani v tomto dni v provozu, rozhoduje stav zaměstnanců ke dni počátku účinnosti tohoto dekretu.

(4) Ustanovení tohoto dekretu se nevztahují na podnik:

a) společenstva výdělkového a hospodářského podle zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku družstva podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, jakož i na podnik, který náleží takovému společenstvu nebo družstvu, nebo jemu náležel po 29. září 1938,

b) který vláda ve zvlášť odůvodněných případech na návrh ministra průmyslu vyjme ze znárodnění. Toto ustanovení se nevztahuje na podniky a práva odvětví znárodněných podle § 1 odst. 1 č. 1,

c) který ministr průmyslu v dohodě s ministrem financí vyloučí ze znárodnění, při čemž vlastníku (provozovateli) nařídí, aby jej trvale zastavil, protože se vláda usnesla, že jeho další provozování není ve veřejném zájmu.

(5) O tom, jsou-li splněny podmínky pro znárodnění podle tohoto dekretu, rozhoduje ministr průmyslu.

§ 2.

Splní-li se podmínky pro znárodnění majetku podle § 1 odst. 1 po dni 27. října 1945, znárodňuje se takový majetek dnem, který určí ministr průmyslu.

§ 3.

Zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1 odst. 1 č. 1 až 3, 5, 7, 8, 9, 11, 15, 19 a 27 je vyhrazeno státu. Toto právo může vláda na návrh ministra průmyslu propůjčiti.

§ 4.

(1) Znárodněním nabývá stát vlastnictví k znárodněnému majetku.

(2) Znárodnění se týká

a) nemovitostí, budov, zařízení, ložisek a nalezišť surovin,

b) příslušenství podniku počítajíc v to všechny movitosti a práva (licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky, vodní práva a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,

c) jiných movitostí a práv, než které jsou příslušenstvím podniku.

(3) Majetku uvedeného v odstavci 2 se znárodnění týká, slouží-li nebo je-li určen provozu znárodněného podniku, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku. Patentů a zásob, zejména surovin, pomocných a provozovacích hmot, polotovarů, rozpracovaných a hotových výrobků, se znárodnění týká jen, patří-li vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku.

(4) Spolu s podnikem se znárodňují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavců 2 a 3:

a) veškeré výrobní podniky a závody náležející vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku,

b) veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným hospodářský celek, i když náleží někomu jinému než vlastníku znárodněného podniku.

(5) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti, společnosti s ručením obmezeným nebo těžařstvu, znárodňuje se veškerý jejich majetek, jakož i ve stejném rozsahu podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina základního kapitálu nebo na který mají rozhodující vliv.

(6) Ministr průmyslu může vyjmouti ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu národního podniku, a ponechati je dosavadnímu vlastníku, kterému může zároveň uložiti podmínky, zejména podmínku, že do stanovené lhůty zřídí ve prospěch národního podniku služebnost nebo užívací právo.

(7) O rozsahu znárodnění podle odstavců 2 až 5 rozhoduje ministr průmyslu. Pro řízení o zjištění rozsahu znárodnění neplatí ustanovení vládního nařízení č. 8/1928 Sb., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správním řízení).

§ 4a.

Pokud v oboru působnosti ministra průmyslu se majetku znárodněného podle tohoto dekretu nepoužije ke zřízení národního podniku nebo k začlenění do národního podniku, nebo pokud takový majetek nebude svěřen do správy orgánům v oboru této působnosti, může ministr průmyslu takový majetek v dohodě s ministrem financí a s jiným ministrem převésti do pravomoci tohoto ministra, aby o něm učinil opatření ve vlastním oboru působnosti, nebo jej může přenechati komunálním podnikům nebo za náhradu určenou podle § 8 jej přenechati jiným právnickým osobám.

§ 5.

(1) Národní podnik, do kterého se začleňuje majetek znárodněného podniku, vstupuje v den převzetí v jeho závazky. Začlení-li se majetek do několika národních podniků, určí ministr průmyslu, do kterých závazků vstoupí jednotlivé národní podniky.

(2) Ministr průmyslu určí v dohodě s ministrem financí, které závazky znárodněného podniku přecházejí se svěřením majetku znárodněného podniku do správy orgánům v oboru jeho působnosti, a to dnem převzetí majetku.

(3) Národní podnik, do něhož se začleňuje majetek znárodněný podle § 4 odst. 3 a odst. 4 písm. b), který patřil někomu jinému než vlastníku podniku, vstupuje v závazky vyplývající z práv váznoucích na tomto majetku, a to v rozsahu a za podmínek, které upraví vláda nařízením. V tomto nařízení bude také upraven

přechod takových závazků, bude-li majetek svěřen do správy orgánům v oboru působnosti ministra průmyslu nebo podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálním podnikům nebo jiným právnickým osobám.

(4) Ministr průmyslu může v dohodě s věcně příslušným ministrem a ministrem financí učiniti opatření o přechodu závazků patřících k znárodněnému majetku, který byl podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálnímu podniku nebo jiné právnické osobě.

(5) K závazkům znárodněného podniku nepatří závazky, podle nichž má majetek tohoto podniku nebo jeho část přejíti po dni počátku účinnosti tohoto dekretu na třetí osobu. Za závazky znárodněného podniku se nepokládají také osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka; takové závazky nepřecházejí s majetkem, který byl začleněn do národního podniku nebo svěřen do správy orgánům podle odstavce 2 nebo s nímž bylo učiněno opatření nebo který byl přenechán podle § 4a, ani se nelzé pro ně uspokojiti z majetku znárodněného podniku. Osobními daněmi a dávkami se rozumějí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vybíraná, daň z majetku podle vládního nařízení č. 410/1942 Sb., majetkové dávky podle zákona č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku, a mimořádné dávky podle zákona č. 185/1947 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku, ve znění zákona č. 180/1948 Sb. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministerstvo financí vyhláškou v příslušném úředním listě.

(6) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručující zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a pod., může se národní podnik domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne rozhodčí soud podle předpisů o tom vydaných. Ustanovení vět prvé a druhé platí přiměřeně také, jde-li o závazky, jež přecházejí se svěřením znárodněného majetku do správy orgánům podle odstavce 2, nebo které přecházejí podle odstavce 4.

(7) Pokud z opatření, kterým se znárodněný majetek svěřuje do správy orgánům v oboru působnosti ministra průmyslu nebo jiného ministra, nevyplývá nic jiného, neručí stát za závazky znárodněného podniku, ani když dojde k úpravě závazků podle § 5a.

§ 5a.

(1) Je-li majetek znárodněného podniku ke dni převzetí předlužen, může národní podnik požádati soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého majetku podniku upravil ke dni převzetí uspokojení závazků patřících k tomuto majetku a určil jejich splatnost, přihlížeje k hospodářským možnostem národního podniku. To platí obdobně i o komunálním podniku nebo jiné právnické osobě, jíž byl majetek znárodněného podniku přenechán podle § 4a.

(2) Věřitelé jsou povinni na vyzvání soudu vyhláškou v příslušném úředním listě ve lhůtě soudem stanovené přihlásiti své nároky k řízení o návrhu podle odstavce 1; neučiní-li tak, jejich nároky proti národnímu podniku zanikají.

(3) Úprava podle odstavce 1 se provede takto:

a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věcí z převzatého majetku, pokud takové nároky nezanikly znárodněním;

b) nedotčeny zůstávají též závazky, vyplývající z nároků věřitelů, majících právo na oddělené uspokojení z určité věci, pokud jsou kryty hodnotou této věci;

c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)] nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, uspokojí se poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), pokud nejsou kryty způsobem tam uvedeným;

d) závazky, na něž se vztahují ustanovení písm. c), se zařazují podle pořadí do čtyř tříd. Do prvé třídy náležejí náklady řízení, do druhé až čtvrté třídy náležejí závazky, které podle obdoby konkursního řízení náležejí do prvé až třetí třídy. Závazky téže třídy mají mezi sebou stejné pořadí.

(4) Pokud závazky podle pořadí jim příslušejícího nebudou uspokojeny úpravou podle odstavce 3, nepůsobí proti národnímu podniku. Úprava závazků podle odstavce 3 působí toliko proti národnímu podniku.

(5) Zákonem budou vydány podrobné předpisy o příslušnosti soudní, o řízení podle předchozích odstavců, o jeho účincích na promlčení pohledávek, na spory, na exekuční a konkursní řízení a na práva na oddělené uspokojení a o způsobu, jak se zjišťují nároky věřitelů.

§ 6.

(1) Národní podnik může odporovati právním jednáním, která vykonal vlastník znárodněného podniku po 29. srpnu 1944 v úmyslu

poškoditi nebo ztížiti znárodnění průmyslu anebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch majetkové hodnoty podniku.

(2) Odporovati lze do jednoho roku od převzetí podniku. Jinak platí přiměřeně ustanovení odpůrčího řádu, vydaného zákonem č. 64/1931 Sb.

Oddíl II.
Náhrada.

§ 7.

(1) Za znárodněný majetek, který v době faktického skončení okupace a nacistického nebo fašistického režimu nepochybně vlastnicky náležel nebo náleží osobám dále uvedeným, se neposkytuje náhrada:

a) Německé říši, Království maďarskému, osobám veřejného práva podle německého nebo maďarského práva, německé straně nacistické a politickým stranám maďarským a jiným útvarům, organisacím, podnikům, zařízením, osobním sdružením, fondům a účelovým jměním těchto režimů nebo s nimi souvícím, jakož i jiným německým nebo maďarským právnických osobám,

b) osobám fysickým národnosti německé nebo maďarské, s výjimkou osob, které prokáží, že zůstaly věrny československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem,

c) osobám fysickým a právnickým, které vyvíjely činnost proti státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti, demokratickorepublikánské státní formě, bezpečnosti a obraně československé republiky, které k takové činnosti podněcovaly nebo jiné osoby svésti hleděly, záměrně podporovaly jakýmkoliv způsobem německé nebo maďarské okupanty nebo které v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu presidenta republiky č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) nadržovaly germanisaci nebo maďarisaci na území československé republiky nebo se chovaly nepřátelsky k československé republice nebo k českému nebo slovenskému národu, jakož i fysickým nebo právnickým osobám, které strpěly takovou činnost u osob spravujících jejich majetek nebo podnik.

(2) Jde-li o majetek znárodněný podle § 2, neposkytuje se náhrada také za podmínek uvedených v čl. I § 6 odst. 2 zákona č. 114/1948 Sb., ve znění zákona č. 106/1950 Sb.

(3) Nedostane-li se za majetek náhrady osobě právnické, přísluší poměrná část náhrady osobám na ní kapitálově zúčastněným, pokud se na ně nevztahuje ustanovení odstavce 1 nebo 2, zejména, pokud jim nelze přičítati činnost a chování dotyčné právnické osoby nebo zanedbání přiměřené opatrnosti při ustanovení její správy nebo při dozoru na ni a pokud nejednají přímo nebo nepřímo v zájmu osob, na něž se vztahují ustanovení odstavce 1 nebo 2; přitom se hledí na účasti, které jsou pod národní správou, jako by náležely osobám státně spolehlivým.

(4) Náhrada se neposkytuje za znárodněný majetek ani za účasti na něm, které náležely v době po 29. září 1938 osobám spadajícím pod ustanovení odstavců 1 nebo 2 nebo 3 a již jim nenáležejí, leč by neposkytnutí náhrady neodpovídalo zásadám slušnosti.

(5) Vláda může stanoviti, že se určité osobě nebo určitému okruhu osob, na něž se vztahují ustanovení odstavců 1 až 4, poskytuje zčásti nebo zcela náhrada.

(6) O tom, zda fysická nebo právnická osoba spadá pod ustanovení odstavce 1, 2 nebo 3, rozhoduje ministr financí v dohodě s věcně příslušným ministrem.

§ 8.

(1) Pokud není stanoveno jinak, ani nejde o předlužení ve smyslu § 5a odst. 1, přísluší za znárodněný majetek náhrada.

(2) Pro určení náhrady je rozhodný stav znárodněného majetku v den převzetí národním podnikem a závazků k němu v tento den náležejících. Náhrada se rovná obecné ceně majetku, vypočtené podle úředních cen ke dni znárodnění, a není-li těchto cen, zjištěné úředním odhadem, po odečtení závazků. Ministr průmyslu může vydati v dohodě s ministrem financí směrnice pro stanovení obecné ceny a ocenění závazků pro výpočet náhrady podle tohoto ustanovení.

(3) Při určení náhrady se nepřihlíží k hodnotě:

a) nevytěženého nerostného bohatství,

b) báňských oprávnění podle §§ 22 a 41 obecného horního zákona,

c) práv majitelů pozemků podle § 1 záhlaví I část VII dočasných soudních pravidel z roku 1861, platných na Slovensku,

d) majetku určeného pro sociální, vzdělávací nebo podobné účely.

§ 9.

(1) Náhrada za znárodněný majetek se poskytuje

a) v plněních obdobných dávkám z národního pojištění,
b) v cenných papírech (§ 10 odst. 2),
c) v hotovosti,
d) v jiných hodnotách.

(2) Poskytnutí náhrady podle odstavce 1 písm. a), jakož i zásady o poskytnutí náhrady v hotovosti a v jiných hodnotách upraví vláda nařízením.

(3) Právnickou osobu nebo společnost může věcně příslušné ministerstvo po zahájení řízení o náhradě zrušiti. Učiní-li tak, ustanoví likvidátora, který ohlásí zrušení k zápisu do podnikového (obchodního, firemního) rejstříku a učiní opatření předepsaná pro likvidaci právnické osoby nebo společnosti.

(4) Ustanovení odstavce 1 písm. a) a předpisů vydaných k jeho provedení podle odstavce 2 lze přiměřeně pužít i pro podíly, které by z náhrady připadly fysickým osobám vzhledem k jejich účastem na zrušené právnické osobě nebo společnosti, a to i před uplynutím lhůty platné pro rozdělení jmění právnické osoby nebo společnosti.

§ 10.

(1) K provedení náhradové služby se zřizuje Fond znárodněného hospodářství (dále jen „Fond") se sídlem v Praze, který jest samostatnou právnickou osobou.

(2) K poskytnutí náhrady podle § 9 odst. 1 písm. b) vydá Fond cenné papíry, které budou zúrokovány a umořeny z prostředků Fondu. Jejich zúročení a umoření je zaručeno státem; lze jich užíti k ukládání peněz nezletilců a opatrovanců. Zúročení a umoření cenných papírů upraví vláda nařízením.

(3) V případech, ve kterých se podle § 7 náhrada za znárodněný majetek neposkytuje, připadá částka jí odpovídající Fondu.

(4) Organisaci, správu a hospodaření Fondu upraví vláda nařízením.

§ 11.

(1) O náhradě a způsobu poskytnutí náhrady rozhodne ministr financí v dohodě s věcně příslušným ministrem.

(2) Přiznáním plnění podle § 9 odst. 1 písm. a) osobám oprávněným k náhradě, nebo kterým by z náhrady připadly částky podle § 9 odst. 4, se pokládá náhrada za splacenou.

(3) Ministr financí stanoví, jak má býti naloženo s akciemi akciových společností a se záznamy o osobách zúčastněných na akciových a jiných společnostech a právnických osobách, jejichž majetek byl znárodněn.

(4) Náhrada podle § 9 odst. 1 písm. b) až d) jest splatna do šesti měsíců od doručení výměru o náhradě.

(5) Pro řízení o náhradě platí předpisy o správním řízení.

Oddíl III.

Národní podniky a jejich organisace.

(Ustanovení §§ 12 až 36 dekretu č. 100/1945 Sb., ve znění čl. II zákona č. 114/1948 Sb., neplatí pro národní podniky podle zákona č. 103/1950 Sb., o národních podnicích průmyslových.)

Oddíl IV.

Přechodná ustanovení.

§ 37.

(1) Dokud nebyl znárodněný podnik nebo majetek začleněn nebo svěřen do správy, jest ten, komu tento podnik nebo majetek náležel, u právnických osob a jiných sdružení nebo souborů osob orgán, který jest povolán je zastupovati, povinen pod osobní odpovědnosti vésti jeho zprávu a záležitosti s péčí řádného hospodáře. Totéž platí o národním správci ustanoveném podle předpisů o tom vydaných.

(2) Osoby povinné prozatím vésti správu a záležitosti podle odstavce 1 mají po dobu této činnosti práva a povinnosti správy národního podniku. Odpovídají za škodu, kterou způsobily svým zaviněním; je-li správou a vedením záležitostí pověřeno několik osob, odpovídají za zaviněnou škodu rukou společnou a nerozdílnou.

(3) Osoby, které jsou povinny vésti prozatímní správu a záležitosti podle odstavce 1, mají nárok na přiměřenou odměnu z prostředků podniku, jejíž výši stanoví ministerstvo průmyslu.

(4) Dosavadní zaměstnanci znárodněného podniku jsou povinni účinně podporovati osobu, které bylo podle tohoto paragrafu uloženo vésti prozatímní správu a záležitosti.

§ 38.

Práva a závazky vzniklé provozováním znárodněného podniku až do dne převzetí patří k jeho majetkové podstatě.

§ 39.

(Zrušen ustanovením čl. I č. 14 zákona č. 106/1950 Sb.)

§ 40.

Právní jednání, písemnosti, podání k zápisu do veřejných knih a rejstříků a úřední úkony,

potřebné k provádění tohoto dekretu, jsou osvobozeny od daní, poplatků a dávek. Toto osvobození neplatí však při obchodní činnosti znárodněného podniku (§ 37 odst. 1) a při opatřeních učiněných likvidátorem při likvidaci právnické osoby nebo společnosti (§ 9 odst. 3).

§ 41.

(1) Výtěžky (důchody) dosažené ze znárodněného podniku až do dne převzetí jsou součástí základu pro vyměření daně důchodové, všeobecné i zvláštní daně výdělkové a daně rentové posledního vlastníka znárodněného podniku před jeho znárodněním.

(2) Znárodněný podnik má v oboru daně z obratu a cenových vyrovnávacích částek postavení poplatníka daně z obratu do dne, kterým bylo vydáno opatření o jeho převzetí.

§ 42.

(Neplatí pro národní podniky podle zákona č. 103/1950 Sb.)

Oddíl V.

Trestní ustanovení.

§ 43.

(1) Kdo se dopustí pletich v úmyslu, aby znárodnění podniku podléhajícího znárodnění zestátněním zmařil nebo zvýšenou měrou ztížil, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem od jednoho roku do pěti let a trestem na penězích do deseti milionů korun; v oboru působnosti trestního zákona zák čl. V/1878 vysloví soud zároveň ztrátu úřadu a dočasné odnětí politických práv.

(2) Kdo poruší některé ustanovení tohoto dekretu nebo nařízení podle něho vydaných, bude potrestán, nejde-li o čin soudně trestný, okresním národním výborem pro správní přestupek trestem na penězích (pokutou) do pěti milionů korun a trestem na svobodě (vězením, uzamčením) do šesti měsíců nebo některým z těchto trestů; pro případ nedobytnosti trestu na penězích uloží se náhradní trest na svobodě podle míry zavinění do šesti měsíců. Uloží-li se oba tresty zároveň, nesmí trest na svobodě spolu s náhradním trestem za nedobytný trest na penězích činiti více než šest měsíců.

(3) Tresty na penězích připadají státu.

§ 44.

(1) Ukládá-li soud nebo okresní národní výbor trest na penězích zaměstnanci, zmocněnci, zástupci nebo jinému orgánu fysické nebo právnické osoby, při jejímž zastoupení byl čin trestný podle § 43 spáchán, může vysloviti, že tato osoba ručí za uložený trest na penězích rukou společnou a nerozdílnou.

(2) Tato osoba musí býti, je-li soudu (okresnímu národnímu výboru) známa, obeslána k jednání v první stolici a je oprávněna přednésti skutkové okolnosti, jež mohou míti význam pro posouzení věci, a činiti návrhy.

(3) Výrok o ručení třeba pojmouti do rozsudku (trestního nálezu) a osoba tímto výrokem postižená má právo bráti jej v odpor odvoláním. V řízení pro soudně trestný čin může se veřejný žalobce odvolati také tehdy, když takový výrok nebyl učiněn. O odvolání proti takovému výroku platí totéž co o odvolání proti výroku o trestu.

(4) Tresty na penězích se dobývají na osobě, jíž bylo ručení uloženo, podle všeobecných ustanovení platných o trestech na penězích.

§ 45.

(1) Při odsouzení pro zločin podle § 43 odst. 1, nebo při odsouzení pro správní přestupek podle § 43 odst. 2 k trestu na svobodě nebo na penězích přesahujícímu jeden milion korun, uveřejní se rozsudek (trestní nález) v jednom nebo několika denních listech určených rozsudkem (trestním nálezem) na útraty odsouzeného.

(2) Soud (okresní národní výbor) stanoví, zda mají býti uveřejněny i důvody rozsudku (trestního nálezu) nebo jejich podstatný obsah ve znění, které sám určí.

§ 46.

Z odsuzujícího trestního nálezu se lze do 15 dnů od jeho doručení odvolati ke krajskému národnímu výboru, který rozhodne s konečnou platností. Odvolání jest podati u okresního národního výboru, který nález vydal. Odvolání má odkladný účinek.

§ 47.

Přestupky tohoto dekretu se promlčují ve třech letech.

Poznámka:

Z § 48 dekretu č. 100/1945 Sb., který byl v původním znění dekretu § 36, z ustanovení čl. IV § 2 zákona č. 114/1948 Sb. a z ustanovení čl. VI odst. 2 zákona č. 106/1950 Sb. vyplývají tyto počáteční dny účinnosti jednotlivých ustanovení nynějšího znění dekretu:

a) dnem 27. října 1945 nabyla účinnosti ustanovení § 1 odst. 1 až 4, §§ 2 až 6, § 7 odst. 1 až 5, § 8, § 10, §§ 37 a 38, §§ 43 až 47,

b) dnem 1. července 1950 nabyla účinnosti ustanovení § 1 odst. 5, § 7 odst. 6, §§ 9 a 11 a §§ 40 a 41.

Ustanovení dekretu, jejichž nynější znění vyplývá ze zákona č. 106/1950 Sb., provedou ministři průmyslu a financí v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

108.

Zákon

ze dne 13. července 1950,

kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Čl. I.

Dekret presidenta republiky č. 101/1945 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, ve znění zákona č. 115/1948 Sb., o znárodnění dalších průmyslových a jiných výrobních podniků a závodů v oboru potravinářském a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků tohoto oboru, se mění a doplňuje takto:

1. § 1 odst. 3 písm. a) zní:

„a) na podniky, které jsou ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku ve vlastnictví družstev, zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, a jsou jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků, které určí ministr výživy v dohodě s Ústřední radou odborů, Ústřední radou zemědělců republiky Československé a Ústřední radou družstev;“.

2. § 1 odst. 4 zní:

„(4) O tom, jsou-li splněny podmínky pro znárodnění podle tohoto dekretu, rozhoduje ministr výživy.“

3. § 3 zní:

„§ 3.

Zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1 odst. 1 č. 1 a 2 je vyhrazeno státu. Toto právo může vláda na návrh ministra výživy propůjčiti.“

4. Za § 4 se vsunuje nový § 4a tohoto znění:

„§ 4a.

Pokud v oboru působnosti ministra výživy se majetku znárodněného podle tohoto dekretu nepoužije ke zřízení národního podniku nebo k začlenění do národního podniku, nebo pokud takový majetek nebude svěřen do správy orgánům v oboru této působnosti, může ministr výživy takový majetek v dohodě s ministrem financí a s jiným ministrem převésti do pravomoci tohoto ministra, aby o něm učinil opatření ve vlastním oboru působnosti, nebo jej může přenechati komunálním podnikům nebo za náhradu určenou podle § 7 jej přenechati jiným právnickým osobám.“

5. § 5 zní:

„§ 5.

(1) Národní podnik, do kterého se začleňuje majetek znárodněného podniku, vstupuje v den převzetí v jeho závazky. Začlení-li se majetek do několika národních podniků, určí ministr výživy, do kterých závazků vstoupí jednotlivé národní podniky.

(2) Ministr výživy určí v dohodě s ministrem financí, které závazky znárodněného podniku přecházejí se svěřením majetku znárodněného podniku do správy orgánům v oboru jeho působnosti, a to dnem převzetí majetku.

(3) Národní podnik, do něhož se začleňuje majetek znárodněný podle § 4 odst. 3 a odst. 4 písm. b), který patřil někomu jinému než vlastníku podniku, vstupuje v závazky vyplývající z práv váznoucích na tomto majetku, a to v rozsahu a za podmínek, které upraví vláda nařízením. V tomto nařízení bude také upraven přechod takových závazků, bude-li majetek svěřen do správy orgánům v oboru působnosti ministra výživy nebo podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálním podnikům nebo jiným právnickým osobám.

(4) Ministr výživy může v dohodě s věcně příslušným ministrem a ministrem financí učiniti opatření o přechodu závazků patřících k znárodněnému majetku, který byl podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálnímu podniku nebo jiné právnické osobě.

(5) K závazkům znárodněného podniku nepatří závazky, podle nichž má majetek tohoto podniku nebo jeho část přejíti po dni počátku účinnosti tohoto dekretu na třetí osobu. Za závazky znárodněného podniku se nepokládají také osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka; takové závazky nepřecházejí s majetkem, který byl začleněn do národního podniku nebo svěřen do správy orgánům podle odstavce 2 nebo s nímž bylo učiněno opatření nebo, který byl přenechán podle § 4a, ani se nelze pro ně uspokojiti z majetku znárodněného podniku. Osobními daněmi a dávkami se rozumějí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vybíraná, daň z majetku podle vládního na-

řízení č. 410/1942 Sb., majetkové dávky podle zákona č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku, a mimořádné dávky podle zákona č. 185/1947 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku, ve znění zákona č. 180/1948 Sb. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministerstvo financí vyhláškou v příslušném úředním listě.

(6) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručující zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a pod., může se národní podnik domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne rozhodčí soud podle předpisů o tom vydaných. Ustanovení vět prvé a druhé platí přiměřeně také, jde-li o závazky, jež přecházejí se svěřením znárodněného majetku do správy orgánům podle odstavce 2, nebo které přecházejí podle odstavce 4.

(7) Pokud z opatření, kterým se znárodněný majetek svěřuje do správy orgánům v oboru působnosti ministra výživy nebo jiného ministra, nevyplývá nic jiného, neručí stát za závazky znárodněného podniku, ani když dojde k úpravě závazků podle § 5a."

6. § 5a odst. 1 zní:

„(1) Je-li majetek znárodněného podniku ke dni převzetí předlužen, může národní podnik požádati soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého majetku podniku upravil ke dni převzetí uspokojení závazků patřících k tomuto majetku a určil jejich splatnost, přihlížeje k hospodářským možnostem národního podniku. To platí obdobně i o komunálním podniku nebo jiné právnické osobě, jíž byl majetek znárodněného podniku přenechán podle § 4a."

7. § 5a odst. 3 písm. a) zní:

„a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věcí z převzatého majetku, pokud takové nároky nezanikly znárodněním;".

8. § 5a odst. 3 písm. c) zní:

„c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)] nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, uspokojí se poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), pokud nejsou kryty způsobem tam uvedeným;".

9. Nadpis oddílu II se vypouští.

10. § 7 zní:

„§ 7.

Ustanovení §§ 7 až 11 a §§ 37, 38, 40, 41 a §§ 43 až 47 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění předpisů jej měnících a doplňujících platí přiměřeně i pro věci upravené tímto dekretem, při čemž tam, kde podle právě uvedených ustanovení je dána působnost ministra průmyslu, přísluší tato působnost ministru výživy."

11. §§ 8 až 23 se zrušují.

Čl. II.

Čl. I zákona č. 115/1948 Sb. se mění a doplňuje takto:

1. § 1 odst. 2 písm. a) zní:

„a) podniky a závody, které jsou ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku ve vlastnictví družstev, zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, a jsou jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků a závodů, uvedených v odstavci 1 č. 1 a 2, a podniků a závodů, které určí ministr výživy v dohodě s Ústřední radou odborů, Ústřední radou zemědělců republiky Československé a Ústřední radou družstev;".

2. § 1 odst. 3 zní:

„(3) O tom, jsou-li splněny podmínky pro znárodnění podle čl. I, rozhoduje ministr výživy."

3. § 3 zní:

„§ 3.

Splní-li se podmínky pro znárodnění majetku podle § 1 po dni 1. ledna 1948 nebo určí-li ministr výživy po tomto dni, že o majetku, jehož se týká ustanovení § 1 odst. 2 písm. a), neplatí vynětí ze znárodnění, znárodňuje se takový majetek dnem, který určí ministr výživy; lhůta k podání hlášení podle § 2 odst. 1 počíná v těchto případech dnem, kdy se splní podmínky pro znárodnění. Jinak platí ustanovení § 2 přiměřeně."

4. § 4 zní:

„§ 4.

Zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1 odst. 1 č. 1 až 4, 6 až 8, 11, 12 a 19 je vyhrazeno státu. Na návrh ministra výživy může vláda toto právo propůjčiti."

5. § 5 zní:

„§ 5.

Pokud v oboru působnosti ministra výživy se majetku znárodněného podle čl. I nepoužije ke zřízení národního podniku nebo k začlenění do národního podniku, nebo pokud takový majetek nebude svěřen do správy orgánům v oboru této působnosti, může ministr výživy takový majetek v dohodě s ministrem financí a s jiným ministrem převésti do pravomoci tohoto ministra, aby o něm učinil opatření ve vlastním oboru působnosti, nebo jej může přenechati komunálním podnikům nebo za náhradu určenou podle § 6 jej přenechati jiným právnickým osobám."

6. § 6 zní:

„§ 6.

Pro znárodnění podle předcházejících ustanovení a pro důsledky a opatření z něho vyplývající platí ustanovení §§ 4, 5 a 5a dekretu č. 101/1945 Sb. ve znění předpisů jej měnících a doplňujících. Dále platí přiměřeně ustanovení §§ 37, 38, 40, 41 a 43 až 47 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění předpisů jej měnících a doplňujících, jakož i ustanovení čl. I §§ 5 a 6 zákona č. 114/1948 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků, ve znění čl. II zákona č. 106/1950 Sb., při čemž tam, kde podle uvedených ustanovení je dána působnost ministra průmyslu, přísluší tato působnost ministru výživy."

Čl. III.

Vláda upraví nařízením pracovní a mzdové poměry, jakož i další pensijní zabezpečení zaměstnanců, kteří do dne začlenění znárodněného podniku v něm konali službu v pragmatikálním nebo regulovaném služebním poměru.

Čl. IV.

Ministr výživy upraví a ve Sbírce zákonů vyhlásí úplné znění dekretu č. 101/1945 Sb., jak vyplývá z pozdějších předpisů.

Čl. V.

(1) Opatření učiněná ve shodě s ustanoveními tohoto zákona přede dnem počátku jeho účinnosti se ode dne opatření pokládají za učiněná podle tohoto zákona.

(2) Ustanovení čl. I č. 1 a 3 až 8, jakož i ustanovení čl. III nabývají účinnosti dnem 27. října 1945, ustanovení čl. II dnem 1. ledna 1948 a ostatní ustanovení tohoto zákona dnem 1. července 1950.

(3) Tento zákon provedou ministři výživy a financí v dohodě se zúčastněnými členy vlády.

Gottwald v. r.
Dr. John v. r.
Zápotocký v. r.
Kabeš v. r.
Ing. **Jankovcová** v. r.

109.

Vyhláška ministryně výživy ze dne 26. července 1950

o úplném znění dekretu presidenta republiky o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského.

Podle čl. IV zákona č. 108/1950 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, vyhlašuji v příloze úplné znění dekretu presidenta republiky č. 101/1945 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, jak vyplývá z pozdějších předpisů.

Ing. **Jankovcová** v. r.

Příloha vyhlášky č. 109/1950 Sb.

Dekret presidenta republiky ze dne 24. října 1945, č. 101 Sb.,

o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, ve znění předpisů jej měnících a doplňujících.

K návrhu vlády a po dohodě se Slovenskou národní radou ustanovuji:

Oddíl I.

Rozsah znárodnění.

§ 1.

(1) Dnem vyhlášení tohoto dekretu se znárodňují:

1. cukrovary a rafinerie cukru,
2. průmyslové lihovary a rafinerie lihu,

3. pivovary, které vystavily v roce 1937 více než 150.000 hl piva,
4. mlýny s technickým zařízením o denní výkonnosti nejméně 60 tun obilí v den počátku účinnosti tohoto dekretu,
5. podniky na výrobu umělých jedlých tuků s více než 150 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940,
6. podniky na výrobu čokolády a cukrovinek s více než 500 zaměstnanci podle průměru stavů ke dnům 1. ledna let 1938 až 1940.

(2) U podniků průmyslových odvětví uvedených v odstavci 1 č. 5 a 6, které nebyly v provozu ve všech dobách, podle průměru počtu zaměstnanců vzatých za základ pro znárodnění, rozhoduje průměr stavů ke dnům 1 ledna posledních dvou let těchto dob, netrval-li provoz podniku ani tak dlouho, stav zaměstnanců k 1. lednu 1940; u podniku, který nebyl ani v tomto dni v provozu, rozhoduje stav zaměstnanců ke dni počátku účinnosti tohoto dekretu. Počet zaměstnanců v rozhodných dobách se zjišťuje stavem vykazovaným nositeli veřejného sociálního pojištění.

(3) Ustanovení tohoto dekretu se nevztahují:

a) na podniky, které jsou ve vlastnictví společenstev výdělkových a hospodářských, zřízených podle zákona č. 70/1873 ř. z., o společenstvech výdělkových a hospodářských, na Slovensku ve vlastnictví družstev, zřízených podle §§ 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875, o obchodním zákonu, a jsou jimi přímo provozovány, s výjimkou podniků, které určí ministr výživy v dohodě s Ústřední radou odborů, Ústřední radou zemědělců republiky Československé a Ústřední radou družstev;
b) na podniky, které ministr výživy v dohodě s ministry financí a zemědělství vyloučí ze znárodnění, při čemž jejich vlastníkům (provozovatelům) zároveň nařídí, aby je trvale zastavili, protože se vláda usnesla, že jejich další provozování není ve veřejném zájmu.

(4) O tom, jsou-li splněny podmínky pro znárodnění podle tohoto dekretu, rozhoduje ministr výživy.

§ 2.

(Zrušen ustanovením čl. II. č. 3 zákona č. 115/1948 Sb.)

§ 3.

Zakládati nové podniky a je provozovati bez ohledu na jejich rozsah v odvětvích znárodněných podle § 1 odst. 1 č. 1 a 2 je vyhrazeno státu. Toto právo může vláda na návrh ministra výživy propůjčiti.

§ 4.

(1) Znárodněním nabývá stát vlastnictví k znárodněnému majetku.

(2) Znárodnění se týká:

a) nemovitostí, budov, zařízení, ložisek a nalezišť surovin,
b) příslušenství podniků počítajíc v to všechny movitosti a práva (licence, živnostenská oprávnění, známky, vzorky, vodní práva a pod.), směnky, cenné papíry, vkladní knížky, hotovosti a pohledávky,
c) jiných movitostí a práv, než které jsou příslušenstvím podniku.

(3) Majetku uvedeného v odstavci 2 se znárodnění týká, slouží-li nebo je-li určen provozu znárodněného podniku, i když náleží někomu jinému než vlastníku podniku. Patentů a zásob, zejména surovin, pomocných a provozovacích hmot, polotovarů, rozpracovaných a hotových výrobků, se znárodnění týká jen, patří-li vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku.

(4) Spolu s podnikem se znárodňují v rozsahu plynoucím z ustanovení odstavců 2 a 3:

a) veškeré výrobní podniky a závody náležející vlastníku nebo provozovateli znárodněného podniku, pokud ministr výživy v dohodě s věcně příslušným ministrem nestanoví jinak v jednotlivých případech,
b) veškeré podniky a závody, které tvoří s podnikem znárodněným hospodářský celek, i když náleží někomu jinému než vlastníku znárodněného podniku.

(5) Náleží-li znárodněný podnik komanditní společnosti na akcie, akciové společnosti nebo společnosti s ručením obmezeným, znárodňuje se veškerý jejich majetek, jakož i ve stejném rozsahu podniky koncernové, u kterých jim náleží více než polovina základního kapitálu nebo na které mají rozhodující vliv.

(6) Ministr výživy může vyjmouti ze znárodnění jednotlivé majetkové kusy, majetkové soubory nebo práva, pokud jich není nezbytně třeba k provozu národního podniku, a ponechati je dosavadnímu vlastníku, kterému může zároveň uložiti podmínky, zejména podmínku, že do stanovené lhůty zřídí ve prospěch národního podniku služebnost nebo užívací právo.

(7) O rozsahu znárodnění podle odstavců 2 až 5 rozhoduje ministr výživy. Pro řízení o zjištění rozsahu znárodnění neplatí ustanovení vládního nařízení č. 8/1928 Sb., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správním řízení).

§ 4a.

Pokud v oboru působnosti ministra výživy se majetku znárodněného podle tohoto dekretu nepoužije ke zřízení národního podniku nebo k začlenění do národního podniku, nebo pokud takový majetek nebude svěřen do správy orgánům v oboru této působnosti, může ministr výživy takový majetek v dohodě s ministrem financí a s jiným ministrem převésti do pravomoci tohoto ministra, aby o něm učinil opatření ve vlastním oboru působnosti, nebo jej může přenechati komunálním podnikům nebo za náhradu určenou podle § 7 jej přenechati jiným právnickým osobám.

§ 5.

(1) Národní podnik, do kterého se začleňuje majetek znárodněného podniku, vstupuje v den převzetí v jeho závazky. Začlení-li se majetek do několika národních podniků, určí ministr výživy, do kterých závazků vstoupí jednotlivé národní podniky

(2) Ministr výživy určí v dohodě s ministrem financí, které závazky znárodněného podniku přecházejí se svěřením majetku znárodněného podniku do správy orgánům v oboru jeho působnosti, a to dnem převzetí majetku.

(3) Národní podnik, do něhož se začleňuje majetek znárodněný podle § 4 odst. 3 a odst. 4 písm. b), který patřil někomu jinému než vlastníku podniku, vstupuje v závazky vyplývající z práv váznoucích na tomto majetku, a to v rozsahu a za podmínek, které upraví vláda nařízením. V tomto nařízení bude také upraven přechod takových závazků, bude-li majetek svěřen do správy orgánům v oboru působnosti ministra výživy nebo podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálním podnikům nebo jiným právnickým osobám.

(4) Ministr výživy může v dohodě s věcně příslušným ministrem a ministrem financí učiniti opatření o přechodu závazků patřících k znárodněnému majetku, který byl podle § 4a převeden do pravomoci jiného ministra nebo přenechán komunálnímu podniku nebo jiné právnické osobě.

(5) K závazkům znárodněného podniku nepatří závazky, podle nichž má majetek tohoto podniku nebo jeho část přejíti po dni počátku účinnosti tohoto dekretu na třetí osobu. Za závazky znárodněného podniku se nepokládají také osobní daně, dávky a poplatky bývalého vlastníka; takové závazky nepřecházejí s majetkem, který byl začleněn do národního podniku nebo svěřen do správy orgánům podle odstavce 2 nebo s nímž bylo učiněno opatření nebo, který byl přenechán podle § 4a, ani se nelze pro ně uspokojiti z majetku znárodněného podniku. Osobními daněmi a dávkami se rozumějí daň důchodová, válečný příspěvek, daň rentová přímo vybíraná, daň z majetku podle vládního nařízení č. 410/1942 Sb., majetkové dávky podle zákona č. 134/1946 Sb., o dávce z majetkového přírůstku a o dávce z majetku, a mimořádné dávky podle zákona č. 185/1947 Sb., o mimořádné jednorázové dávce a mimořádné dávce z nadměrných přírůstků na majetku, ve znění zákona č. 180/1948 Sb. Způsob úhrady těchto osobních daní a dávek stanoví ministerstvo financí vyhláškou v příslušném úředním listě.

(6) U závazků, které jsou hospodářsky neodůvodněné, počítajíc v to závazky ze služebních smluv, zaručující zaměstnancům nepřiměřeně vysoké platy, zaopatřovací požitky, odbytné a pod., může se národní podnik domáhati zrušení nebo jiné přiměřené úpravy. Nedojde-li o tom k dohodě, rozhodne rozhodčí soud podle předpisů o tom vydaných. Ustanovení vět prvé a druhé platí přiměřeně také, jde-li o závazky, jež přecházejí se svěřením znárodněného majetku do správy orgánům podle odstavce 2, nebo které přecházejí podle odstavce 4.

(7) Pokud z opatření, kterým se znárodněný majetek svěřuje do správy orgánům v oboru působnosti ministra výživy nebo jiného ministra, nevyplývá nic jiného, neručí stát za závazky znárodněného podniku, ani když dojde k úpravě závazků podle § 5a.

§ 5a.

(1) Je-li majetek znárodněného podniku ke dni převzetí předlužen, může národní podnik požádati soud, aby do výše obecné ceny aktiv předluženého majetku podniku upravil ke dni převzetí uspokojení závazků patřících k tomuto majetku a určil jejich splatnost, přihlížeje k hospodářským možnostem národního podniku. To platí obdobně i o komunálním podniku nebo jiné právnické osobě, jíž byl majetek znárodněného podniku přenechán podle § 4a.

(2) Věřitelé jsou povinni na vyzvání soudu vyhláškou v příslušném úředním listě ve lhůtě soudem stanovené přihlásiti své nároky k řízení o návrhu podle odstavce 1; neučiní-li tak, jejich nároky proti národnímu podniku zanikají.

(3) Úprava podle odstavce 1 se provede takto:

a) nedotčeny zůstávají závazky vyplývající z nároků věřitelů na vyloučení věcí z převzatého majetku, pokud takové nároky nezanikly znárodněním;

b) nedotčeny zůstávají též závazky, vyplývající z nároků věřitelů, majících právo na oddělené uspokojení z určité věci, pokud jsou kryty hodnotou této věci;

c) ostatní závazky, které podle pořadí jim příslušejícího [písm. d)] nebudou plně kryty rozdílem mezi obecnou cenou aktiv znárodněného podniku a hodnotou závazků, které podle ustanovení písm. a) a b) zůstanou nedotčeny, uspokojí se poměrně. Za takovéto závazky se pokládají také závazky uvedené pod písm. b), pokud nejsou kryty způsobem tam uvedeným;

d) závazky, na něž se vztahují ustanovení písm. c), se zařazují podle pořadí do čtyř tříd. Do prvé třídy náležejí náklady řízení, do druhé až čtvrté třídy náležejí závazky, které podle obdoby konkursního řízení náležejí do prvé až třetí třídy. Závazky téže třídy mají mezi sebou stejné pořadí.

(4) Pokud závazky podle pořadí jim příslušejícího nebudou uspokojeny úpravou podle odstavce 3, nepůsobí proti národnímu podniku. Úprava závazků podle odstavce 3 působí toliko proti národnímu podniku.

(5) Zákonem budou vydány podrobné předpisy o příslušnosti soudní, o řízení podle předchozích odstavců, o jeho účincích na promlčení pohledávek, na spory, na exekuční a konkursní řízení a na práva na oddělené uspokojení a o způsobu, jak se zjišťují nároky věřitelů.

§ 6.

(1) Národní podnik může odporovati právním jednáním, která vykonal vlastník znárodněného podniku po 29. srpnu 1944 v úmyslu poškoditi nebo ztížiti znárodnění průmyslu anebo zavléci ve svůj nebo cizí prospěch majetkové hodnoty podniku.

(2) Odporovati lze do jednoho roku od převzetí podniku. Jinak platí přiměřeně ustanovení odpůrčího řádu, vydaného zákonem č. 64/1931 Sb.

Oddíl II.

§ 7.

Ustanovení §§ 7 až 11 a §§ 37, 38, 40, 41 a §§ 43 až 47 dekretu č. 100/1945 Sb. ve znění předpisů jej měnících a doplňujících platí přiměřeně i pro věci upravené tímto dekretem, při čemž tam, kde podle právě uvedených ustanovení je dána působnost ministra průmyslu, přísluší tato působnost ministru výživy.

Oddíl III.

(Ustanovení tohoto oddílu byla zrušena čl. I č. 11 zákona č. 108/1950 Sb.)

Oddíl IV.

(Ustanovení tohoto oddílu byla zrušena čl. I č. 11 zákona č. 108/1950 Sb.)

Poznámka:

Z § 24 dekretu č. 101/1945 Sb., který byl v původním znění dekretu § 25, z čl. VIII zákona č. 115/1948 Sb. a z čl. V odst. 2 zákona č. 108/1950 Sb. vyplývají tyto počáteční dny účinnosti jednotlivých ustanovení nynějšího znění dekretu:

a) dnem 27. října 1945 nabyla účinnosti ustanovení § 1 odst. 1 až 3 a §§ 3 až 6,

b) dnem 1. července 1950 nabyla účinnosti ustanovení § 1 odst. 4 a § 7.

Ustanovení dekretu, jejichž nynější znění vyplývá ze zákona č. 108/1950 Sb., provedou ministři výživy a financí v dohodě se zúčastněnými členy vlády

---

Administrace Praha III, Tržiště č. 9. — Telefon 459-41 až 43. — Účet pošt. spoř. č. 3*2*2. — Roční předplatné Kčs 300.—.
Frankované reklamace se uznávají jen dojdou-li do 28 dnů po vydání (zaplacení) reklamované částky (Sbírky).
Novinová sazba povolena poštovním ředitelstvím v Praze č. 109.705/IIIa 1939. — Dohlédací poštovní úřad Praha 022.
Tiskne Státní tiskárna v Praze.

Ročník 1950. 211

Příloha Sbírky zákonů republiky Československé

Příloha k částce 44. Vydána dne 26. července 1950. Cena Kčs 7.—.

OBSAH:

Statut národních podniků průmyslových.

Příloha vládního nařízení č. 105/1950 Sb., kterým se vyhlašuje Statut národních podniků průmyslových.

Statut národních podniků průmyslových.

Úvod.

Socialistický průmysl je základní a nejdůležitější složkou v hospodářském životě naší lidově demokratické republiky.

Až do revoluce v roce 1945 byl průmysl v rukou soukromých vlastníků-kapitalistů. Sloužil jim k obohacování a k vykořisťování pracujících. Aby zachovali své zisky, zradili kapitalisté v kritických chvílích republiku a podali tak další důkaz své politiky nepřátelské lidu. Porážka hitlerovského fašismu Rudou armádou a vítězství našeho lidu umožnily, aby byl kapitalistický majetek z velké části znárodněn a přešel tak do rukou státu. To byla první etapa našeho znárodnění; po ní zůstala ještě značná část průmyslu v rukou kapitalistů.

Kapitalisté však i potom záměrně a soustavně sabotovali a rozvraceli pokojný vývoj našeho hospodářství, ztěžovali naši cestu k socialismu a snažili se obnovit staré kapitalistické poměry předmnichovské republiky.

Porážka reakce a vítězství pracujícího lidu v únoru 1948 vyústily na hospodářském poli v další znárodnění, které podstatně zúžilo kapitalistické prvky v našem průmyslu a vytvořilo širší hospodářskou základnu pro budování socialismu.

Povalení kapitalismu, porážka reakce a převzetí moci do rukou pracujícího lidu mohlo být v naší vlasti uskutečněno jen proto, že v čele pracujících stojí Komunistická strana Československa. Také při výstavbě socialismu má strana vedoucí úlohu. Určuje generální linii budovatelského úsilí a označuje cíle, kterých má být v jednotlivých obdobích dosaženo. Strana jako vedoucí síla stmeluje, upevňuje a obrací k těmto cílům pracující a všechny masové organisace. První místo mezi nimi zaujímá Revoluční odborové hnutí, které jako jednotná organisace nejpokročilejší společenské třídy rozsáhlostí své činnosti je školou socialismu pro všechny pracující a nezbytným činitelem při výstavbě, organisaci a stálém vzestupu našeho znárodněného průmyslu.

Po prvním znárodnění jsme stáli před úkolem vytvořit ze znárodněného průmyslového majetku hospodářské jednotky, podrobit je jednotnému vedení socialistického státu a dát znárodněnému průmyslu prvé organisační formy. Tak vznikly národní podniky průmyslové, které ve své době celkem dobře splnily své poslání při překonávání poválečných obtíží. Jejich existence byla také nezbytným předpokladem pro zajištění výstavby nového společenského řádu.

Nový společenský řád vítězí nad řádem starým jen tehdy, dovede-li společnosti opatřit více lepších a lacinějších výrobků než řád starý a tak ji obohatit. V dalším vývoji se ukázalo, že od národních podniků nelze při jejich dosavadní skladbě a vnitřní organisaci očekávat trvale úspěšné plnění tohoto základního úkolu, a to zejména proto, že naše plánované hospodářství klade stále vyšší požadavky na prohlubování a zpřesňování plánů.

Hospodářství se v socialistické společnosti nevyvíjí živelně, nýbrž je budováno a rozvíjeno záměrně. Nástrojem tohoto budování a rozvíjení hospodářství je plánování. Plánování je hospodářským zákonem socialismu. Skutečnost, že se pracující lid v čele s dělnickou třídou stal vlastníkem rozhodující části výrobních prostředků, nejen umožnila, ale přímo si vynutila přechod k hospodaření podle plánu. Jedině plánování může zajistit neustálý harmonický rozvoj výrobních sil, sladit výrobu s individuálními potřebami a překonat a odstranit úzká místa.

Cílem plánu je neustálé zvyšování životní úrovně všeho pracujícího lidu. Prostředkem k dosažení tohoto cíle je plánovité zvyšování produktivity práce; jinak nelze k tomuto cíli dospět.

Hlavní tíha všech úkolů uložených plánem leží na pracujících v našem znárodněném průmyslu, který je nejvyspělejší částí našeho hospodářství. Plnění povinností, před kterými stojí pracující v průmyslu, je proto svými důsledky závažnější než dosud a klade na ně vyšší nároky než kdykoli dříve.

Aby bylo možno zvládnout všechny úkoly průmyslu a dosáhnout určeného cíle, bylo nutno provést reorganisaci národních podniků. Smyslem této reorganisace bylo odstranit z provozu a organisace podniků všechny přežitky kapitalismu a vytvořit z podniků útvary, které jsou organisovány a řízeny podle socialistických zásad.

Tento Statut rozvádí v dalších kapitolách zásady socialistického hospodářství v našich národních podnicích průmyslových, nejvýznačnějším to činiteli ve výstavbě socialismu. Není právním předpisem ve starém pojetí; je směrnicí pro organisaci a činnost všech národních podniků průmyslových, a to směrnicí, která má vést k dalšímu vývoji, pokroku a budovatelskému úsilí. Čerpaje ze zkušeností nabytých v úžasné kolektivní budovatelské práci lidu Sovětského svazu, stanoví tento Statut zásady socialistické organisace průmyslu a ukazuje tak cestu ke společenskému řádu dokonalejšímu než všechny předchozí — k socialismu.

Základní články Statutu.

I.

Národní podniky a jejich poslání.

Stát provozuje socialistickou průmyslovou výrobu prostřednictvím národních podniků. Jejich posláním je přispívat výrobou k vzestupu národního bohatství, ke zvyšování hmotné i kulturní úrovně naší společnosti a k upevnění moci pracujícího lidu. Národní podniky plní své poslání kolektivním úsilím všech svých pracujících, vedených nejuvědomělejšími z nich.

II.

Vznik národních podniků, jejich právní povaha a poměry.

Národní podniky zřizuje stát jako samostatné právnické osoby. Vlastníkem majetku národního podniku je stát; národnímu podniku je tento majetek svěřen do správy.

III.

Zásady pro řízení národních podniků.

Národní podniky se řídí zásadami socialistického hospodářství.

Nejdůležitější z nich jsou plánovitost, uplatňovaná při veškeré jejich činnosti, a aktivní účast pracujících.

S nimi vnitřně souvisí zejména hospodaření podle rozpočtu a zásada hospodárnosti, vedení jednou osobou, osobní odpovědnost, účelná decentralisace, operativnost řízení, zájem pracujících na výsledcích podniku, kontrola zdola i shora a zásada stálého vzestupu.

IV.

Organisace národního podniku.

Organisace národního podniku se musí přizpůsobovat zásadám socialistického hospodářství, musí zajišťovat dokonalou spolupráci a umožňovat úspěšné plnění plánovaných úkolů.

Národní podnik vede ředitel. Národnímu podniku je zpravidla určen základní závod, jehož vedení je vedením celého národního podniku. Uvnitř se národní podnik člení na střediska, která hospodaří podle svého rozpočtu.

Organisace národního podniku je podrobně propracována v jeho organisačním řádu.

V.

Podnikový plán.

Činnost národního podniku je určována jeho schváleným podnikovým plánem. Podnikové plány národních podniků jsou svým obsahem součástí jednotného hospodářského plánu.

Návrh podnikového plánu vzniká za aktivní účasti pracujících a opírá se o směrná čísla a technickohospodářské normy; schvaluje jej nadřízený orgán.

Plnění plánu je věcí všech pracujících. Proto se schválený plán rozepisuje až na pracoviště, aby každý znal své úkoly. Plnění plánu musí být kontrolováno zdola i shora.

VI.

Práce a pracující.

Rozhodujícím činitelem ve výrobě jsou pracující. Z jejich nového poměru k práci vyrůstá socialistické soutěžení, údernictví a zlepšovatelské hnutí jako metoda budování socialismu a jako jedna z hlavních cest k zvyšování produktivity práce.

Pracující jsou odměňováni podle jakosti, množství a společenského významu své práce.

VII.

Péče o kádry.

Na kádrech oddaných budování socialismu a ovládajících techniku a ekonomiku práce závisí rozvoj národního podniku. Rozmisťování a školení kádrů a péče o ně patří tedy k jeho předním úkolům.

VIII.

Výrobní prostředky.

Národní podniky jsou povinny plně využít všech výrobních zařízení v rámci plánovaných úkolů a pečlivě je udržovat. Pořizování investic musí být v souladu s plánovanou výstavbou a přestavbou našeho průmyslu.

V hospodaření s materiálem a energií musí národní podniky dbát krajní úspornosti; nerostný průzkum a používání nových hmot z domácích surovin musí přispívat k hospodářské nezávislosti našeho státu.

IX.

Technika, výrobní proces a výrobek.

Těžiště činnosti průmyslového podniku je ve výrobních dílnách a v přípravě výroby. Předpokladem úspěchu a technického rozvoje výroby je průmyslové výzkumnictví a vývoj.

Soustavné zvyšování produktivity práce vyžaduje, aby podnik využíval výhod plynoucích ze specialisace, typisace, normalisace a kooperace.

Výrobek musí být jakostní, trvanlivý a výtvarně hodnotný; odběrateli musí být dodán ve sjednaných lhůtách.

X.

Finanční hospodaření.

Stát zajišťuje krytí plánované finanční potřeby národních podniků.

Národní podnik, i jeho jednotlivá střediska, hospodaří podle rozpočtu.

Jedinou cestou ke zvyšování socialistické rentability je snižování výrobních i jiných nákladů.

Zisky národních podniků se odvádějí státu a tvoří významnou část socialistické akumulace.

Hospodaření národních podniků je kontrolováno korunou. Tuto kontrolu provádějí jak podniky samy, tak orgány podniku nadřízené a banky.

XI.

Podnikový fond pracujících.

Ke zvýšení hmotného zájmu pracujících na úspěšném plnění plánu slouží podnikový fond pracujících, který je dotován podle míry plnění podnikového plánu.

Z jeho prostředků se odměňují zasloužilí pracující a zlepšují se sociální, zdravotní, kulturní a tělovýchovná zařízení.

XII.

Vrchní vedení národních podniků a dozor nad nimi.

Národní podniky jsou podřízeny vrchnímu vedení a dozoru státu, které obstarává příslušný ministr zásadně prostřednictvím generálních (oblastních) ředitelů.

I. Národní podniky a jejich poslání.

(1) Český a slovenský pracující lid se stal pánem ve své vlasti. Jeho uvědoměním a bojem bylo dosaženo vítězství nad kapitalismem, jeho uvědoměním a nadšenou prací vyrůstá nyní řád socialistický. Socialistická industrialisace, která je zákonem výstavby socialismu, uskutečňuje se v našich dolech, hutích, továrnách a dílnách. Nositelem budovatelského úsilí v nich je pracující lid s dělnickou třídou v čele.

(2) Převážná část průmyslových výrobních prostředků je v rukou státu. Stát spravuje tento majetek zejména prostřednictvím národních podniků. Jsou tedy národní podniky po stránce majetkové náplně částí národního majetku, po stránce formy organisačními celky, jejichž prostřednictvím stát provozuje socialistickou průmyslovou výrobu.

(3) Jejich posláním je přispívat výrobou prostředků výrobních a předmětů spotřebních k vzestupu národního bohatství, ke zvyšování hmotné i kulturní úrovně naší společnosti, k upevnění moci pracujícího lidu, ke zvyšování obranné schopnosti naší vlasti, k upevňování její nezávislosti na kapitalistických státech a tím i k jejímu zajištění proti nepříznivým vlivům kapitalistických krisí. Na průmyslu závisí také rozvoj mechanisace našeho zemědělství a jeho přechod k vyšším výrobním formám, rozvoj stavebnictví, dopravy a jiných úseků našeho hospodářského života.

(4) Národní podniky plní své poslání kolektivním úsilím všech svých pracujících, to jest dělníků, techniků a úředníků, kteří stmeleni pracovní kázní a za vedení nejuvědomělejších v soudružské spolupráci a vzájemnou pomocí plní úkoly výstavby socialismu podle jednotného hospodářského plánu.

(5) Představitelem všech pracujících v závodech je Revoluční odborové hnutí. Cíl, který si Revoluční odborové hnutí při budování socialismu samo vytyčilo, se velmi podstatně liší od úlohy odborových organisací za kapitalismu. Podniky jsou nyní majetkem pracujícího lidu. Proto jeho organisace — Revoluční odborové hnutí — ze všech sil přispívá k rozvoji a prosperitě těchto podniků a k přesnému plnění jejich plánů; za hlavní těžiště své činnosti považuje stálé uvědomování a mobilisování pracujících tak, aby všichni co nejlépe pracovali podle svých schopností. To také umožňuje Revolučnímu odborovému hnutí, aby ještě lépe plnilo své sociální a kulturní poslání.

(6) Na všech pracujících v národních podnicích průmyslových leží velká odpovědnost za celostátní hospodářství. Vědomí této odpovědnosti musí je vést ke stálému zdokonalování jejich práce a k tomu, aby z národních podniků vytvořili pilíře našeho nyní již opravdu národního hospodářství.

(7) Své poslání mohou národní podniky splnit jen tehdy, budou-li v nich soustavně rozvíjeny výrobní síly a co nejintensivněji zvyšována produktivita práce a hospodárnost jako základní úkol, na jehož úspěšném zdolání závisí konečné vítězství socialismu nad kapitalismem.

II. Vznik národních podniků, jejich právní povaha a poměry.

Vznik národních podniků.

(8) Národní podniky průmyslové zřizuje příslušný ministr a svěřuje jim do správy majetek, který je ve vlastnictví státu, ať ho stát nabyl znárodněním nebo jiným způsobem.

(9) Zřízení národního podniku je významným činem v hospodářské výstavbě státu; se svěřením majetku národnímu podniku souvisí kromě toho důležité právní důsledky. Proto ministr vydá o zřízení národního podniku listinu, v níž určí jeho název, den vzniku, sídlo, základní závod, nebude-li od určení základního závodu výjimečně upuštěno, a den, ke kterému národní podnik převezme majetek do něho začleněný.

Právní poměry.

(10) Plné uplatnění hospodářské samostatnosti národního podniku předpokládá jeho právní samostatnost, neboť činnost národního podniku vede k mnohým jednáním, která pro něj zakládají práva a závazky. Proto jsou národní podniky samostatné právnické osoby a významné údaje o nich se zapisují do podnikového rejstříku.

(11) Součástí názvu každého národního podniku je označení „národní podnik". Tohoto označení smějí užívat jen národní podniky.

(12) Protože národnímu podniku určuje činnost jeho schválený podnikový plán, není nutné, aby si národní podnik ke své činnosti opatřoval oprávnění, jichž by jinak bylo třeba podle předpisů živnostenského nebo jiného práva. Národní podniky jsou však podrobeny ustanovením o schvalování provozoven, jakož i jiným předpisům o ochraně života a zdraví pracujících a veřejné bezpečnosti.

(13) Vlastníkem majetku národního podniku je stát; národnímu podniku je tento majetek svěřen do správy. Ve věcech tohoto majetku národní podnik vystupuje a jedná vlastním jménem.

(14) Národní podnik nesmí zcizit majetek, který je mu určen k trvalému užívání, ani jeho části. Třetí osoby nemohou k takovému majetku nabýt zástavních nebo jiných věcných práv, ať knihovních nebo neknihovních. Výjimky ze zákazu zcizení mohou povolit nadřízené orgány.

(15) V souladu s předchozími zásadami lze pro závazky národního podniku dosáhnout uspokojení pouze z majetku jemu svěřeného do správy, který není určen k tomu, aby ho podnik trvale užíval.

(16) Z majetku národním podnikem spravovaného nelze žádat ani dosáhnout uspokojení pohledávek za státem.

Nadřízené orgány.

(17) Protože stát používá národních podniků jako organisačních celků, jimiž provozuje socialistickou průmyslovou výrobu, ponechává si jejich vrchní vedení a dozor nad nimi. Obstarává je příslušný ministr zásadně prostřednictvím generálních ředitelů, a to tak, že každý národní podnik je podřízen určitému generálnímu (oblastnímu) řediteli a jeho prostřednictvím příslušnému ministru. Podrobnosti jsou uvedeny v kapitole o vrchním vedení národních podniků a dozoru nad nimi.

III. Zásady pro řízení národních podniků.

(18) Způsoby řízení národních podniků se v jednotlivých etapách socialistické výstavby mění; mohou se též podstatně lišit v různých průmyslových odvětvích, ba dokonce i uvnitř téhož odvětví, a to podle rozsahu a druhu výroby. Všechny jsou však založeny na obecných zásadách pro řízení podniků, které vyplývají ze samé podstaty socialistického hospodářství.

(19) Zásady, z nichž nejdůležitější jsou dále uvedeny, tvoří harmonický celek, při tom jedna vychází z druhé a všechny jsou vzájemně vnitřně spojeny; všechny musí být uplatňovány současně a na všech pracovních úsecích, a to v takovém vzájemném poměru, jak toho vyžaduje potřeba dané věci v daný okamžik.

Plánovitost.

(20) Veškerá činnost národního podniku je určována plánem. Plán dává pevnou základnu pro činnost pracujících tím, že před ně staví jasný cíl; veškerá jejich práce je podřízena úkolu plán splnit, a je-li to žádoucí, i překročit. Zásadou plánovitosti musí být proniknuti všichni dělníci, technikové a úředníci, ať pracují na kterémkoli pracovním úseku.

Hospodaření podle rozpočtu.

(21) Plánovitost proniká také finančním hospodařením národních podniků tak, že každý národní podnik a každé jeho středisko sestavují rozpočet, podle něhož hospodaří. Rozpočet je peněžním vyjádřením plánované činnosti. V mezích rozpočtu hospodaří národní podnik samostatně.

Hospodárnost.

(22) Všichni pracující musí být vedeni snahou splnit uložené úkoly s nejmenšími náklady, tedy co nejhospodárněji. Zásada hospodárnosti přikazuje, aby každý byl hospodářem na svém pracovišti.

(23) Uplatnění zásady hospodárnosti vede ke zvyšování rentability národních podniků. Na rozdíl od rentability, jak ji chápe kapitalismus, posuzujeme socialistickou rentabilitu s hlediska celého národního hospodářství. Socialistická rentabilita je podřízena plánu. Jejího zvýšení nemůže podnik dosáhnout zvyšováním cen nebo zhoršováním jakosti výrobků, nýbrž jedině snižováním výrobních a jiných nákladů nebo zlepšováním jakosti výrobků.

Účast pracujících na řízení podniku.

(24) Veškerá činnost podniku vyvěrá z uvědomělé práce nejširších mas; vedoucímu připadá úkol tuto práci organisovat. Při své činnosti se proto vedoucí opírá o pracovní úsilí pracujících a o jejich tvůrčí schopnosti a iniciativu.

(25) Formy, jimiž se projevuje účast pracujících na řízení podniku, jsou velmi různé, počínaje vstřícným plánováním a kontrolou plnění plánu a konče odhalováním a kritikou nedostatků. Představitelem pracujících je závodní skupina Revolučního odborového hnutí, s níž tedy musí vedoucí co nejtěsněji spolupracovat.

Decentralisace a centralisace.

(26) Aby byla umožněna co nejširší účast pracujících na řízení podniku, rozvinuta jejich iniciativa a zajištěna operativnost řízení, svěřuje se působnost, pravomoc a odpovědnost v národních podnicích organisačním útvarům co nejnižším.

(27) U vyšších organisačních útvarů se soustřeďují jen věci zásadní povahy nebo takové, které mohou být účelněji vyřizovány společně za všechny nebo za několik útvarů podřízených.

(28) Decentralisace a centralisace jsou tedy organisačními zásadami, které se vzájemně doplňují. Je velmi odpovědným úkolem uplatnit obě tyto zásady ve správném poměru.

Soustředění vedení v jedné osobě a osobní odpovědnost.

(29) V národním podniku směřuje činnost kolektivu pracujících ke stejnému cíli, který je dán plánem. Aby činnost všech směřovala k témuž cíli, musí být podnik veden jediným vedoucím, který se tak stává prvním organisátorem socialistické práce v podniku. Z téhož důvodu musí být také každý organisační útvar podniku veden jediným vedoucím. Vedoucí podniku a vedoucí každého jeho organisačního útvaru rozhoduje samostatně v rozsahu své pravomoci.

(30) Je výrazem nové pracovní morálky, podložené socialistickým uvědoměním pracujících, že se všichni pracující dobrovolně podřizují politické a odborné autoritě svého vedoucího. Tato autorita se zvyšuje tím, že se vedoucí opírá o vůli celého kolektivu.

(31) Všichni pracující v podniku osobně odpovídají za splnění uložených úkolů.

Živý a operativní způsob řízení.

(32) Řízení národního podniku musí být živé. Musí se opírat o skutečnou znalost kádrů i o znalost práce, její techniky a ekonomiky. Proto musí být vedení podniku co nejblíže výrobě a každý vedoucí má stále pozorně zjišťovat všechny potřeby výroby a udržovat styk s pracujícími na pracovištích.

(33) Řízení musí být také operativní, to znamená, že se musí neustále přizpůsobovat měnícím se poměrům a včas a účinně zasahovat všude, kde je toho třeba; nesmí se tedy omezit na pouhé vydávání směrnic (plánem, rozpočtem, ukazateli, oběžníky a pod.). Nutno bojovat proti byrokratickým metodám řízení, proti řízení příkazy „od zeleného stolu", proti papírovému úřadování; místo toho je třeba věnovat co největší pozornost soustavné kontrole plnění učiněných rozhodnutí a živému styku s pracujícími, bez něhož si nelze představit úspěšné řízení podniku.

Zájem pracujících na výsledcích podniku.

(34) Každý pracující dostává mzdu odpovídající jeho pracovním zásluhám. Zájem pracujících na výsledcích podniku je povzbuzován především mzdovým systémem, v němž se přihlíží k jakosti a množství vykonané práce a k prospěchu, který přináší celku. Kromě toho se jejich zájem podporuje prémiemi a odměnami za vyšší pracovní výkon, za dosažení úspor proti rozpočtu, za zlepšovací návrhy a pod. Nutno ovšem mít stále na zřeteli, že postupně zvyšovat odměnu za práci lze pro všechny pracující jen, pokud se zvýšila produktivita práce v celém našem hospodářství.

(35) Hmotnou pobídkou pracujícím jsou také sociální a jiné výhody, které jim plynou z podnikového fondu pracujících, dotovaného podle míry splnění podnikového plánu.

(36) Dalším významným prostředkem k povzbuzení zájmu pracujících na dobré práci jsou veřejné pochvaly, uznání, vyznamenání a pod.

Kontrola shora a zdola.

(37) Činnost národního podniku a všech pracujících musí být soustavně kontrolována. Kontrolu plnění uložených úkolů provádí především každý, komu byl úkol svěřen. Kontrolu shora provádějí nadřízené orgány, kontrolu zdola všichni pracující v podniku, poněvadž mají zájem na úspěchu své práce. Kontrolu zdola vykonávají pracující prostřednictvím orgánů jednotné odborové organisace.

Zásada stálého vzestupu.

(38) Při uplatňování uvedených zásad nesmí národní podnik ustrnout, nýbrž musí být veden snahou soustavně po všech stránkách zlepšovat své řízení, organisaci a činnost, a stavět si stále vyšší a vyšší cíle.

IV. Organisace národního podniku.

Účel organisace.

(39) Prvním předpokladem správného chodu každého celku je jeho účelná organisace. To platí tím více u hospodářského celku, jakým je národní podnik. Nesmí se však zapomínat, že dobrá organisace je jen nástrojem k tomu, aby byl podnik dobře řízen.

(40) Účelem dobré organisace národního podniku je takové uspořádání jeho činnosti, aby bylo dosaženo nejvyššího využití všech výrobních sil.

(41) Při organisování třeba pamatovat na to, že národní podnik není osamoceným hospodářským celkem, nýbrž organickou součástí celého hospodářství. Totéž platí i uvnitř národního podniku; činnost jednotlivých složek v podniku musí být organisována tak, aby umožňovala úspěšné splnění úkolů národního podniku a zajišťovala co nejužší spolupráci všech složek.

(42) Organisace národního podniku musí umožňovat uplatnění zásad řízení, které byly uvedeny v předchozí kapitole.

Organisační útvary.

(43) Vnitřně je národní podnik rozčleněn na organisační útvary, jimž jsou v rámci činnosti celého podniku přesně stanoveny úkoly a jejichž činnost je soustavně kontrolována.

(44) Organisační útvary musí být vytvořeny tak, aby bylo možno uplatnit organisační pravidla dále uvedená, ale zároveň i tak, aby jednotlivé útvary nebo několik útvarů pohromadě mohly samostatně hospodařit podle rozpočtu. Samostatně hospodařící organisační útvar nebo skupina organisačních útvarů, která samostatně hospodaří, nazývá se středisko; může jím být na příklad dílna, oddělení a pod.

Organisační řád.

(45) Aby byl zajištěn správný chod podniku, vydá ředitel organisační řád, v němž

a) zřizuje organisační útvary;

b) vymezí jejich působnost a vzájemné vztahy, zejména jejich podřízenost a nadřízenost;

c) určí pracovní postup v jednotlivých druzích činnosti národního podniku a spolupráci jednotlivých organisačních útvarů navzájem;

d) stanoví, kdo jmenuje vedoucí jednotlivých organisačních útvarů, a vymezí rozsah jejich pravomoci a odpovědnosti.

(46) Součástí organisačního řádu je organisační schema, které graficky znázorňuje vztahy podřízenosti a nadřízenosti zřízených organisačních útvarů.

(47) S organisačním řádem musí být seznámeni všichni pracující v rozsahu nutném pro řádný výkon jejich funkcí.

(48) Organisační řád a jeho závažnější změny musí být před vydáním projednány s generálním (oblastním) ředitelem.

Organisační pravidla.

(49) Při organisování národního podniku je třeba dbát určitých pravidel získaných praktickými zkušenostmi, z nichž jsou dále uvedena ta, která mají obecnou platnost.

(50) Pravomoc znamená nejen právo, nýbrž i povinnost rozhodovat. Této povinnosti se nikdo nemůže zprostit tím, že rozhodnutí přenechá orgánu vyššímu.

(51) S pravomocí je spojena odpovědnost stejného rozsahu.

(52) Kdo má právo rozhodovat, má též právo a povinnost přesvědčovat se, zda a jak jsou jeho rozhodnutí a příkazy plněny.

(53) Každý pracující i každý organisační útvar má v podniku pouze jednoho bezprostředně nadřízeného a pouze od něho dostává rozhodnutí a příkazy.

(54) Zásadně každý činitel v podniku dává příkazy pouze svým bezprostředně podřízeným a hlášení pouze svým bezprostředně nadřízeným. Je-li nutno odchýlit se v neodkladných případech od této zásady, je ten, kdo příkaz dostal nebo kdo hlášení podával, povinen uvědomit o tom co nejdříve svého bezprostředně nadřízeného.

(55) Vedoucí organisačních útvarů, mezi nimiž není vztah nadřízenosti, vyřizují běžné věci mezi sebou přímo.

(56) Vedoucí každého organisačního útvaru má míti jen tolik přímých podřízených, aby mohl jejich práci dobře řídit a kontrolovat.

(57) Vedoucí každého organisačního útvaru rozhoduje samostatně v mezích organisačního řádu a úkolů uložených mu plánem, jakož i v mezích rozhodnutí a příkazů svého nadřízeného.

(58) Každý pracující musí úzce spolupracovat s ostatními pracujícími; je zejména povinen poskytovat jim informace potřebné k jejich činnosti a předkládat jim k posouzení věci, které zasahují do jejich působnosti.

(59) Vyřizování běžných věcí, zvláště takových, které se opakují, má vedoucí organisovat tak, aby se mohl především soustředit na případy zásadní, mimořádné a takové, které se odchylují od obvyklé praxe.

(60) Úkoly musí vedoucí rozdělit svým podřízeným v souhlasu s organisačním řádem a v jeho rámci podle jejich schopností tak, aby byly pro ně splnitelné.

(61) Úkoly musí být v podniku rozděleny zásadně tak, aby táž práce nebyla vykonávána na dvou nebo dokonce na několika místech.

(62) Organisační útvary mají být účelně specialisovány, neboť se tím dosáhne vyšší účinnosti řízení a kvalitnějšího provedení.

(63) Organisace podniku musí odpovídat jeho velikosti a zvláštním podmínkám jeho výroby a musí být pružná. Vyžaduje-li toho potřeba, je nutno ji přiměřeně pozměnit. Každou organisační změnu je třeba předem dobře uvážit, aby národní podnik nebyl ve stavu stálé reorganisace; je-li však třeba organisaci změnit, musí být změna po důkladné přípravě provedena rychle, neboť nejistota v organisaci přináší podniku škodu.

Závody.

(64) Příslušný ministr určí každému národnímu podniku základní závod. Ředitel národního podniku je vedoucím základního závodu. Správa základního závodu obstarává zároveň správu národního podniku. Jen ve výjimečných případech může být od určení základního závodu upuštěno; stane-li se tak, upraví generální (oblastní) ředitel způsob vedení národního podniku.

(65) Výrobny místně odloučené od základního závodu jsou závody pobočnými, nebudou-li podle organisačního řádu podniku tvořit součást základního závodu nebo některého ze závodů pobočných. Vedoucí pobočného závodu je přímo podřízen řediteli národního podniku a je mu odpovědén za splnění úkolů, které byly závodu uloženy.

(66) Při uplatňování zásady decentralisace musí být na pobočné závody přeneseno tolik působnosti, aby mohly co nejlépe plnit své úkoly.

(67) Organisační útvary základního závodu a jejich vedoucí musí úzce spolupracovat s pobočnými závody. Do jejich činnosti mohou však zasahovat jen se zmocněním podnikového ředitele a prostřednictvím vedoucího pobočného závodu.

(68) Zásady platné pro organisaci základního závodu platí přiměřeně i pro organisaci závodů pobočných. Nemusí však v nich být pro každou funkci vytvořen zvláštní organisační útvar.

Ředitel.

(69) V čele národního podniku je ředitel, který vede veškerou jeho činnost a jedná jeho jménem. Jeho významné postavení v národním podniku je vyjádřeno vysokou pravomocí a odpovědností.

(70) Ředitel rozhoduje v národním podniku samostatně, pokud v jednotlivých případech není stanoveno, že ke svému rozhodnutí potřebuje předchozího souhlasu generálního (oblastního) ředitele nebo příslušného ministra nebo pokud není rozhodnutí vyhrazeno těmto orgánům přímo.

(71) Ředitel rozhoduje o prostředcích, jimiž má být plněn podnikový plán, a o způsobu, jakým má být těchto prostředků použito. Jeho rozhodnutí jsou pro pracující v podniku závazná.

(72) Ředitel odpovídá zejména za přípravu, návrh a splnění podnikového plánu. Musí proto práci v podniku organisovat tak, aby každému byly jeho úkoly určeny přesně a včas.

(73) Ředitele jmenuje a odvolává generální (oblastní) ředitel po slyšení ústředního orgánu jednotné odborové organisace. Na jmenování a odvolání ředitele se nevztahují předpisy o spolupůsobení závodní rady při přijímání a zařazování zaměstnanců na pracovní místa, po případě předpisy o souhlasu závodní rady při propouštění zaměstnanců; ke jmenování a odvolání také není třeba souhlasu orgánu jinak nutného při sjednávání a rozvazování pracovního poměru.

(74) Ředitel slíbí generálnímu řediteli, že bude svědomitě plnit své povinnosti v souladu se zájmy státu. Dnem slibu ujímá se své funkce a stává se zaměstnancem podniku, nebyl-li jím již dříve. Jeho pracovní poměr zaniká dnem, kdy byl odvolán, nebo dnem, kdy bylo generálním (oblastním) ředitelem vzato na vědomí, že se vzdává své funkce.

(75) Ředitel je přímo podřízen generálnímu (oblastnímu) řediteli, jemuž také odpovídá za splnění svých povinností.

(76) Za úspěšné splnění plánu a zejména za jeho překročení, je-li žádoucí, je ředitel, pokud se o to zasloužil, zvlášť odměňován z prostředků generálního (oblastního) ředitelství podle směrnic, které vydá příslušný ministr v dohodě s ministrem práce a sociální péče a s ústředním orgánem jednotné odborové organisace.

(77) Ředitel nesmí vykonávat žádné zaměstnání, žádnou funkci nebo činnost, které jsou v rozporu se zájmy národních podniků.

(78) Jménem národního podniku mohou jednat kromě ředitele a jeho zástupců také osoby, které k tomu ředitel v rámci své pravomoci zmocní, a to v rozsahu uděleného zmocnění.

(79) Ředitel a osoby, které zastupují nebo spravují národní podnik nebo obstarávají jeho věci, odpovídají za škodu, kterou národnímu podniku způsobí. Náhrada se na nich vymáhá pořadem práva.

(80) V době nepřítomnosti nebo zaneprázdnění ředitele zastupuje jej v plném rozsahu jeho pravomoci vedoucí výroby a po něm další zástupci v pořadí, v jakém jsou ustanoveni. Zástupce ředitele je ustanovován nebo zprošťován po slyšení ústředního výboru příslušného svazu ROH.

Přímí podřízení ředitele.

(81) Řediteli je bezprostředně podřízen vedoucí výroby a vedoucí těchto dalších organisačních útvarů: plánovacího, technického, podnikohospodářského, obchodněadministrativního, kádrového, technickokontrolního a bezpečnostního. To však neznamená, že pro každou z uvedených funkcí musí být vytvořen zvláštní organisační útvar nebo určena odpovědná osoba pověřená jedině touto funkcí.

(82) Dále jsou řediteli bezprostředně podřízeni vedoucí pobočných závodů.

Vedoucí výroby.

(83) Vedoucí výroby je prvním zástupcem ředitele. Ustanovuje a zprošťuje ho ředitel se souhlasem generálního (oblastního) ředitele.

(84) Vedoucí výroby řídí výrobu a odpovídá zejména za přípravu a provádění všech plánů týkajících se výroby, za hospodárnost výroby a za nejlepší využití pracovní doby a výrobních prostředků. Má na starosti přípravu výroby, dbá o účelný a plynulý pohyb materiálu ve výrobě a odpovídá za jakost výrobků. Pečuje o to, aby zásoby rozpracovaných výrobků byly udržovány jen na výši provozně nezbytně nutné.

(85) Do jeho pravomoci náleží v rámci státní mzdové politiky určení mezd a stanovení technickohospodářských norem a technická organisace výroby. Odpovídá za řádné provedení všech opatření k ochraně zdraví pracujících a jejich bezpečnosti.

(86) K jeho předním úkolům patří podporování vzniku a rozvoje všech forem socialistického soutěžení, zejména údernictví, a zlepšovatelského hnutí.

(87) Vedoucí výroby je odpovědný též za řádnou údržbu strojů a jiných pracovních prostředků, nerozhodne-li ředitel jinak.

Vedoucí provozu.

(88) Výroba se zpravidla organisačně člení na dílny; podle velikosti závodu a podle druhu výroby mohou být dílny seskupeny ve větší celky, obvykle zvané provozy. Vedoucí provozu jsou podřízeni vedoucímu výroby a jejich úkoly jsou obdobné úkolům vedoucího výroby, ovšem v rozsahu provozu.

Mistři.

(89) Dílny jsou vedeny technickými zaměstnanci, zpravidla mistry, jimž připadá zvlášť významný podíl na průběhu výroby a jejích výsledcích. O výběr mistrů a jejich odborné školení pečují vedoucí výroby a vedoucí provozu.

(90) Zatím co dříve kapitalisté nutili mistra k popohánění dělníků, aby je mohli více vykořisťovat, je mistr v socialistickém podniku organisátorem svobodné práce, jejíž výsledky jdou k prospěchu všech pracujících.

(91) Mistři řídí výrobní proces přímo v dílnách. Musí být dokonale seznámeni s úkoly své dílny nebo jiné výrobní složky jim svěřené; musí tyto úkoly účelně rozdělovat mezi pracující, kontrolovat jejich plnění, dbát o hospodárný průběh výroby, o jakost výrobků a o včasné dodávky. Musí však také vědět, jak na plnění úkolů jejich dílen navazují jiné výrobní složky, a udržovat s nimi potřebný styk.

(92) Úspěch socialistického soutěžení, údernictví a zlepšovatelského hnutí závisí ve značné míře na mistrech. Mistři mají podporovat vznik a rozvoj těchto nových forem práce. Mají všem pracujícím umožňovat, aby se úspěšně uplatnili; musí v pravý čas zasáhnout svými zkušenostmi, když si pracující nevědí s úkolem rady, a pomáhat zejména mladým dělníkům. Mistři organisují a zajišťují výměnu zkušeností v dílně.

(93) Svého oprávnění rozhodovat musí mistři skutečně využít k řízení dílen. Musí být v dílnách uznávanou technickou i mravní autoritou. Bez jejich vědomí se nesmí v dílnách nic zařizovat a s ničím nakládat.

(94) Mistři jsou spojovacím článkem mezi jednotlivými pracujícími a vedením. Bez mistrů odpovědně plnících své úkoly není podmínek pro řádný chod výroby. Mistři jsou povinni sledovat plnění technickohospodářských norem a zaměřovat úsilí pracujících na jejich překonávání. Na svěřeném úseku jsou též mistři povinni starat se o vytvoření podmínek pro bezpečnou a zdravou práci.

(95) Pro odměňování mistrů platí prémiové řády, které jsou založeny na výsledcích výroby a její hospodárnosti.

Předák pracovní čety.

(96) V četných případech je posledním článkem řízení výroby předák pracovní čety. Zpravidla se zúčastňuje manuální práce a pracuje spolu s ostatními členy čety. Jeho hlavní povinností je dávat dělníkům čety instrukce a poskytovat jim technickou pomoc při provádění prací. Dohlíží na výrobní zařízení a jeho využití, na hospodárnou spotřebu materiálu a energie a na jakost práce.

Podnikový plánovatel.

(97) Úkolem podnikového plánovatele je rozepsat směrný plán, obsahující směrná čísla jednotného hospodářského plánu, věcně a časově sladit práce jednotlivých organisačních útvarů na přípravě podnikového plánu (vstřícné plánování), vyhotovit návrh podnikového plánu, provést rozpis schváleného podnikového plánu a kontrolovat jeho provádění. Aby tato kontrola byla účinná, organisuje podnikový plánovatel statistiku a na jejím podkladě provádí podrobný rozbor plnění plánu.

(98) Podnikový plánovatel koordinuje styk s plánovacími místy v podniku i mimo podnik.

(99) K dalším úkolům podnikového plánovatele patří vypracování dlouhodobého rozvojového plánu podniku podle návrhů vypracovaných zejména technickým vedoucím.

(100) Při své práci se podnikový plánovatel opírá o ty, kdo jsou ve všech organisačních útvarech podniku odpovědni za organisaci a koordinaci plánovacích prací.

Technický vedoucí.

(101) Technický vedoucí odpovídá především za vývoj a zkušebnictví a také za výzkumnictví, pokud je národnímu podniku svěřeno.

(102) Technický vedoucí dbá, aby dobrých výsledků socialistického soutěžení, údernictví a zlepšovacích návrhů bylo rychle použito na všech pracovištích a aby byly sděleny i jiným národním podnikům. Rovněž musí ve vlastním podniku využívat výsledků získaných jinde.

(103) Významným úkolem technického vedoucího je sestavení návrhu investičního plánu a jeho provádění. Technický vedoucí musí přitom dbát nejvyšší hospodárnosti a mít na zřeteli dlouhodobý plán rozvoje podniku. Zvláštní pozornost věnuje zejména tomu, aby do návrhu investičního plánu byly pojaty jen takové investice, které podnik za předpokladu plného využití dosavadních pracovních prostředků nezbytně potřebuje.

(104) Technický vedoucí pečuje o specialisaci, typisaci a normalisaci a o využití všech výhod z nich vyplývajících.

Podnikový hospodář.

(105) Základní povinností podnikového hospodáře je vypracovat návrh podnikového rozpočtu, v němž se musí uplatnit nejvyšší hospodárnost. Dohlíží, aby se v podniku hospodařilo v souhlasu se schváleným rozpočtem.

(106) Odporuje-li určité rozhodnutí rozpočtu, upozorní na to podnikový hospodář ředitele; setrvá-li ředitel přes toto upozornění na původním rozhodnutí, musí být toto rozhodnutí provedeno, ale podnikový hospodář je povinen podat o tom zprávu přímo generálnímu (oblastnímu) řediteli, o čemž uvědomí ředitele. Rovněž o každém již nastalém závažnějším nedodržení podnikového rozpočtu musí podnikový hospodář podat zprávu generálnímu (oblastnímu) řediteli.

(107) Podnikový hospodář má na starosti i řádnou organisaci správní služby v podniku, zejména zavádění a prohlubování podnikového početnictví, využití jeho výsledků zvláště pro účely kontrolní a přípravu účetní závěrky. Dbá o účelné hospodaření s peněžními prostředky a pečuje, aby prostředků určených na investice nebylo používáno na financování provozu a naopak. Je odpovědný za předkládání předepsaných podkladů bankám, za včasnou a řádnou úhradu pohledávek a splacení závazků. Má na starosti též věci kalkulační, cenové a daňové.

(108) Do působnosti podnikového hospodáře patří také podniková kontrola, která přezkoumává veškerou činnost v národním podniku s výjimkou věcí vyhrazených technické kontrole. Podnikový hospodář hlásí řediteli zjištěné závady, navrhuje vhodná opatření a přesvědčuje se o tom, zda byly závady odstraněny. Zjistí-li vedoucí podnikové kontroly závady v oboru činnosti podnikového hospodáře, které nebyly včas odstraněny, ohlásí to řediteli.

(109) Podnikového hospodáře ustanovuje a zprošťuje ředitel se souhlasem generálního (oblastního) ředitele po slyšení ústředního výboru příslušného svazu ROH.

(110) Vedoucího podnikové kontroly ustanovuje a zprošťuje ředitel na návrh podnikového hospodáře.

Obchodněadministrativní vedoucí.

(111) Obchodněadministrativní vedoucí, kterého může ředitel ustanovit svým druhým zástupcem, je odpovědný za sestavení návrhu plánu hmotného zásobování v rámci směrných čísel a má na starosti provádění tohoto plánu. Odpovídá za uzavírání smluv s odběrateli a dodavateli a za včasné opatření materiálu a investic, za sklady materiálu a hotových výrobků a jejich výši, za řádné balení výrobků a jejich včasné odeslání ve smluvených dodacích lhůtách, za fakturaci a dopravu.

(112) Do působnosti obchodněadministrativního vedoucího spadají též věci sociální a právní.

Kádrový vedoucí.

(113) Úkolem kádrového vedoucího je přispívat stálým a všestranným uvědomováním pracujících k výchově a vytvoření nového typu socialistického pracovníka.

(114) Kádrový vedoucí pečuje o to, aby výběr a rozmístění pracujících a jejich školení byly ve shodě s úkoly a potřebami podniku a směrnicemi ředitele. Tuto činnost vykonává v úzké spolupráci s vedoucími jednotlivých organisačních útvarů.

(115) Kádrový vedoucí musí mít při své práci stále na paměti, že přechod z kapitalismu do socialismu je obdobím zvýšeného třídního boje a že jen zvýšenou bdělostí a ostražitostí se můžeme ubránit nepřátelským činům třídního nepřítele, který se snaží o návrat ke starým kapitalistickým poměrům. Účinná ostražitost a bdělost je věcí všech pracujících v podniku, a proto k ní kádrový vedoucí musí stále nabádat.

(116) Vyžaduje-li toho potřeba národního podniku, může ředitel ustanovit kádrového vedoucího svým třetím zástupcem, zejména v národních podnicích velkého rozsahu.

Vedoucí technické kontroly.

(117) Řediteli je přímo podřízen vedoucí technické kontroly. Účelem tohoto organisačního uspořádání je učinit technickou kontrolu nezávislou na výrobě, zvýšit její autoritu a zajistit tak, aby z podniku vycházely jen výrobky bezvadné.

(118) Hlavní činnost technické kontroly záleží v kontrole vlastního výrobního procesu a v kontrole hotových výrobků. Zkoumá také jakost materiálu přejímaného od dodavatelů.

Bezpečnostní referent.

(119) Bezpečnostní referent se musí postarat o bezpečnost podniku a jeho výroby a odpovídá za provedení účinných opatření na ochranu majetku a výrobních tajemství, týkajících se zejména rozsahu, způsobu a druhu výroby.

Porady vedoucích.

(120) Důležité otázky národního podniku se projednávají na pravidelných poradách vedoucích, které organisuje ředitel. Účastní se jich též zástupce závodních rad určený ústředním výborem příslušného svazu ROH. Porady musí být ředitelem pečlivě připraveny; také ostatní jejich účastníci se na ně musí náležitě připravit, aby vlastní jednání bylo co nejstručnější. Učiněná rozhodnutí musí být formulována jasně a určeny vždy osoby odpovědné za jejich provedení ve stanovené době. Těmito poradami se také zajišťuje, že se každý vedoucí seznámí se závažnými věcmi podniku, a to i s takovými, které sice nespadají do jeho působnosti, avšak jsou důležité pro jednotný postup všech vedoucích.

(121) Obdobné porady svolávají i vedoucí závodů za účasti předsedy závodní rady a vedoucí jednotlivých organisačních útvarů, vyžaduje-li toho potřeba.

Závaznost organisace.

(122) Organisační rozčlenění národního podniku a vymezení pravomoci a odpovědnosti jednotlivých vedoucích tak, jak bylo uvedeno, vyplynulo z praktických zkušeností a poznatků získaných v socialistických průmyslových podnicích. Z týchž zkušeností vyplynulo však i organisační pravidlo, že organisace každého národního podniku musí odpovídat jeho velikosti a zvláštním podmínkám. Proto jsou v jednotlivých národních podnicích možné odchylky od uvedeného organisačního rozčlenění, od vymezení působnosti a pravomoci a zastupování ředitele, jsou-li pro to závažné důvody a souhlasí-li s tím generální (oblastní) ředitel. Vyžaduje-li zvláštní povaha výroby celého průmyslového oboru odchylky od organisace uvedené v tomto Statutu, jako na příklad v jednotlivých oborech báňského průmyslu, musí být odchylky po souhlasu příslušného ministra provedeny jednotně ve všech národních podnicích tohoto oboru.

V. Podnikový plán.

Jednotný hospodářský plán.

(123) Hospodářská činnost v našem státě je řízena jednotným hospodářským plánem tak, aby množství, jakost a plynulost výroby byly stupňovány a aby postupně vzrůstala životní úroveň obyvatelstva. Jednotný hospodářský plán se vypracovává na určité časové období a vyhlašuje se zákonem. V jeho rámci schvaluje vláda roční prováděcí plány.

Podnikový plán.

(124) Neodlučnou součástí prováděcího plánu je svým obsahem podnikový plán, kterým je určována činnost národního podniku v plánovacím období. Této úzké souvislosti podnikového plánu s celostátním prováděcím plánem si musí být pracující neustále vědomi, neboť plní-li svou prací plánované úkoly národního podniku, ovlivňují tím zároveň hospodářství celého státu.

(125) Základní částí podnikového plánu je plán výrobní, který určuje podniku výrobní úkoly v technických jednotkách, v cenách a ve výrobních lhůtách. Na něj navazují zejména

plán ukazatelů, udávající poměrná čísla (ukazatele), jejichž dosažení je nutné pro kvantitativní i kvalitativní splnění plánu;

plán práce, který obsahuje údaje o zvýšení produktivity práce a o maximální potřebě pracovních sil pro splnění plánovaných úkolů;

plán hmotného zásobování, uvádějící zejména potřebu výrobních prostředků nutných pro splnění plánovaných úkolů a prameny jejich krytí;

plán technického rozvoje, který ukládá provedení konkretních opatření ke zdokonalení výrobků, výrobních metod, organisace práce a k technickému růstu kádrů;

plán dopravní, obsahující nároky podniku na dopravu železniční, silniční, lodní a leteckou;

plán investiční, který podrobně rozvádí budoucí investiční činnost;

plán finanční, který na základě číselných údajů z podnikového rozpočtu a předběžné kalkulace vyjadřuje zejména plánované potřeby a výkony podniku v peněžních jednotkách.

(126) Všechny části podnikového plánu tvoří organický celek.

Úkol národního podniku.

(127) Splnění podnikového plánu a smluv uzavřených v jeho rámci s odběrateli a dodavateli je pro národní podnik základním úkolem. Snahou podniku přitom musí být, aby tento úkol splnil co nejhospodárněji a za soustavného zlepšování výrobků a služeb.

(128) Podnik se má snažit o překročení podnikového plánu, pokud toho může dosáhnout pracovními silami a výrobními nebo finančními prostředky, které mu byly podle plánu zajištěny.

(129) V podnikovém plánu bude stanoveno, u kterých výrobků a za jakých předpokladů je žádoucí i takové překročení plánu, které vyžaduje další pracovní síly a výrobní nebo finanční prostředky. Bude tomu tak zejména v podnicích, jejichž výroba má rozhodující význam pro výstavbu a přestavbu našeho hospodářství.

(130) V některých případech však není překročení plánu žádoucí; tyto případy stanoví podnikový plán. Je pak zásluhou podniku, jestliže předepsaný výrobní úkol splní s menším počtem pracovních sil a s menšími výrobními prostředky, než plán předpokládal.

(131) Investiční úkoly musí národní podnik splnit přesně ve stanoveném rozsahu. Může-li však účelu sledovaného novými investicemi docílit i při zmenšení jejich věcného rozsahu, je povinen navrhnout nadřízenému orgánu změnu investičního plánu. V podnikovém plánu může být stanoveno, u kterých investic a za jakých předpokladů je žádoucí urychlené splnění spojené s překročením investičního plánu.

Příprava podnikového plánu.

(132) Vlastnímu vypracování návrhu plánu předchází v podniku a jeho závodech příprava, v níž se shromažďují a propracovávají návrhy na lepší využití výrobního zařízení, odstranění úzkých míst, lepší uspořádání dílen a strojů, úspory materiálu a energie, snížení množství zmetků, zlepšení výrobních metod, zdokonalení výrobků, lepší využití pracovní doby, účelnější rozmístění kádrů a pod. Povaha přípravných prací vyžaduje, aby na nich byla prostřednictvím příslušných závodních (dílenských) rad zajištěna činná účast pracujících. Vedení závodu upozorňuje pracující prostřednictvím závodní rady na nedostatky, které se v závodě projevují a které brání, aby bylo dosaženo lepších výsledků, a vyzývá je, aby na základě svých zkušeností podávali návrhy na jejich odstranění.

(133) Tato příprava umožňuje, aby se vlastní vypracování návrhu provedlo v krátké lhůtě, a zaručuje, že návrh plánu bude nejen uskutečnitelný, nýbrž že budou odkryty a vyčerpány všechny reservy, takže další pracovní síly, výrobní nebo finanční prostředky budou požadovány jen v míře naprosto nezbytné.

Návrh podnikového plánu.

(134) Ve směrnicích státního úřadu plánovacího se stanoví, z kterých částí se skládá návrh podnikového plánu, předpisuje se jejich obsah a forma, určuje se postup a lhůty pro vypracování návrhu a upravuje způsob přípravy provádění plánu a jeho kontroly.

(135) Návrh plánu připravuje podnik podle směrného plánu obsahujícího směrná čísla výkonů, potřeb a hospodářského výsledku. Směrná čísla sdělí podniku generální (oblastní) ředitel podle směrnic státního úřadu plánovacího a pokynů příslušného ministra. Tato čísla mají zejména usměrnit práci plánovacích orgánů v jednotlivých podnicích a zaručit vyváženost návrhů podnikových plánů. Nebudou-li podniku dány jiné pokyny, musí se při přípravě svého plánu snažit, aby při zachování směrných čísel potřeb navrhl co nejvyšší výkony a co nejlepší hospodářský výsledek, aby se tak dosáhlo vyčerpání všech reserv.

(136) Má-li národní podnik více závodů, rozepíše směrná čísla a jiné podklady pro návrh podnikového plánu na závody, které podle nich vypracují návrhy plánů závodních.

Vstřícné plánování.

(137) Vedoucí závodu se musí ve spolupráci se závodní radou postarat o to, aby pracující byli seznámeni s účelem a způsobem vypracování návrhu závodního plánu, s úkoly jednotlivých dílen a pracovišť a s postupem a lhůtami jednotlivých prací.

(138) Vstřícné plánování, kterým se zdola připravuje návrh plánu a které spolu s vedením závodu organisačně a politicky zajišťují závodní rady, je věcí všech pracujících. Přitom se musí neustále pamatovat na zlepšování výrobků, zvyšování jejich jakosti, zpevňování technickohospodářských norem, plné využití kapacity závodu, zjišťování a odstraňování ztrát materiálu, energie a pracovního času, zavádění dokonalejších výrobních postupů a zlepšování organisace práce. Tak bude vypracování návrhu závodního plánu vedeno úsilím pracujících využít co nejhospodárněji všech výrobních sil závodu.

Technickohospodářské normy.

(139) Podkladem pro vypracování návrhu závodního plánu musí být technickohospodářské normy, které co nejpřesněji určují žádoucí hodnotu nebo míru, zejména využití výrobního zařízení, spotřeby materiálu a energie, výše stavu zásob a výše režie. U výkonových norem, které slouží k odměňování práce podle zásluh, jak je uvedeno v kapitole „Práce a pracující“, je však nutno při vypracovávání návrhu závodního plánu plně započítat jejich plánované překračování.

(140) Technickohospodářské normy jsou nástrojem k nejlepšímu využití výrobního zařízení a k nejhospodárnějšímu používání materiálu a energie a slouží k zvyšování produktivity práce a k zvětšování akumulace.

(141) S technickohospodářskými normami a s jejich účelem musí být pracující podrobně seznámeni.

(142) Aby se technickohospodářské normy nestaly brzdou výroby, nýbrž byly její vzpruhou, nesmějí ustrnout a pokulhávat za technickým rozvojem a zdokonalováním práce, nýbrž musí být soustavně vyvíjeny a zpevňovány jako výraz úsilí dosahovat stále lepších výsledků. Technickohospodářské normy musí být tvořeny jako středně progresivní normy, to znamená, že musí být stanoveny tak, že musí ležet někde mezi průměrným plněním normy dosavadní a jejím nejvyšším překonáním. Cílem našich podniků je dospět k středně progresivním normám i u norem výkonových.

(143) Technickohospodářské normy musí být vypracovány vědeckými metodami, jako na př. přesným měřením času, množství a výkonu, a nikoli pouhým odhadem. Přitom nutno vycházet ze zkušeností úderníků, z poznatků získaných při socialistickém soutěžení a z prověrky výrobních možností.

(144) Zavedené normy musí být pravidelně přezkoumávány a zpevňovány. Toto zpevňování norem musí být prováděno po důkladné politické přípravě. Musí být přitom plně využito iniciativy pracujících; k tomuto zpevnění musí se také zaměřit socialistické soutěžení a údernictví.

(145) Z technickohospodářských norem musí být věnována obzvláštní pozornost vypracování a zpevňování norem výkonových. Zkušenosti, zvláště pak výkony úderníků ukazují, že výkonové normy rychle zastarávají a že tedy musí být přizpůsobovány růstu vyspělosti pracujících a zlepšování technického a organisačního stavu našich závodů. Zpevňování výkonových norem záleží ve snížení času potřebného k výrobě; jeho cílem nesmí být snižování výdělků, nýbrž naopak zpevňování má být popudem k tomu, aby lepším využitím pracovní doby a dokonalejším ovládnutím techniky bylo dosaženo zvýšených výkonů a tím i lepších výdělků. Při zpevňování výkonových norem musí být vždy vzato v úvahu, zda byla norma překonávána technickým nebo organisačním zlepšením nebo zvýšeným pracovním úsilím.

(146) Výkonové normy musí být v jednotlivých závodech zaručeny na dobu podle směrnic generálního (oblastního) ředitele, zpravidla na jeden rok, pokud v tomto období nedojde k významnějšímu technickému nebo organisačnímu zlepšení.

(147) Způsob stanovení technickohospodářských norem a postup při jejich schvalování a zaručování určí generální (oblastní) ředitel po projednání s ústředním orgánem jednotné odborové organisace.

(148) Ve stanovené lhůtě předloží závody návrhy svých plánů řediteli. Ředitel přezkoumá, zda závody sestavily návrhy podle směrnic a pokynů a zejména zda navrhly co nejhospodárnější využití svých výrobních sil. Z přezkoumaných návrhů sestaví pak návrh podnikového plánu. Vypracování návrhu podnikového plánu.

(149) Při všech těchto pracích používá ředitel podnikového plánovatele, jehož úkolem je usměrňovat a slaďovat práce jednotlivých organisačních útvarů podniku při přípravě návrhu podnikového plánu.

(150) Návrh podnikového plánu předloží ředitel ve stanovené lhůtě ke schválení generálnímu (oblastnímu) řediteli. Generální (oblastní) ředitel přezkoumá, zda byl návrh sestaven podle daných směrnic, pokynů a směrných čísel, a zejména zda národní podnik plánuje co nejhospodárnější využití výrobních sil. Schvalování podnikového plánu.

(151) Z návrhů podnikových plánů podřízených národních podniků sestaví generální (oblastní) ředitel společný plán.

(152) Generální (oblastní) ředitel projedná společný plán s nadřízenými plánovacími orgány, schválí podnikový plán a odevzdá jej řediteli. Nestane-li se tak včas před začátkem plánovacího období, vyrábí a hospodaří národní podnik podle svého návrhu plánu až do doby, kdy mu bude schválený plán dodán, jestliže generální (oblastní) ředitel nestanoví něco jiného.

(153) Schválený podnikový plán rozpracuje národní podnik včas a ve vhodné formě na závody, přesně vyznačí jejich úkoly v množství, hodnotě a čase, jakož i ukazatele předepsané nadřízenými orgány a ukazatele vlastní. V závodech se plány rozpisují postupně na jejich jednotlivé organisační útvary a na pracoviště a na nejkratší časové úseky, aby každý pracující věděl, jaký úkol má v určité době splnit. Rozpis podnikového plánu.

(154) Plánované úkoly musí být v závodě rozepsány podrobně a včas. Jen když je každému pracujícímu jasně stanoven jeho úkol, může se uplatnit jeho iniciativa a osobní odpovědnost, může se vytvořit spolehlivá základna pro socialistické soutěžení mezi pracujícími, mezi jednotlivými složkami podniku i mezi podniky a pro rozvoj úderníckého hnutí a je možno spravedlivě odměňovat pracující podle výkonu.

(155) K zabezpečení dodávek investic, materiálu a energie, jež podniky potřebují ke splnění plánu, jakož i k zajištění odbytu výrobků, uzavírá generální ředitelství na každý rok rámcové smlouvy a národní podniky dílčí smlouvy s dodavateli a odběrateli. V těchto smlouvách musí být pamatováno i na zajištění dodávek materiálu a energie, jichž bude třeba pro překročení výrobního úkolu, označené v plánu za žádoucí; Příprava provádění podnikového plánu.

naopak nutno ve smlouvách pamatovat i na odbyt výrobků, které budou v souhlase s podnikovým plánem vyrobeny nad plánované množství.

(156) Dílčí smlouvy určují přesněji zejména druh, jakost a dodací lhůtu a stanoví také újmy, jako penále, pokuty, náhrady škody, které stihnou národní podniky, nedodrží-li smluvní podmínky.

Plnění plánu.

(157) Plán je závaznou směrnicí pro budoucí činnost podniku a tím i pro činnost všech jeho pracujících. Není tedy jen odhadem budoucího vývoje, nýbrž je úkolem podniku stanoveným na základě jeho vlastního návrhu. Plán není a nesmí se stát jen věcí plánovacích orgánů a plánovacích směrnic. Rovnoměrné plnění plánu v množství i jakosti je pro všechny pracující v podniku základním zákonem, a to tím spíše, že se sami aktivně zúčastnili jeho vypracování.

(158) Pracující musí vědět, jaké cíle si plánem vytkli, jak je možno plán nejúspěšněji splnit a jak se při splnění zlepší jejich životní úroveň. Závisí na nich, na jejich nadšení a socialistickém uvědomění, jak bude plán uveden v život.

Kontrola plnění plánu.

(159) Plán bez důsledné kontroly plnění je jen souhrn mrtvých čísel. Plnění každého plánu musí být proto soustavně sledováno a kontrolováno. Dosažených zlepšení musí být plně využito. Přitom nutno předvídat možné překážky a závady, čelit jejich vzniku, a vzniknou-li přesto, bezodkladně je odstranit. Důkladné sledování a kontrola je tím naléhavější, že plány jednotlivých podniků na sebe navzájem navazují, takže nesplnění plánu jednoho podniku stejně jako jeho nežádoucí překračování může ohrozit splnění plánu řady podniků dalších a tím způsobit vážnou poruchu v hospodářství celostátním. Uvnitř podniku je nutno bedlivě sledovat plnění všech částí podnikového plánu, které tvoří celek, a rovnoměrné plnění plánu všech dílen a složek závodu.

(160) Kontrolu plnění plánu provádí především každý na svém pracovišti a každý vedoucí v mezích svých úkolů.

(161) Závodní (dílenská) rada svolává v dohodě s vedoucím střediska alespoň jednou za plánovací měsíc pracující, aby projednali výsledky plnění plánu, hospodaření ve středisku a zpevňování technickohospodářských norem; rozprava a závěr musí být zaměřeny především k výměně zkušeností a k odstraňování překážek.

(162) Má-li být tato kontrola účinná, musí se opírat o praktické poznatky, které pracující denně získávají ve výrobním procesu.

(163) Soustavnou kontrolu plnění podnikového plánu shora ve všech jeho částech organisuje ředitel a provádí plánovatel. Plnění plánu je třeba statisticky sledovat. To platí nejen o plánu podnikovém a závodním, ale zvlášť také o dílčích úkolech. O plnění plánu je třeba pracující informovat grafy a jinými názornými prostředky.

Organisace plánovacích prací.

(164) Návrh jednotlivých částí plánu připravují ti, kdo jsou odpovědni za jejich provedení. Tak vedoucí výroby sestavuje návrh plánu výroby, plánu práce a plánu ukazatelů, technický vedoucí plán investiční a plán technického rozvoje, obchodněadministrativní vedoucí plán hmotného zásobování a plán dopravní a podnikový hospodář plán finanční.

(165) Návrhy jednotlivých částí plánu vznikají ovšem zdola. To znamená, že jejich vypracování nespočívá jen na vedoucích, nýbrž na všech organisačních útvarech jim podřízených a na všech pracujících.

(166) Ve všech organisačních útvarech musí být tedy určen ten, kdo odpovídá za organisaci a koordinaci všech plánovacích prací. Za organisaci a koordinaci plánovacích prací v celém podniku odpovídá podnikový plánovatel.

(167) To, co bylo uvedeno o organisaci a koordinaci při přípravě plánu, platí obdobně i pro sledování a kontrolu jeho plnění.

Výrobní síly.

(168) Podnikovým plánem je určována budoucí činnost národního podniku. K uskutečnění této činnosti, jejíž těžiště leží ve výrobě, je zapotřebí výrobních sil, jimiž jsou jednak pracující a jejich práce — činitel lidský, jednak výrobní prostředky — činitel hmotný; bez jednoho ani druhého se výroba nemůže obejít. Svou podstatou jsou i výrobní prostředky zhmotněnou prací, a proto práce a pracující mají ve výrobě tak důležitou úlohu.

VI. Práce a pracující.

Práce.

(169) Náš stát ústavně zajišťuje všem občanům právo na práci, ale současně ukládá povinnost, aby každý pracoval podle svých schopností a svou prací přispíval k prospěchu celku.

(170) Toto právo na práci je hmotně zajištěno plánovaným hospodářstvím.

(171) Socialismus po prvé v dějinách vzbuzuje u pracujících zájem o práci, zájem, který je rozhodující hybnou silou vývoje socialistického hospodářství.

(172) Práce se stává věcí cti, slávy a hrdinství.

Pracující. (173) Pracující lid je rozhodujícím činitelem ve výrobě. Na něm záleží všechno. Pracuje-li dobře, organisuje-li dobře svou výrobu, zvyšuje-li soustavně produktivitu práce a je-li opravdovým hospodářem, pak celé hospodářství jde rychle kupředu. Pracuje-li v některém podniku nebo závodě špatně, stává se brzdou vývoje a nepomáhá budování socialismu.

(174) V kapitole o národních podnicích a jejich poslání bylo již uvedeno, že národní podniky plní své poslání kolektivním úsilím všech svých pracujících a že se v nich uplatňuje soudružská spolupráce a socialistická vzájemná pomoc. Socialistické soutěžení, údernictví a zlepšovatelské hnutí potvrzují, že všechno, co se v podnicích uskutečňuje, vyrůstá z uvědomění a úsilí pracujících.

Socialistické soutěžení. (175) Socialistické soutěžení širokých mas pracujících je jednou z hlavních cest ke zvýšení produktivity práce. Je to metoda budování socialismu, opírající se o tvůrčí činnost a uvolňující iniciativu pracujících. Vzniká mezi uvědomělými dělníky, techniky a úředníky a je důkazem, že se v našich podnicích vytváří nový vztah pracujících k práci, neznámý za kapitalismu, a že pracující lid dovede lépe vést a řídit své hospodářství, než to dovedli kapitalisté. Je proto samozřejmou povinností všech podniků a závodních rad podporovat všechny druhy i formy socialistického soutěžení.

(176) Z mnoha druhů socialistického soutěžení mají velký politický i hospodářský význam zejména soutěže o dřívější splnění plánu, soutěže v práci na více strojích, soutěže o překonávání technickohospodářských norem, o snižování výrobních nákladů, o zlepšení jakosti výrobků, soutěže ve vzájemném sdělování zkušeností a podobně. V jednotlivých průmyslových odvětvích musí být socialistické soutěžení zaměřeno především na plnění těch úkolů, které jsou v dané době pro ně nejdůležitější.

(177) S rozvíjením a prohlubováním socialistického soutěžení musí být spojeno zpevňování technickohospodářských norem, zvláště výkonových.

Údernictví. (178) Hlavní formou socialistického soutěžení je dnes údernické hnutí, které se opírá o lepší zvládnutí a dokonalejší osvojení techniky a tím výrazně překonává průměrně dosahované výkony.

(179) Údernictví je cílevědomé uplatnění dovednosti a zručnosti, důmyslu a inteligence našeho lidu.

(180) Údernictví je novým potvrzením, že pracující už nevidí v práci prostředek svého vykořisťování, nýbrž zdroj rostoucího blahobytu celé společnosti.

(181) „Naše cesta k socialismu, k blahobytu a štěstí všech vede přes stále lepší práci každého jednotlivce a celé společnosti. Každý dělník úderníkem, toť cesta k blahobytu, k socialismu a k povznesení naší úrovně“, učí president Klement Gottwald.

(182) Úderníci jsou noví lidé naší socialistické epochy. Jejich výkony musí být jako vzory nejen popularisovány mezi vším pracujícím lidem, nýbrž i plně odměňovány.

(183) K budování socialismu nestačí však ojedinělí úderníci. Je třeba, aby všechen pracující lid následoval příkladu úderníků, aby tak všichni pracující vyráběli více, lépe a laciněji. Od jednotlivých úderníků vede cesta k údernickým skupinám a od údernických směn celých závodů a dílen k údernickým týdnům a měsícům. Proto úderníci musí učit své druhy v práci, aby nové metody byly cílevědomě přenášeny na všechna pracoviště a do všech našich závodů.

Zlepšovatelské hnutí. (184) Pracující lid, který na svých pracovištích nashromáždil nesmírné praktické zkušenosti, přináší velmi mnoho zlepšovacích návrhů, směřujících k technickým zdokonalením, k lepší organisaci práce, k lepším výrobním postupům a k lepšímu a účelnějšímu využití výrobních zařízení. Tyto zlepšovací návrhy obohacují naši techniku a přivádějí ji na vyšší úroveň.

(185) Všechny národní podniky musí čerpat z tvůrčí iniciativy našeho pracujícího lidu a všech účelných zlepšovacích návrhů rychle využívat a přenášet je na všechna pracoviště, dílny a závody i do celých průmyslových odvětví.

Socialistické smlouvy. (186) Socialistické soutěžení je utvrzováno uzavíráním socialistických smluv, kterými se pracující jednotlivě nebo ve skupinách zavazují k překračování plánu, ke zpevňování a překonávání technickohospodářských norem, ke snižování výrobních nákladů, ke zlepšování jakosti výrobků, k poskytování technické pomoci a podobně. Také pracující jednotlivých podniků a závodů uzavírají s pracujícími jiných podniků a závodů socialistické smlouvy, jejichž obsahem je zpravidla dodržení nebo zkrácení dodacích lhůt anebo různé formy spolupráce a pomoci při plnění plánu.

Spolupráce vedení podniku s pracujícími a s ROH. (187) Vedení podniku se při své denní práci opírá o masy pracujících, informuje je pravidelně o všem důležitém dění v podniku a čerpá z jejich zkušeností.

(188) Své úkoly může vedení podniku zdolat jedině tehdy, jestliže na všech úsecích co nejúžeji spolupracuje se závodní skupinou ROH, která je představitelkou pracujících v závodě.

Tuto spolupráci musí ovládat vzájemná důvěra, respektování a vědomí společných cílů.

(189) Spolupráce vedení podniku, závodů, provozů a dílen se závodními a dílenskými radami se projevuje ve vyvolávání zájmu všech pracujících na vypracování návrhu podnikového plánu a na jeho hospodárném plnění, na rozvíjení socialistického soutěžení, údernictví a zlepšovatelského hnutí a v boji za důsledné dodržování mzdových norem, jakož i v boji proti absenci a fluktuaci; tato spolupráce je dále zaměřena k vytváření takových podmínek pro pracující, aby z našich socialistických podniků úplně vymizela pracovní nekázeň, špatná docházka do práce a nežádoucí přecházení zaměstnanců z podniku do podniku.

Kolektivní smlouvy.

(190) Vedení podniku nebo závodu uzavírá se závodní skupinou ROH kolektivní smlouvy, kterými se pracující, zastoupení odborovou organisací, zavazují ke splnění přesně vymezených dílčích úkolů podnikového plánu nebo k jejich překračování a vedení podniku nebo závodu přejímá závazek, že učiní se své strany veškerá opatření umožňující nebo usnadňující pracujícím splnění převzatých úkolů; dále se zavazuje k přesně konkretisované péči o pracující, ke zvyšování jejich kulturní, sociální a tělesné úrovně nebo k výplatě odměn.

Odpovědnost pracujících.

(191) Všichni pracující jsou odpovědni za hospodárné splnění úkolů, které jim byly svěřeny a se kterými musí být také dopodrobna seznámeni. „Každý pracující hospodářem na svém pracovišti", to je jedna z nejdůležitějších zásad, které pracující musí mít stále na mysli.

(192) Tak jako ředitel odpovídá generálnímu řediteli za celý podnik, tak i ostatní pracující odpovídají vždy svému nadřízenému za svůj pracovní úsek. Bez osobní odpovědnosti každého pracujícího není myslitelné splnění úkolů uložených výrobě hospodářským plánem.

Plán práce.

(193) V podnikovém plánu je stanoven nejvyšší počet pracujících, které podnik potřebuje pro splnění daných mu úkolů. Tento počet je určen podle výkonových norem a jejich plánovaného překonávání a se zřetelem na úkoly podniku v jednotlivých obdobích.

(194) Podnik je povinen důslednou prověrkou pracovišť odkrývat pracovní reservy a učinit technická a organisační opatření, aby pro splnění plánovaných úkolů použil především těchto reserv.

(195) Vedení podniku odpovídá za to, že je v podniku zaměstnáváno jen tolik pracujících, kolik jich je při plném využití pracovní doby a při plánované produktivitě práce nezbytně třeba ke splnění podnikového plánu. K dosažení tohoto stavu postupuje vedení podniku v úzké spolupráci se závodními radami.

Nábor pracujících.

(196) Není-li v podniku ani po vyčerpání všech vnitřních reserv dostatek pracujících ke splnění plánu, přistoupí podnik k jejich náboru ve spolupráci s národními výbory. Přitom podnik dbá především o zvyšování počtu žen a osob se sníženou pracovní schopností, pro které však musí předem vytvořit vhodné pracovní podmínky.

(197) Pracující dorost může být přijímán pouze ke krytí přirozených úbytků. Výjimku tvoří základní obory výroby, které jsou v rozvoji nebo které pro svou důležitost mají přednost.

(198) Podnik se musí snažit vzbuzovat zájem o práci ve výrobě v oborech přednostní důležitosti; zejména u školní mládeže pomáhá odstraňovat předsudky proti tělesné práci. Používá při tom vhodných náborových prostředků, jako jsou informační brožury, filmy, exkurse, přednášky a rozhovory s dorůstající mládeží, které tak přibližuje zejména problémy průmyslové výroby přednostní důležitosti. Úzce spolupracuje s odbornými školami, které mu připravují budoucí kádry.

Pracovní poměry zaměstnanců.

(199) Zaměstnance národního podniku přijímá a na pracovní místa zařazuje ředitel po projednání se závodní radou, propouští je se souhlasem tohoto orgánu. Ředitel může ovšem tuto svou působnost přenést na vedoucí podřízených organisačních útvarů.

(200) Každé přijetí, přemístění a propuštění zaměstnanců se vyřizuje v nejužší součinnosti s kádrovým vedoucím.

(201) Pracovní a mzdové poměry zaměstnanců národních podniků se řídí ustanoveními platnými pro zaměstnance, na které se vztahují předpisy o státní mzdové politice.

Zařazování nových zaměstnanců.

(202) Vedení podniku poučí nového zaměstnance nejprve o hospodářském významu podniku, aby snáze pochopil společenský smysl své práce. Nového zaměstnance nutno také seznámit s pracovním postupem, s bezpečným způsobem výkonu svěřené práce, s organisací práce na pracovišti a s pracovním řádem.

(203) Pracovní místo se zaměstnanci určuje s ohledem na jeho znalosti, zkušenosti, schopnosti a fysickou zdatnost. Na pracovním místě musí být každý pracující seznámen s konkretními úkoly, které jsou mu uloženy v rámci plánu podniku.

(204) Je-li nutno z důvodu technického pokroku nebo pro jiné příčiny měnit postup vý-

roby, organisaci nebo výrobní program závodu nebo přemístit výrobní zařízení, musí být pracující seznámeni s důvody těchto opatření. Lpí-li na dosavadním stavu, jak se někdy stává, musí vedení podniku tuto setrvačnost překonávat především přesvědčováním a poučováním.

Odměna za práci.

(205) Mzda se v socialistické společnosti v základech liší od mzdy za kapitalismu; pracovní síla není již zbožím, a proto mzda není již určována hodnotou pracovní síly, nýbrž jakostí a množstvím vykonané práce a prospěchem, který přináší celku. Mzdy pracujících v socialismu rostou v závislosti na celkovém růstu produktivity práce.

(206) V širším smyslu patří k odměně za práci také placená dovolená na zotavenou, která je u nás jednou z nejdelších na světě, rozsáhlé národní pojištění a jiné sociální složky mzdy.

(207) Socialistická společnost se musí starat o další rozvoj, rozšíření a upevnění hospodářství, o kulturu a umění a o obranu své země. Proto ani za socialismu nemohou pracující dostat ve mzdě celou hodnotu, kterou svou prací vytvořili. Rozdíl mezi vytvořenou hodnotou a hodnotou odpovídající mzdě je hodnota nadvýrobku, která připadá společnosti jako celku.

Mzda v průmyslu.

(208) Také v průmyslové výrobě je při určování mzdy rozhodující jakost a množství práce, jakož i prospěch, který přináší celku. Při oceňování jakosti práce se přihlíží k potřebným znalostem, dovednosti, odpovědnosti, námaze pracujícího a ztěžujícím vlivům prostředí.

(209) Všeobecně se zavádí soustava mezd podle zásluhy, která hodnotí práci podle její jakosti a společenského významu.

(210) Základní formou odměny za množství vykonané práce je úkolová mzda, poněvadž jedině ta odpovídá zásadě vyšší odměny za vyšší výkon. Bude proto zavedena práce v úkolu všude, kde jsou pro to vhodné předpoklady a kde tím není ohrožena jakost výroby a bezpečnost práce. Podkladem úkolové mzdy je technickohospodářská norma výkonová, stanovená přesným měřením času a pravidelně přezkoumávaná a zpevňovaná.

(211) Kde je žádoucí zvýšení výroby, které přinese zvýšení produktivity práce v celém hospodářství, mohou se zavádět úkolové mzdy progresivní. Aby nedošlo k nežádoucím účinkům, mohou být progresivní úkolové mzdy zaváděny jen za podmínky, že byly předem stanoveny pevné normy a že k zavedení progresivních úkolových mezd dal souhlas příslušný ministr v dohodě s ústředním orgánem jednotné odborové organisace.

(212) Při pracích, které se svou povahou nehodí k úkolování, odměňuje se zvýšený výkon prémiemi podle prémiových řádů.

(213) V průmyslové výrobě se tedy používá úkolové mzdy, po případě progresivní, nebo časové mzdy s prémiemi, a jen tam, kde ani ty nejsou možné, mzdy časové.

(214) Za dosažení úspor proti plánu snížením nákladů nebo zlepšením jakosti výrobků vyplácí podnik hospodárnostní nebo jakostní prémie podle prémiových řádů.

(215) Zaměstnancům, kteří splnili tak mimořádné pracovní úkoly, že pracovní odměna určená podle předchozích ustanovení není přiměřená k podanému pracovnímu výkonu, může být poskytnuta mimořádná odměna. Nerozhoduje při tom, zda ke splnění tohoto mimořádného pracovního úkolu došlo z podnětu vedení podniku nebo z vlastního podnětu pracujícího. Nejde-li o odměnu z prostředků podnikového fondu pracujících, je k takovému poskytnutí třeba dohody s ústředním orgánem jednotné odborové organisace.

(216) Za zlepšovací návrhy, kterými se dosáhne zdokonalení nebo zhospodárnění výrobního postupu, provozu nebo organisace anebo lepších výrobků, obdrží původce návrhu odměnu podle zvláštních směrnic.

Pracovní doba.

(217) Při organisaci práce a rozdělování pracovní doby musí podnik stále dbát potřeb výroby, její hospodárnosti, požadavků zvýšení produktivity práce a jakosti výrobků. Vedení podniku, které vychází více vstříc individuálním přáním a pohodlí jednotlivců než zájmům celku, nepostupuje správně. Proto v letech budování nesmí podnik na příklad zavádět pětidenní pracovní týden nebo při něm setrvávat, neboť takové časové rozdělení práce snižuje její produktivitu.

(218) Také práce přes čas, která se v době výstavby socialismu někde jeví nutnou, není cílem ani zásadou a je třeba ji omezit na nezbytně nutnou míru.

Úrazová záhrana a zdravotní zařízení.

(219) Vedení podniku je povinno plánovitě budovat a zlepšovat zařízení na ochranu života a zdraví pracujících, opatřovat potřebné bezpečnostnětechnické pomůcky, vést evidenci úrazů a nemocí z povolání a zjišťovat a odstraňovat jejich příčiny. Musí se také starat, aby se hygienickými zařízeními a odbornou lékařskou péčí předcházely nemoci, zejména nemoci z povolání.

(220) Mimo to musí vedení podniku své zaměstnance, zejména nově přicházející, pravidelně poučovat o úrazové zábraně a o metodách boje proti úrazům a nemocem z povolání.

Je třeba neustále nabádat k opatrnosti zejména ty pracovníky, u kterých se stálým stykem s nebezpečím otupuje pozornost a bdělost.

chova rostu. (221) Jsou-li pro to splněny předpoklady, zřídí národní podnik střediska pracujícího dorostu, která se skládají z pracoviště (učňovské dílny), základní odborné školy a z domova pracujícího dorostu. Tato střediska podléhají kádrovému vedoucímu. V nich je školen veškerý dorost podniku, po případě i dorost z jiných podniků. Ve střediscích se dorostu dostane řádné průpravy odborné i politické, které je třeba k úspěšnému plnění pracovních úkolů.

éče o cující. (222) Je rovněž úkolem podniku, aby ve spolupráci se závodními radami co nejlépe pečoval o své zaměstnance po stránce sociální, kulturní a tělesné.

(223) Podnik buduje v rámci podnikového plánu závodní kuchyně, umývárny, sprchy, šatny, jesle, byty a jiná sociální zařízení, dále závodní čítárny, knihovny, závodní kluby a kulturní střediska. O fysickou zdatnost a duševní osvěžení svých zaměstnanců se stará rekreačními středisky a podporou tělovýchovné činnosti.

(224) Podnik má tedy být nejenom místem socialistické výroby, ale také ohniskem pokrokového socialistického myšlení a kulturního a sociálního růstu pracujících. Proto podnik soustavně v úzké spolupráci se závodními radami podporuje politickovýchovnou a kulturní práci v masách pracujících, k níž významnou měrou přispívá činnost závodních klubů a jejich složek, různé formy názorné agitace (nástěnky, desky cti, budovatelské koutky, výstavky, plakáty, trvalá výzdoba pracovišť a společenských místností), závodní rozhlas a závodní časopis.

(225) Rozsah veškeré této činnosti podniku je závislý na výši prostředků podnikového fondu pracujících, tedy na tom, jak podnik plní své podnikové plány, pokud není nebo nebude výslovně stanoveno, že náklady na některé z těchto zařízení budou hrazeny z prostředků podniku nebo z prostředků jiných.

VII. Péče o kádry.

ádry. (226) Budování socialismu vyžaduje stále více uvědomělých kádrů, ovládajících techniku a ekonomiku své práce a povznášejících výrobu na vyšší úroveň.

(227) Neustále se nám ještě nedostává lidí, kteří mají vědomosti a zkušenosti potřebné k tomu, aby z techniky vytěžili všechno, co se vytěžit dá. Velký budovatel socialismu Stalin říká: „Technika bez lidí, kteří by ji zvládli, je mrtvá, ale technika řízená lidmi, kteří ji ovládají, musí dělat divy."

(228) Mezi naším pracujícím lidem, zejména v řadách dělnické třídy, je mnoho těch, kteří jsou s to rozvinout své schopnosti a rozšířit své vědomosti a stát se vedoucími našeho průmyslu. Je však třeba, aby se naše podniky naučily takové lidi vyhledávat, školit a nebojácně jim svěřovat odpovědná místa.

Péče ádry. (229) Potřeba správného rozmístění a růstu kádrů vyžaduje, aby jim podniky věnovaly zvláštní péči. Je třeba především:

dobře poznat všechny pracující, pečlivě hodnotit jejich přednosti a nedostatky a rozpoznávat, na kterém místě mohou nejlepé uplatnit své schopnosti, a podle toho je rozmisťovat tak, aby mohli pro společné úkoly vykonat co nejvíce;

politickohospodářským školením seznamovat všechny pracující s vývojovými zákony společnosti a se zákony budování socialismu, neboť pochopení smyslu vývoje zvyšuje zájem o správné vykonávání úkolů;

vážit si všech pracujících, nelitovat žádné péče na ně vynaložené, pomáhat každému, kdo je schopen vývoje, a urychlit jeho vzestup;

svěřovat nové úkoly mladým a schopným lidem a nedovolit, aby se na dosavadním místě jejich růst zastavil.

(230) Období budování socialismu však také vyžaduje, aby při rozmisťování kádrů nebyla sledována pouze jejich odborná kvalifikace, nýbrž také jejich politická spolehlivost, to je oddanost lidově demokratickému řádu. Bylo by však chybou ztotožňovat politickou spolehlivost se stranickou příslušností. Takový postup by škodil našemu hospodářství.

Školení kádrů. (231) Podnik je povinen soustavou závodního a podnikového školení, zvláštními učilišti, kursy a jinými vhodnými prostředky zvyšovat odbornou vyspělost a politickohospodářské uvědomění zejména těch pracujících, kteří jsou schopni růstu a kteří tak tvoří zdroj pro obsazování vyšších a nejvyšších funkcí v podnicích.

(232) Organisací školení je pověřen kádrový vedoucí, který spolu s ostatními odpovědnými vedoucími v podniku vybírá ty, kteří mají projít školením.

(233) Při základním školení používá podnik závodních škol práce ROH. V součinnosti se

závodními radami vypracovává plány základního školení a vybírá z těch, kdo jím prošli, nejschopnější pro školení vyššího typu. Zřídí-li školení vyššího typu podnik, spolupracuje se závodními radami a závodními školami práce ROH, aby tak bylo využito zkušeností ze základního školení.

Ústřední dělnické školy.

(234) Kromě školení pracujících v závodech a podnicích zřizují se pro celá průmyslová odvětví ústřední dělnické školy. Do nich jsou vysíláni v prvé řadě nejlepší úderníci a zlepšovatelé, jimž je tak dána možnost, aby vyrostli v novou socialistickou inteligenci vzešlou z dělnické třídy.

VIII. Výrobní prostředky.

(235) K uskutečnění výroby potřebují pracující výrobní prostředky. Jsou jimi jednak pracovní prostředky (pozemky, budovy, stroje, nástroje a pod.), jednak materiál (suroviny, pomocné a provozovací látky) a energie.

Pracovní prostředky.

(236) Pracovní prostředky jsou významnou částí národního jmění. Jsou zhmotněnou lidskou prací, která nebyla spotřebována a umožňuje plnění našich výrobních úkolů.

(237) Možnost opatřovat nové pracovní prostředky je omezena. Proto je třeba především plně využívat těch, které již máme, pečlivě je udržovat a nově pořizovat jen takové, které jsou pro plánovaný rozvoj našeho hospodářství nezbytné.

Výrobní zařízení.

(238) Nejdůležitější částí pracovních prostředků je výrobní zařízení. Prvním příkazem při hospodaření s výrobním zařízením je jeho plné využití. To je zejména důležité v těžkém průmyslu, jemuž pětiletý plán určil nejvýznamnější úkoly.

Kapacita výrobního zařízení.

(239) K dosažení plného využití výrobního zařízení nestačí jen vést jeho evidenci, nýbrž je nutno podrobně znát i jeho výrobní možnosti. Proto musí podnik především zachytit absolutní kapacitu každého stroje i celého výrobního zařízení, která představuje krajní theoretickou výrobní možnost. Vyjadřuje se nejčastěji ve strojových hodinách a tvoří t. zv. absolutní fond strojových hodin. V praxi však nelze této krajní možnosti dosáhnout. Výrobní zařízení není totiž v nepřetržitém provozu, protože je třeba je udržovat, opravovat, nebo protože výrobní postup není naprosto plynulý atd. Proto musí podnik zjistit a zachytit výrobní možnost, které lze v praxi dosáhnout za předpokladu dvou, nebo je-li to účelné, i tří směn. Tato praktická výrobní možnost je efektivní kapacitou, která se rovněž zpravidla vyjadřuje ve strojových hodinách a tvoří t. zv. efektivní fond strojových hodin.

(240) Poměr mezi efektivním a absolutním fondem strojových hodin je vyjádřen technickohospodářskou normou kapacity. Výše této normy závisí zejména na tom, zda se výrobního zařízení používá k výrobě kusové, maloseriové, velkoseriové nebo hromadné. Proto všude tam, kde je to možné, nutno přecházet k takovému způsobu, který umožňuje maximální využití zařízení. V každém případě musí se však při stanovení normy kapacity vycházet z nejúčelnější výrobní organisace.

Opatření k využití kapacity.

(241) Při sestavování návrhu výrobního plánu musí podnik vycházet ze stanovené normy kapacity. Při provádění výrobního plánu se musí snažit, aby tuto normu nejen splnil, nýbrž i překročil. Musí proto učinit všechna opatření, aby tohoto cíle dosáhl. Mezi nejdůležitější z nich patří:

a) výrobní program podniku je třeba specialisovat a výrobky typisovat. Velký počet výrobků a jejich druhů má totiž za následek nízké využití výrobního zařízení, protože znamená časté změny ve výrobě a zvyšuje tak časové ztráty. Je na generálním řediteli, aby výrobní úkoly rozděloval mezi podřízené národní podniky tak, aby mohly dosáhnout specialisace a typisace;

b) výrobu musí podnik před jejím zahájením dopodrobna připravit tak, aby byly vyloučeny časové ztráty jak uvnitř jedné směny, tak i při střídání směn;

c) výrobní zařízení musí být účelně rozmístěno, aby bylo plně využito pracovního prostoru a aby byl zaručen plynulý chod výroby;

d) není-li některého zařízení v jednom závodě nebo podniku plně využito, je nutno je převést do toho závodu nebo podniku, v němž ho může být využito lépe nebo u něhož jeho nedostatek způsobuje dokonce úzké místo ve výrobě. Závody a podniky musí v těchto případech opustit sobecké stanovisko vlastních zájmů a nestavět se na odpor hospodářsky účelným nebo dokonce nutným převodům výrobního zařízení;

e) podnik pečuje o to, aby se školením zvyšovala technická úroveň pracujících, a rozmisťuje kádry podle jejich odborných znalostí tak, aby bylo zajištěno hospodárné využití výrobního zařízení. Obsluha několika strojů jedním zaměstnancem se zavádí všude, kde je to možné a účelné, zejména v případech, kde by jinak

pro nedostatek odborných pracovních sil zůstaly některé stroje nevyužity;

f) druhou, a je-li třeba i třetí směnu je nutno zavést všude, kde při jedné směně výrobní zařízení nestačí ke splnění plánovaných úkolů. To platí zejména tam, kde další směnou lze odstranit úzké místo výroby. Zvýšení počtu směn znamená nejen lepší využití vlastního výrobního zařízení a snížení nákladů připadajících na výrobek, nýbrž i úsporu investic v energetických podnicích rovnoměrnějším využitím jejich kapacity.

(242) Dosavadní využití výrobního zařízení našeho průmyslu je stále ještě nedostatečné. Důsledným zavedením druhé směny by výroba našeho průmyslu stoupla více než o polovinu. To nejlépe ukazuje obrovský rozsah skrytých reserv v zařízení našeho průmyslu. Takové reservy musí každý závod odkrývat a musí jich využívat. Nové výrobní zařízení smí pak požadovat, jen kdyby ani při krajním využití svého výrobního zařízení nemohl splnit výrobní úkoly.

Údržba výrobního zařízení.

(243) Aby bylo možno plynule využívat výrobního zařízení v nejvyšším stupni a zajistit jeho použitelnost na dobu co nejdelší, je třeba věnovat zvýšenou pozornost jeho údržbě. To znamená, že nestačí jen odstraňovat nastalé poruchy, ale že je třeba údržbu plánovat a poruchy předcházet. Vyřazením stroje z provozu pro poruchu snižuje se nejen jeho využití, ale i využití zařízení, které na něj ve výrobním procesu navazuje.

Investice.

(244) I když se podaří plně využít kapacity výrobního zařízení, nestačí stav a rozsah tohoto zařízení chaoticky vyrostlého za kapitalismu k zajištění trvalého vzestupu životní úrovně pracujícího lidu. Je tedy třeba opatřovat investice, ať už se jimi podle dlouhodobého plánu má dosavadní zařízení nahradit nebo rozšířit nebo dosavadní výroba mechanisovat, anebo zavést nová výroba. Návrhy investic se mají zaměřovat především na rozšíření úzkých míst ve výrobě.

(245) Proto je náš první pětiletý plán plánem výstavby a přestavby. To znamená, že při budování našeho průmyslu měníme urychleně jeho vnitřní skladbu rozšířením těžkého průmyslu v poměru k ostatním průmyslovým odvětvím. To je zásadní směrnice pro naši investiční činnost.

(246) V každém jednotlivém případě je třeba velmi rozvážně a zevrubně přezkoumat, jsou-li investice nezbytně nutné s hlediska dlouhodobé potřeby. Jen nelze-li plným využitím dosavadního výrobního zařízení dosáhnout splnění plánu, je možno pořídit nové. Pořizování investic v rozporu s investičním plánem poškozuje velmi těžce národní hospodářství.

(247) Před rozhodnutím o opatření každé investice a před zvolením nejvhodnější alternativy jejího provedení je třeba propočtem zjistit její budoucí rentabilitu a zlepšení jakosti výrobku. V tomto propočtu se zjišťují všechny náklady, které připadnou na výrobek po jejím pořízení. Nestačí tedy ke zdůvodnění investice pouze předpokládaná úspora práce při jejím používání, nýbrž je nutno přihlížet zejména také k množství práce vynaložené na její výrobu a ke spotřebě materiálu a energie při jejím používání.

(248) Při vypracovávání investičních plánů je nutno v otázce umístění investic přihlížet k možnostem a potřebám jednotlivých oblastí, zvláště pokud jde o pracovní síly a dopravu. S těchto hledisek se proto navržené investice projednají s národními výbory.

Příprava investiční činnosti.

(249) Vzhledem k významu investiční činnosti musí podnik včas a důkladně připravit všechny podklady, zejména projekční a konstrukční, nutné pro výstavbu nebo opatření investice ve lhůtě dané plánem. To znamená i včasné objednání investic, aby dodavatel mohl jejich výrobu připravit a ve stanovené lhůtě skončit.

Pořizování investic.

(250) Podnik nesmí ponechat starost o pořízení investic jen dodavateli, nýbrž musí také sám pečovat o plnění svého investičního plánu. Zejména musí dbát, aby investice započaté byly co nejrychleji dokončovány, a podle svých možností musí dodavatele podporovat. Stará se, aby investiční plán byl plněn rovnoměrně, zejména jde-li o investiční celky, jejichž jednotlivé části jsou svěřeny různým dodavatelům. To znamená na příklad, že se musí starat, aby nově vybudované výrobní prostory nezůstaly nevyužity pro opožděnou dodávku výrobního zařízení, a naopak musí zabránit tomu, aby stroje nemohly být uvedeny v chod pro nedostatek provozního prostoru nebo energie.

(251) Při přejímání investic od dodavatele musí podnik provést řádnou kontrolu množství i jakosti. Stav a pohyb investičního majetku se zachycuje v investičním účetnictví.

Materiál.

(252) Náš stát je jedním z nejprůmyslovějších na světě. Máme však nedostatek některých základních surovin, takže je musíme dovážet. Máme nevýhodnou dopravní polohu, protože nám schází bezprostřední přístup k moři. Tím více jsme nuceni hospodařit se surovinami a ostatním materiálem co nejúsporněji, intensivně provádět nerostný průzkum a vyhledávat nové hmoty a látky, pro jejichž výrobu máme

surovinovou základnu, a používat jich v průmyslové výrobě.

(253) Rozsah nákupu stejně jako výše zásob materiálu musí odpovídat výrobnímu plánu. Podnik se musí starat, aby výroba měla stále pohotově dostatečné množství materiálu, ale jen v takové výši, která je nezbytně nutná ke splnění výrobních úkolů. Tuto výši vyjadřují technickohospodářské normy zásob. Při jejich stanovení pro jednotlivé druhy materiálu se přihlíží k délce doby mezi jednotlivými dodávkami, k času, kterého je třeba k úpravě materiálu v podniku před jeho použitím ve výrobě, a k zajištění plynulosti výroby pro případ nepředvídatelných poruch v dodávkách.

(254) Výše zásob materiálu se snižuje výrobní specialisací závodu a normalisací používaného materiálu. K tomu nutno přihlížet již při stanovení norem.

(255) Přebytky materiálu musí podnik odstranit buď omezením nákupu, nebo způsobem, který určí generální (oblastní) ředitel.

(256) Materiál je nutno řádně přejímat co do množství i co do jakosti. Zásoby materiálu musí podnik skladovat přehledně podle druhů, řádně je zajistit před znehodnocením a učinit potřebná bezpečnostní opatření. Stav a pohyb materiálu se zachycuje ve skladním účetnictví, jež musí být vedeno tak, aby poskytovalo včas spolehlivé a podrobné údaje.

(257) Nutnost úsporně hospodařit materiálem platí i pro vlastní výrobní proces. Je proto na všech pracujících, kteří se účastní výrobního procesu, aby s materiálem přiděleným do výroby hospodařili co nejsvědomitěji, snažili se z něho vytěžit co nejvíce, zabraňovali vzniku výmětů a zmetků a snižovali odpad.

(258) Jestliže již odpad nebo výmět vznikl, musí být zajištěno jeho zužitkování, ať ve vlastním nebo jiném závodě.

Energie. (259) Co bylo řečeno o hospodaření materiálem, platí přiměřeně i o hospodaření elektrickou, vodní, tepelnou a jinou energií. Pokud jde o energii elektrickou, je třeba dbát o rovnoměrné rozvržení jejího odběru na celou pracovní dobu a zamezení špičkových zatížení.

IX. Technika, výrobní proces a výrobek.

(260) Výroba je nejdůležitější činností každého průmyslového závodu. Aby se dílny mohly plně soustředit na průběh výrobního procesu a nebyly zatěžovány jinými starostmi, je nutno je oprostit od ostatních činností, které výrobu předcházejí (výzkum, vývoj, příprava výroby). Tyto funkce se proto svěřují jiným organisačním útvarům než dílnám. Také kontrola výroby je organisačně oddělena od výroby, a to jak z důvodu právě uvedeného, tak i proto, aby byla nezávislá na dílnách, jejichž činnost kontroluje.

Výzkum. (261) Průmyslový výzkum se zabývá vědeckým bádáním a zkoumáním v oboru průmyslové výroby, aby dosaženými poznatky podporoval soustavný vzestup technické úrovně výrobního procesu i výrobku a zavádění nové výroby. Tento úkol může výzkum splnit jen tehdy, opírá-li se o nejnovější poznatky vědecké.

(262) Výzkumnictví je řízeno a koordinováno z Ústředí vědeckého výzkumu zřízeného při státním úřadu plánovacím. Výzkumné práce národních podniků, pokud jim budou svěřeny, jsou určeny plánem výzkumných prací. Výzkumnou činnost národních podniků řídí a usměrňuje příslušný ministr a generální (oblastní) ředitel, kteří pečují též o těsnou spolupráci jednotlivých výzkumných středisek průmyslových a dbají, aby jejich organisační výstavba byla v souladu se směrnicemi a úkoly určenými Ústředím vědeckého výzkumu.

(263) Má-li výzkumnictví co nejvíce přispět k rozvoji našeho hospodářství, musí být jeho výsledku po vyzkoušení co nejrychleji a v nejširší míře použito v průmyslové výrobě.

Vývoj. (264) Na výzkum navazuje vývoj, jehož úkolem je soustavná péče o zlepšování výrobních metod a zdokonalování výrobků. Vývoj tedy zejména vyhledává technicky nejdokonalejší výrobní postup a dbá o stálé zlepšování konstrukce, materiálového složení a jakosti výrobku. Aby mohl vývoj tento úkol úspěšně plnit, musí být v bezprostřední blízkosti výroby, v níž má stálý zdroj podnětů a zkušeností, a být obeznámen s účelem, jemuž má výrobek sloužit.

(265) Vývoj se nesmí omezovat jen na výsledky vlastní činnosti, nýbrž musí se soustavně seznamovat se zkušenostmi v jiných podnicích ve stejném nebo příbuzném oboru; zejména těží ze zlepšovacích návrhů z vlastních i jiných závodů. Musí též sledovat světový vývoj výrobních metod, konstrukcí a materiálového složení výrobků a plně využívat poznatků takto získaných.

(266) Vývoj sleduje také možnost uplatnění specialisace, typisace a normalisace.

Specialisace.

(267) Jedním z nejúčinnějších prostředků ke zdokonalování výrobních metod a jakosti výrobků je specialisace dílen, závodů a podniků. Specialisace vede zároveň ke snižování výrobních nákladů.

(268) Je proto nutné, aby se dílny, závody a podniky plánovitě soustřeďovaly na malý počet druhů výrobků a tím vytvářely předpoklady pro přechod k výrobě většího počtu kusů, po případě k výrobě seriové nebo hromadné.

Typisace.

(269) Podobné výhody jako specialisace přináší i typisace. Odstraňuje zbytečné množství různých typů výrobků a zaměřením na několik málo dobře vyzkoušených typů umožňuje mechanisaci a specialisaci výroby.

Normalisace.

(270) Ke zvýšení hospodárnosti přispívá také normalisace, kterou se jednotně upravují zejména rozměry a jakost surovin, polotovarů a součástí. Normalisace znamená snížení nákladů jak pro vyrábějící podnik, tak pro spotřebitele. Umožňuje snížit sklady materiálu, polotovarů a součástí a usnadňuje opravu výrobků.

Kooperace.

(271) Významnou pomocí v technickém pokroku a v lepším plnění plánu je kooperace jednotlivých závodů a podniků, která záleží zejména v soustavné výměně nových zkušeností, zlepšovacích návrhů, technologických poznatků a organisačních zlepšení. Tím ovšem nejsou formy kooperace vyčerpány; může záležet také v tom, že jeden závod pomáhá druhému při odstraňování úzkých míst, na příklad přejímáním jednotlivých dílčích úkolů, vypomáháním kvalifikovanými kádry, materiálem a podobně.

Příprava výroby.

(272) Příprava výroby má za úkol vytvořit vhodné podmínky k dokonalé a hospodárné výrobě, aby se výrobní dílny již nemusely zabývat přípravnými pracemi a mohly se plně věnovat vlastnímu výrobnímu procesu. Příprava výroby musí tedy již před zahájením výroby určit nejvhodnější výrobní postup, stanovit potřebný výrobní čas, určit stroje a nářadí, s nimiž se má výroba provádět, předepsat množství materiálu, jehož se má použít, jakož i zajistit jeho včasný přísun.

Výroba.

(273) Vlastním úkolem výrobních dílen je co nejhospodárnější plnění výrobního plánu v množství, jakosti a čase.

(274) Z hlavních zásad, jimiž se výroba musí řídit, třeba předně zdůraznit nutnost hospodárného zacházení s výrobním zařízením, materiálem a energií. V tom směru musí výroba zaměřit své úsilí především k tomu, aby zabránila vzniku výmětů a zmetků a snížila odpad. Stejně významná je ovšem i nutnost zamezit ztrátové časy, které snižují stupeň využití výrobního zařízení.

(275) Současně se na výrobu klade požadavek soustavného zrychlování průběhu výrobního procesu. V mnohých národních podnicích jsou skryty velké reservy v dlouhé průběžné době, která způsobuje, že na trh přichází méně výrobků a že se tvoří zbytečně velké zásoby výrobků rozpracovaných. Proto je nutno dokonalým plánováním časového rozvrhu práce snižovat délku průběžné doby a překračovat tak technicko-hospodářské normy stavu rozpracovaných výrobků.

(276) Výroba musí být vedena snahou po dokonalém výrobku, který je vysvědčením o činnosti celého podniku.

(277) Podrobnější všeobecně platné zásady pro vlastní výrobu nelze stanovit, neboť průmyslová výroba je velmi různorodá, s nejrůznějšími technologickými procesy od prvovýroby přes výrobu energetickou, prvotní zpracování dobyté suroviny, výrobu investic až k výrobě zboží určeného k spotřebě.

Pomocné provozy.

(278) K zajištění pravidelné dodávky nářadí a energie, pružného a rychlého provádění menších oprav a prací a k doplnění souvislého a nerušeného toku výroby slouží pomocné provozy. Pomocné provozy se ovšem musí v rámci specialisace výrobních programů omezit jen na míru nezbytně nutnou k zajištění hospodárné výroby. Při určování jejich rozsahu je třeba pečlivě zkoumat, zda není vhodnější zadávat určité práce mimo závod. To platí ve zvýšené míře o pomocných provozech energetických, jejichž existence může být nehospodárná již tím, že roztříštěná výroba energie zbytečně vyvolává potřebu větších investic než výroba soustředěná.

Technická kontrola.

(279) Za jakost výrobku ručí především ten, kdo na něm pracoval.

(280) Kromě toho je zárukou jakosti výroby soustavná technická kontrola, která kontroluje jednak vlastní výrobní proces, jednak hotové výrobky. Tato kontrola je organisována zcela odděleně od výroby, je na ní v zájmu řádného plnění kontrolních funkcí nezávislá a její autorita je ještě zvýšena tím, že její vedoucí je podřízen přímo vedoucímu závodu.

(281) Úkolem kontroly výrobního procesu jest upozorňovat včas na závady a doporučovat zlepšení. Zásadně má být kontrolován každý mezistupeň výroby. Kde není soustavná kontrola účelná, je třeba provádět aspoň kontroly namátkové, které vyloučí z dalšího zpracování partie závadné.

(282) Po dohotovení procházejí výrobky konečnou kontrolou, která odpovídá za to, že ze závodu nebudou odesílány výrobky vadné.

(283) Na zjištěné závady, ať se týkají rozměrů nebo technologického zpracování, jakosti nebo povrchové úpravy, upozorňuje technická kontrola výrobní dílny, přípravu výroby a vývoj. Výroba má být proto organisována tak, aby se mohlo zjistit, kde a kým byla určitá práce na výrobku vykonána.

(284) Řádně prováděná kontrola přispívá ke zvýšení osobní odpovědnosti jednotlivých pracujících.

Značkování výrobků.

(285) Všude tam, kde je to možné, musí být výrobky označovány jménem nebo značkou výrobce, aby byla ještě více zdůrazněna odpovědnost vyrábějícího podniku a kupujícím umožněn výběr jakostního zboží. Značkováním jakostních výrobků se pak usnadňuje podniku, aby se jeho práci dostalo uznání odběratelů. Značka trvale jakostního výrobku se stává pýchou všech, kteří na výrobku pracovali.

Výrobek.

(286) Ve výrobku je zhmotněna práce vynaložená na jeho výrobu. Na rozdíl od kapitalistické společnosti, kde výrobek byl prostředkem k dosažení zisku, je v socialistické společnosti výrobek prostředkem k neustálému zvyšování hmotné a kulturní úrovně pracujícího lidu, to jest k uspokojování potřeb a k jejich kvantitativnímu i kvalitativnímu zvyšování. Socialistický řád na rozdíl od kapitalistického dbá na trvanlivost a lepší použitelnost výrobků, aby se tím uspořil materiál a uspokojilo více potřeb. S upotřebitelností výrobku se musí harmonicky spojovat jeho dokonalá výtvarná hodnota.

(287) Snahou podniku proto musí být, aby každý jeho výrobek byl co nejlepší. Je to nejen v zájmu odběratelů a zejména pracujícího lidu, který si zasluhuje, aby výrobky, jež za svou práci dostává, byly po všech stránkách dokonalé, ale i v zájmu podniku.

(288) Výrobkem se podnik představuje veřejnosti a podle jeho jakosti je posuzován celý podnik. Vývozem jakostních výrobků do ciziny si pak zajišťujeme dovoz potřebného zboží z ciziny.

(289) Výrobek musí být odběrateli dodán ve sjednané lhůtě a jakosti, ve vhodné úpravě a v potřebném balení. Zvláště při zahraničních dodávkách se musí výpravě zboží věnovat zvýšená pozornost, neboť jen jakostní zboží, které je dodáno včas, ve správném množství, ve vhodném obalu a nepoškozeno, zajišťuje československému průmyslu dobré jméno.

(290) Aby se zabránilo zbytečným škodám a ztrátám zahraničních odbytišť pro nedodržení dodacích lhůt, musí národní podniky sjednávat splnitelné dodací lhůty, odpovídající jejich výrobním možnostem. Sjednané lhůty vedou podniky v evidenci, sledují soustavně časový postup výroby a zajišťují včas všechny potřebné poddodávky.

Cena za výrobek nebo výkon.

(291) V ceně za výrobek nebo výkon má podnik dostat plánované náklady a plánovaný zisk. Cena je určována státem. S ohledem na funkci, kterou ceny plní v celostátním hospodářství, nesmějí podniky za své výrobky nebo výkony žádat nebo přijímat ceny jiné než státem určené.

X. Finanční hospodaření.

Zákon hodnoty.

(292) Zákon hodnoty, podle kterého je hodnota zboží určována množstvím společensky nutné práce vynaložené na jeho výrobu, platí i v socialistickém hospodářství, protože výrobky nepřestávají být zbožím. Výrobky se ještě prodávají a kupují, neboť dosud nemohou být rozdělovány členům společnosti podle jejich potřeby. Zákon hodnoty však platí již jen v pozměněné formě. Předně proto, že odměňování práce již není určováno hodnotou pracovní síly, i když přitom musí být ještě zachována forma mzdy, a dále proto, že při určování cen nepůsobí již živelně jako za kapitalismu přes průměrnou míru ziskovou, nýbrž se ho plánovitě používá jako nástroje při plánování cen. Na používání zákona hodnoty, i když v pozměněné formě, je založeno finanční hospodářství národních podniků. Cílem jejich finančního hospodářství je dosíci co nejvyššího zisku, což vede k rozmachu jejich výrobních sil v nejvyšší míře.

Peníze.

(293) Spolu se zákonem hodnoty zachovávají se v socialistickém hospodářství i peníze jako míra hodnoty, jako měřítko cen, jako oběžný prostředek a jako platidlo. Podle pohybu peněz je možno nepřímo sledovat průběh výroby a její výsledky, jakož i hospodárnost činnosti podniku. Zachováním peněz v socialismu se umožňuje finanční plánování. Tím se peníze, které přestaly být prostředkem vykořisťování, stávají také nástrojem společenské kontroly hospodářství. V penězích a v jejich pohybu se projevuje jak stav a vývoj majetku podniku a jeho finančních zdrojů, tak i veškeré náklady a výnosy; v penězích se zjišťuje též hospodářský výsledek podniku.

Kontrola korunou.

(294) Na těchto zásadách je vybudována kontrola korunou, t. j. kontrola činnosti národního podniku a jeho jednotlivých částí sledováním pohybu peněz. Základem této kontroly je podnikový rozpočet. Kontrolu provádí především národní podnik sám, dále nadřízené orgány,

Státní banka československá a Investiční banka, národní podnik.

Podnikový rozpočet.

(295) Podnikový rozpočet je peněžním vyjádřením plánované výroby, investiční činnosti, nákupu, odbytu a ostatních plánovaných výkonů a potřeb podniku. Vyjadřuje plánované stavy a jejich změny v investičním majetku, v zásobách, ve finančním majetku a ve finančních zdrojích (rozpočetní rozvaha a jednotlivé rozvahové rozpočty); zahrnuje dále plánované náklady i výnosy a plánovaný hospodářský výsledek (rozpočetní výsledovka a jednotlivé výsledkové rozpočty). Dílčí rozpočty musí být sestaveny podle zvláštních předpisů i za jednotlivé samostatně hospodařící útvary (střediska).

(296) Jsou-li rozpočtované náklady výjimečně vyšší než rozpočtované výnosy, uvede národní podnik rozdíl v návrhu svého rozpočtu jako nárok vůči Fondu znárodněného hospodářství a jako svůj výnos.

(297) Z údajů podnikového rozpočtu a předběžných kalkulací sestavuje podnik v úpravě předepsané plánovacími směrnicemi návrh svého finančního plánu, který tvoří součást jeho podnikového plánu a je schvalován generálním (oblastním) ředitelem.

(298) Schválený finanční plán podniku je svým obsahem součástí finančního plánu celého státu, kterým se zajišťuje rovnováha mezi potřebou peněžních prostředků a úhradou, a tím též měnová stabilita. Proto plněním plánu, a to nejen výrobního, nýbrž i finančního, přispívá každý jednotlivý podnik k upevnění měny.

Zásady hospodaření.

(299) Podnikový rozpočet je závaznou směrnicí pro samostatné hospodaření podniku po stránce finanční. Úkolem národního podniku je docílení co nejvyššího zisku při nejhospodárnějším plnění povinností obsažených v podnikovém plánu.

(300) Zvýšení rentability se nesmí dosahovat zvýšením cen anebo zhoršováním jakosti výrobků, nýbrž neustálým snižováním výrobních a jiných nákladů. Jen to je cesta ke zvyšování socialistické rentability, která vede ke zvyšování životní úrovně všech pracujících. Má-li národní podnik při svém hospodaření možnost volby mezi několika řešeními, musí — bez ohledu na svou rentabilitu — zvolit to řešení, které je nejprospěšnější s hlediska celku. Tak na příklad může mít podnik v rámci výrobního plánu a smluv s odběrateli určitou volnost výběru jednotlivých druhů zboží, které má vyrábět; při tomto výběru se nesmí řídit úvahou, zda ten či onen druh pro něj znamená větší výnos, nýbrž musí se rozhodnout pro ten druh zboží, který společnost nejvíc potřebuje.

Podnikové početnictví.

(301) Jako u každého plánu, tak i u finančního plánu a u podnikového rozpočtu musí se soustavně sledovat jejich plnění. Úkol sledovat jejich plnění přísluší podnikovému hospodáři. Důležitým nástrojem k tomu je dokonale vybudované podnikové početnictví, skládající se z účetnictví finančního, provozního, investičního, skladního a mzdového, dále z kalkulace předběžné a výsledné, z rozpočetnictví a ze statistiky. Podnikové početnictví slouží i potřebám celostátního hospodářského plánování a je proto ve všech podnicích vybudováno jednotně.

(302) Při vzájemném srovnávání rozpočtovaných částek s částkami docílenými musí se zjišťovat příčiny nehospodárnosti, aby mohly být co nejrychleji odstraněny; zjistí-li se při srovnávání naopak, že plán byl splněn hospodárněji, než bylo rozpočtováno, nutno takto získaných zkušeností co nejlépe využít pro budoucnost. Aby tato rozpočetní kontrola byla co nejúčinnější, musí se sestavovat krátkodobé závěrky a hospodaření podniku se musí sledovat v menších útvarech — střediscích.

(303) Jednotlivé obory podnikového početnictví nejsou samoúčelné, nýbrž musí být zaměřeny na zvyšování produktivity práce a hospodárnosti podniku i jeho částí. I pro podnikové početnictví platí zásada hospodárnosti, což znamená, že se má při jeho budování jít jen do takové hloubky, která se jeví potřebnou s hlediska plánu a účelnou podle velikosti nebo povahy podniku.

Finanční prostředky.

(304) Při svém hospodaření potřebuje národní podnik finanční prostředky. Ty mu svěřuje stát ve výši vyplývající z jeho schváleného finančního plánu jako jeho vlastní finanční zdroj, nebo si je podnik opatří jako finanční zdroj cizí. Vlastním finančním zdrojem je kmenové jmění, cizím finančním zdrojem je především úvěr od Státní banky a dále dočasné dluhy vůči dodavatelům a jiným věřitelům.

Kmenové jmění.

(305) Kmenové jmění je finanční základnou národního podniku k financování investic — základní fond, a k financování provozu — obratový fond. Kmenové jmění je tedy součtem základního fondu a obratového fondu.

(306) Při zřízení národního podniku se kmenové jmění prozatím určuje rozdílem mezi hodnotou svěřeného majetku a hodnotou závazků, které nový národní podnik převzal. Toto počáteční kmenové jmění se zvyšuje vkladem z prostředků Fondu znárodněného hospodářství a začleněním dalšího majetku nebo vynětím závazků z národního podniku. Naproti tomu se kmenové jmění snižuje odvodem hotovostí Fondu znárodněného hospodářství, vynětím majetku nebo převodem závazků na národní podnik.

(307) Kromě toho může dojít k souvztažným změnám kmenového jmění při převodech majetku, po případě závazků mezi národními podniky. Postup při takovýchto převodech upravuje příslušný ministr.

Základní fond.

(308) Ve formě základního fondu, který je částí kmenového jmění, dostávají se národnímu podniku prostředky k financování veškerého investičního majetku; o platy za investice se základní fond zvyšuje, o odvody odpisů z investičního majetku a hodnot investic vyřazených z provozu se snižuje.

(309) Prostředky k proplácení investic dává stát národnímu podniku k disposici prostřednictvím Fondu znárodněného hospodářství u Investiční banky. Tomuto Fondu odvádějí národní podniky na jeho bankovní účet částky odpovídající odpisům z investičního majetku a hodnotě vyřazených investic.

(310) Prostředků určených k investičním účelům nesmí národní podnik použít k účelům jiným, zvláště ne provozním.

(311) Investice jsou základním fondem financovány výlučně; podnik tedy nesmí k tomuto účelu uzavírat úvěr u peněžního ústavu.

Obratový fond.

(312) Prostředky k financování provozu dostává národní podnik ve formě obratového fondu, tvořícího rovněž součást kmenového jmění. Výše obratového fondu, obsažená v podnikovém rozpočtu, je dána normativem nezbytně nutné částky obratových prostředků, zmenšeným o dočasné dluhy vůči dodavatelům a jiným věřitelům v rámci lhůt stanovených pro fakturování a placení. Do normativu nezbytně nutných obratových prostředků se nezapočítává sezónní potřeba finančních prostředků ani zásoby, které nejsou nezbytné pro plánovaný rozsah výroby.

(313) Prostředky ke zvýšení obratového fondu dává stát národnímu podniku k disposici u Státní banky prostřednictvím Fondu znárodněného hospodářství. Podniky odvádějí ve prospěch tohoto Fondu částky, o které byla výše obratového fondu snížena.

Úvěr od Státní banky.

(314) Nestačí-li obratový fond a dočasné dluhy vůči dodavatelům a jiným věřitelům k plnému financování provozu, opatřuje si národní podnik se souhlasem generálního (oblastního) ředitele finanční prostředky účelovým úvěrem od Státní banky.

(315) Státní banka poskytuje úvěr v plném rozsahu ke krytí sezónní potřeby národního podniku a dále v případech, kdy podnik potřebuje prostředky při žádoucím překročení výrobního plánu. Kdyby národní podnik žádal od Státní banky úvěr v jiných případech, ukazuje to většinou na závady v hospodaření podniku, a proto žádost o úvěr musí být zvlášť podrobně odůvodněna.

(316) K financování provozu smí být národní podnik ve spojení pouze se Státní bankou nebo s ústavem lidového peněžnictví touto bankou pověřeným. Prostředků určených k provozu nesmí národní podnik použít pro financování investic; vyrábí-li si národní podnik investiční předměty sám, financuje tuto výrobu jako svůj vlastní provoz jen do doby, kdy je povinen částku odpovídající ceně vyrobených předmětů převést do Státní banky. Má-li národní podnik odděleně účtující stavební oddělení, opatřuje pro ně provozní úvěr v zásadě u Investiční banky.

Fond znárodněného hospodářství.

(317) Fond znárodněného hospodářství, obstarávající za stát financování národních podniků všech úseků, poskytuje podle disposic státu národním podnikům finanční prostředky potřebné ke zvýšení kmenového jmění; tomuto Fondu naopak odvádějí národní podniky finanční prostředky, o něž se kmenové jmění snižuje (jako odpisy z investičního majetku a pod.), dále úroky z kmenového jmění a převážnou část docílených zisků. Takto nahromaděné finanční prostředky slouží především ke zvyšování kmenového jmění národních podniků, z něhož, jak již bylo řečeno, se financuje investiční činnost a převážná část provozní činnosti národních podniků.

(318) Úrokovou sazbu, kterou se úrokuje kmenové jmění, stanoví vláda. Úroky odvádějí národní podniky Fondu znárodněného hospodářství ve lhůtách, které stanoví ministr financí v dohodě s příslušným ministrem.

(319) Má-li národní podnik podle schváleného finančního plánu pohledávku vůči Fondu znárodněného hospodářství ve výši rozdílu mezi rozpočtovanými náklady a rozpočtovanými výnosy, splácí mu ji Fond znárodněného hospodářství ve stejných obdobích, v jakých podniky odvádějí zálohy na zisk.

Finanční úvěry.

(320) Národní podniky nesmějí poskytovat finanční úvěry, na př. povolováním delších platebních lhůt odběratelům, zápůjčkami zaměstnancům a pod.; s výjimkou úvěrů od Státní banky nesmějí si finanční úvěry opatřovat. Jinak by totiž byla znemožněna peněžní kontrola národních podniků.

(321) Ze stejného důvodu nesmějí národní podniky vyrovnávat pohledávky a závazky kompensací.

Platební styk.

(322) Národní podnik je povinen konat své platy převodem v účtu u banky. Placení hotovými penězi je přípustné jen v těch případech, kdy placení převodem v účtu je neproveditelné nebo neúčelné. Pokladní hotovosti musí být

omezeny na nezbytnou výši; částky nad tuto výši musí národní podnik odvádět na svůj účet u Státní banky. V podrobnostech se placení hotovými a přípustná výše pokladních hotovostí řídí směrnicemi o tom vydanými.

Platební kázeň.

(323) Národní podnik je povinen včas proplácet všechny své dluhy a naopak musí dbát, aby mu byly včas uhrazovány jeho pohledávky. Za tím účelem je zejména povinen vystavovat faktury za provedené dodávky a výkony v předepsaných lhůtách.

Kontrola orgány státu.

(324) Orgány vrchního vedení národních podniků jsou odpovědny za hospodaření národního průmyslu; kontrolují proto činnost národních podniků po všech stránkách. Zejména také dozírají na řádnou správu jejich majetku a na přiměřenost jejich nákladů a výnosů. Také pro tuto kontrolu tvoří rozpočetní a účetní zápisy jeden z nejdůležitějších podkladů; srovnávání rozpočtů s jejich splněním, prováděné těmito kontrolními orgány, představuje významnou část kontroly korunou.

Bankovní kontrola.

(325) Kromě národního podniku samého a jeho nadřízených orgánů provádí stát kontrolu národních podniků pomocí pohybu peněz prostřednictvím bank, a to tak, že Státní banka kontroluje provoz národního podniku a Investiční banka jeho činnost investiční. K provádění této kontroly po stránce peněžní poskytují národní podniky bankám potřebné údaje, aby banky mohly sledovat plnění rozpočtu a aby Státní banka byla zpravována o míře plnění plánu výkonů a potřeb.

(326) Banky si mohou údaje hlášené podniky ověřit nahlédnutím do jejich početních záznamů. Zjistí-li závady, které podnik nemůže řádně odůvodnit, musí o tom podat ihned zprávu generálnímu (oblastnímu) řediteli a v závažných případech též příslušnému ministru a ministru financí. Příslušný ministr v dohodě s ministrem financí a po slyšení generálního (oblastního) ředitele učiní potřebná opatření.

Účetní závěrka.

(327) Národní podnik je povinen sestavit návrh roční účetní závěrky a předložit jej v předepsané lhůtě ke schválení generálnímu (oblastnímu) řediteli. Tuto lhůtu stanoví generální (oblastní) ředitel tak, aby účetní závěrka mohla být přezkoumána a schválena nejpozději do 30. června příštího roku. Současně se schválením účetní závěrky schválí generální (oblastní) ředitel také výpočet podílu, který případne podnikovému fondu pracujících.

Odvod bilančního zisku.

(328) Bilanční zisk národního podniku zmenšený o podíl, který připadá podnikovému fondu pracujících, odvádí se Fondu znárodněného hospodářství. Částku připadající Fondu znárodněného hospodářství poukáže podnik do 14 dnů po schválení účetní závěrky. Ministr financí v dohodě s příslušným ministrem může uložit odvádění záloh vypočtených podle plánovaného zisku. Podíl náležející podnikovému fondu pracujících se tomuto fondu přiděluje rovněž do 14 dnů po schválení účetní závěrky; příslušný ministr v dohodě s ministrem financí může také uložit odvádění záloh.

Úhrada bilanční ztráty.

(329) Bilanční ztráta bude Fondem znárodněného hospodářství podniku uhrazena jen tehdy, dá-li k tomu souhlas ministr financí v dohodě s příslušným ministrem a ministrem-předsedou státního úřadu plánovacího; neuhrazená bilační ztráta se převádí na příští rok.

Podnikový bytový fond.

(330) Obytné domy a jiná zařízení sloužící výlučně nebo převážně bytovým účelům jsou majetkem národního podniku, přidělují se však do podnikového bytového fondu.

(331) Majetek a závazky patřící k podnikovému bytovému fondu a jeho hospodaření se v národním podniku vykazují odděleně. Finanční otázky vyplývající z této úpravy, jakož i způsob úhrady případných schodků podnikového bytového fondu jsou upraveny zvláště a je také stanoveno, v kterých oborech a za jakých podmínek možno převádět rodinné domky do osobního vlastnictví zasloužilých pracujících.

XI. Podnikový fond pracujících.

Účel fondu.

(332) Podnikový fond pracujících je jedním z významných prostředků k podnícení zájmu všech pracujících na plnění a překračování podnikového plánu.

Příjmy fondu.

(333) Do podnikového fondu pracujících plyne podíl na plánovaném zisku a podíl na lepším hospodářském výsledku, než byl plánován.

(334) Předpokladem výplaty podílů je splnění výrobního plánu a dalších částí podnikového plánu, které budou každoročně určeny ve finančním plánu podniku.

Podíl na plánovaném zisku.

(335) Podíl podnikového fondu pracujících na plánovaném zisku bude určen procentem z tohoto zisku. Výše procenta bude stanovena ve finančním plánu a činí nejvýše 10% z plánovaného zisku. Při stanovení procenta se přihlíží k počtu pracujících a k namáhavosti jejich práce, k obtížnosti, s níž je spojeno plnění plánu, a zejména ke společenskému významu jednotlivých odvětví, oborů, po případě podniků. Ve finančním plánu bude také stanoveno klesající procento podílu fondu na skutečném zisku

pro případ, že by bylo docíleno zisku nižšího než plánovaného.

(336) V případech, kdy plánovaný zisk nemůže sloužit za správnou základnu pro výpočet podílu, jako tomu bude tehdy, je-li plánován příliš nízký nebo příliš vysoký zisk, upraví příslušný ministr stanovení základny ve zvláštních směrnicích.

Podíl na lepším hospodářském výsledku.

(337) Podíl podnikového fondu pracujících na lepším hospodářském výsledku je určen procentem z lepšího docíleného výsledku, než byl plánován. Výše tohoto procenta bude stanovena ve finančním plánu a činí až 50%. Při stanovení sazby se přihlíží k tomu, aby podíl fondu byl v přiměřeném vztahu k obtížnosti plnění plánu a dosahování lepších hospodářských výsledků; také zde se přihlíží k počtu pracujících a k namáhavosti jejich práce, a zejména ke společenskému významu činnosti jednotlivých odvětví, oborů, po případě podniků.

Jiné příjmy fondu.

(338) Do podnikového fondu pracujících plynou také částky určené pro kolektivní použití celého národního podniku, jako odměny za vítězství v mezipodnikových soutěžích, jakož i jiné příjmy, které budou podrobněji uvedeny ve směrnicích vydaných příslušným ministrem.

Majetek fondu.

(339) Do podnikového fondu pracujících se při jeho utvoření přidělí majetek podniku sloužící sociálním, zdravotním, kulturním a tělovýchovným účelům, a to v rozsahu stanoveném směrnicemi o tom vydanými. Dále se podnikovému fondu pracujících při jeho utvoření přidělí částky odpovídající výši nesamostatných sociálních fondů.

(340) Majetek a závazky patřící k podnikovému fondu pracujících a jeho hospodaření se v národním podniku vykazují odděleně. Jeho finanční otázky upraví příslušný ministr zvláštními směrnicemi.

Použití prostředků fondu.

(341) Prostředků podnikového fondu pracujících používá ředitel po projednání se závodními radami podle směrnic o tom vydaných.

(342) Prostředků fondu se použije zejména k podporování tvůrčí iniciativy pracujících, k sociálním, zdravotním, kulturním a tělovýchovným opatřením v podniku nebo i mimo podnik, k výplatě odměn zasloužilým pracujícím a k jiným výdajům sledujícím podobné účely. Při určování odměn jednotlivým zasloužilým pracujícím hodnotí ředitel k návrhu jejich bezprostředních nadřízených zejména zásluhu o hospodárné plnění plánu. Sociální, zdravotní, kulturní a tělovýchovná opatření, která mají být financována z prostředků podnikového fondu pracujících, mohou být uvedena v kolektivních smlouvách.

(343) V podnicích, které mají několik závodů, se při použití prostředků podnikového fondu pracujících přihlíží k míře zásluh jednotlivých závodů o plnění a překračování podnikového plánu.

Správa sociálních a jiných zařízení.

(344) Při provozu sociálních, zdravotních, kulturních a tělovýchovných zařízení podniku, přidělených podnikovému fondu pracujících, postupuje národní podnik v nejužší spolupráci se závodními radami. Jim se vyhrazuje rozhodující vliv na způsob provozu a na výběr pracujících, kterým mají být poskytnuty výhody uvedených zařízení.

XII. Vrchní vedení národních podniků a dozor nad nimi.

Podstata vrchního vedení a dozoru.

(345) V předchozích kapitolách byla stanovena zásada, že o věcech národního podniku rozhoduje ředitel samostatně. Bylo však také porůznu uvedeno, že v některých věcech musí ředitel požádat nadřízený orgán o souhlas nebo že o některé otázce rozhoduje přímo orgán, který je národnímu podniku nadřízen. Je tomu tak proto, že každý národní podnik je součástí státního hospodářskopolitického kolektivu, jehož zájmům musí podřizovat svou činnost a své zásadní otázky organisace a řízení. Toto podřízení vyplývá z funkce lidově demokratického státu, který provozuje socialistickou průmyslovou výrobu národními podniky, jež proto podrobuje svému vrchnímu vedení a dozoru.

Rozsah vrchního vedení a dozoru.

(346) Stát jako socialistický hospodář vykonává vrchní vedení a dozor v těchto funkcích:

zřizuje národní podniky a svěřuje jim majetek, stanoví zásady pro jejich organisaci a dohlíží, aby tyto zásady byly řádně a jednotně prováděny;

zajišťuje vypracování podnikových plánů, uvádí je navzájem v soulad, schvaluje je, sleduje jejich plnění a zajišťuje jejich řádné provádění;

má rozhodující vliv na obsazování míst vedoucích činitelů národních podniků a na úpravu jejich postavení a poměru k národním podnikům;

organisuje a řídí péči o kádry, jejich odborné a politické školení, rozmisťování a výcvik v povolání;

pečuje o organisaci bezpečnosti práce;

dohlíží na využití všech výrobních zařízení a na výstavbu nových a řídí přesuny výrobních zařízení i zásob mezi jednotlivými podniky;

udává směr technickému vývoji tím, že zřizuje výzkumné ústavy a usměrňuje jejich činnost, řídí zkušebnictví, výměnu technických zkušeností mezi národními podniky, zavádění dokonalejších výrobních a kontrolních postupů a technickohospodářských norem, pečuje o využití výsledků socialistického soutěžení a zlepšovatelského hnutí a podporuje specialisaci, typisaci, normalisaci a kooperaci;

upravuje zásadní otázky finančního hospodaření národních podniků, povoluje výjimky ze zákazu zcizení jejich majetku, který je určen k trvalému užívání, schvaluje jejich účetní závěrky a vykonává činnost cenotvornou;

organisuje zásobování a odbyt výrobků národních podniků a obstarává jejich mezinárodně obchodní a průmyslové věci;

dozírá po všech stránkách na činnost národních podniků a vydává ve všech oborech jejich činnosti závazné směrnice;

přikazuje řediteli, aby změnil rozhodnutí, které učinil, jsou-li pro to závažné důvody, jako na příklad tam, kde je ohroženo plnění plánu nebo jiný důležitý zájem národního podniku nebo státu; nevyhoví-li ředitel takovému příkazu, nahrazuje jeho rozhodnutí svým rozhodnutím vlastním.

(347) Rozsah působnosti vrchního vedení národních podniků a dozoru nad nimi podrobněji vymezuje příslušný ministr.

Orgány vrchního vedení a dozoru.

(348) Vrchní vedení národních podniků a dozor nad nimi obstarává příslušný ministr, na Slovensku zásadně prostřednictvím příslušného pověřence.

(349) V zájmu účelné dělby práce vykonává příslušný ministr tuto působnost zásadně prostřednictvím generálních ředitelů, z nichž každému jsou podřízeny národní podniky zpravidla téže nebo příbuzné výrobní činnosti. Příslušný ministr však může jednotlivé podniky podřídit přímo své pravomoci.

(350) Pokud podniky na Slovensku nejsou nebo nebudou z celostátních důvodů podřízeny přímo generálnímu řediteli nebo příslušnému ministru, vykonávají generální ředitelé nad nimi svou pravomoc prostřednictvím oblastních ředitelů.

(351) Z působnosti vrchního vedení národních podniků a dozoru nad nimi příslušejí příslušnému ministru věci, které si vyhradil. Vše ostatní přísluší generálním ředitelům.

(352) Národní podnik je ve všech věcech vrchního vedení a dozoru zásadně ve styku se svým nejblíže nadřízeným orgánem, t. j. zpravidla s příslušným generálním nebo oblastním ředitelem, a to bez ohledu na to, komu v daném případě přísluší působnost.

Národní výbory a národní podniky.

(353) Pro rozvoj národních podniků má mimořádný význam činnost národních výborů, a to zvláště pokud zajišťují předpoklady plynulé průmyslové výroby a pokud všemožně podporují plnění jejich úkolů.

(354) Národním výborům připadá tedy úkol, aby v oblasti své působnosti vytvářely a všestranně podporovaly příznivé podmínky pro činnost národních podniků a odstraňovaly překážky, které se mimo závod stavějí v cestu jejich rozvoji. To platí zejména v otázkách mobilisace pracovních sil, boje proti nedbalé docházce, zvyšování odborné úrovně pracujících, rozšíření a prohloubení socialistického soutěžení, v otázkách péče bytové a sociální, péče o zdokonalení dopravy a udržování a zvelebování národního majetku.

(355) Národní výbory sledují ve své oblasti také všeobecné plnění plánů národních podniků a svými podněty přispívají k odstranění zjištěných závad, aniž zasahují do řízení podniků.

(356) S národními výbory musí se projednat umístění investic a významné změny výrobního programu, pokud jimi vzniká nová potřeba pracovních sil a nové nároky na dopravu, a dále omezování výroby a zastavování závodů.

(357) Příslušný ministr může národní výbory pověřit úkoly spadajícími do jeho působnosti.

Generální (oblastní) ředitel.

(358) Generální (oblastní) ředitel odpovídá za splnění úkolů, které podle jednotného hospodářského plánu připadají všem národním podnikům jemu podřízeným. Ve své činnosti dbá zájmů celostátních, nikoli jen zájmů podřízených podniků a řídí se směrnicemi příslušného ministra.

(359) Na Slovensku generální ředitel vykonává svou pravomoc prostřednictvím oblastního ředitele, který se řídí jeho směrnicemi a pokyny. Také kontrolu národních podniků na Slovensku provádí generální ředitel zpravidla prostřednictvím oblastního ředitele; s jeho vědomím je však generální ředitel může kontrolovat i přímo.

(360) Generálního ředitele jmenuje a odvolává vláda na návrh příslušného ministra; oblastního ředitele jmenuje a odvolává příslušný ministr na návrh příslušného pověřence.

(361) Na návrh generálního (oblastního) ředitele jmenuje a odvolává příslušný ministr (příslušný pověřenec) jeho zástupce. Jmenuje-li

několik zástupců, určí jejich pořadí. Každému zástupci vymezí generální (oblastní) ředitel úsek jeho působnosti, za který mu zástupce odpovídá.

Generální a oblastní ředitelství.

(362) Přípravu opatření generálních (oblastních) ředitelů a jejich výkon obstarávají generální (oblastní) ředitelství.

(363) Generální (oblastní) ředitelství zřizuje vláda. Úprava jejich majetkoprávních otázek je v podstatě shodná s úpravou platnou pro národní podniky.

Organisace generálních (oblastních) ředitelství.

(364) Generální (oblastní) ředitelství vede generální (oblastní) ředitel a organisuje je podle povahy úkolů vrchního vedení a dozoru, které mu připadají, jakož i dalších úkolů, které mu byly svěřeny zvláštními předpisy nebo opatřeními příslušného ministra.

(365) Generální (oblastní) ředitelství se uvnitř člení podle druhu funkcí na organisační útvary. Organisační členění a vymezení působnosti jednotlivých útvarů má v zásadě odpovídat organisaci podřízených národních podniků. Aby byla zajištěna jednotnost vedení podřízených národních podniků, určí generální ředitel osoby, které za něj v rozsahu jim určeném vykonávají vedení a dozor nad skupinou národních podniků stejného nebo podobného výrobního oboru nebo programu.

(366) Orgány národnímu podniku nadřízené nesmějí zasahovat do činnosti národního podniku jinak než prostřednictvím jeho ředitele.

Řízení generálního (oblastního) ředitelství.

(367) Má-li generální (oblastní) ředitelství úspěšně plnit svou funkci při vedení národních podniků a při operativním obstarávání jejich věcí, musí se i v něm uplatňovat socialistický způsob řízení.

(368) Generální (oblastní) ředitelství a každý jeho organisační útvar jsou řízeny jediným vedoucím, který samostatně rozhoduje a odpovídá za splnění úkolů jemu uložených. I v generálním (oblastním) ředitelství musí být každý pracující hospodářem na svém pracovišti.

(369) Také v generálním (oblastním) ředitelství musí plnění plánu vyrůstat ze socialistického uvědomění pracujících a musí se opírat o závislost jejich hmotných zájmů na výsledcích tohoto plnění. Zaměstnanci generálního (oblastního) ředitelství jsou odměňováni podle stejných zásad jako zaměstnanci národních podniků; přitom výše mimořádných odměn je závislá nejen na plnění plánu generálního (oblastního) ředitelství, ale především na plnění plánů podřízených národních podniků. Mimořádné odměny mohou být poskytnuty jen zaměstnancům generálního (oblastního) ředitelství, kteří zasahují do plnění plánů podřízených národních podniků a je ovlivňují.

(370) Pro generální (oblastní) ředitelství platí tytéž zásady řízení a tatáž organisační pravidla jako pro národní podniky.

Plán generálního (oblastního) ředitelství.

(371) Činnost generálního (oblastního) ředitelství se řídí jeho plánem, který musí být zaměřen na splnění plánů podřízených národních podniků. Plán generálního ředitelství a jeho změny schvaluje příslušný ministr, plán oblastního ředitelství příslušný generální ředitel. Pro vypracování tohoto plánu, jeho provádění, sledování a kontrolu platí obdobné předpisy jako u národních podniků.

Hospodaření generálního (oblastního) ředitelství.

(372) Generální (oblastní) ředitelství samostatně hospodaří podle svého rozpočtu. Prostředky k úhradě nekrytých rozpočtovaných nákladů poskytuje generálnímu (oblastnímu) ředitelství příslušné ministerstvo ze svého rozpočtu. Zcela výjimečně si může generální (oblastní) ředitelství opatřit provozní prostředky nad tuto výši, dá-li k tomu souhlas příslušný ministr v dohodě s ministrem financí, a to způsobem a za podmínek zároveň stanovených.

(373) O výsledcích peněžní kontroly generálního ředitelství činí banka oznámení příslušnému ministru; jde-li o peněžní kontrolu oblastního ředitelství, činí banka oznámení také generálnímu řediteli. V závažných případech podává hlášení také ministru financí.

(374) Účetní závěrku generálního ředitelství schvaluje příslušný ministr, účetní závěrku oblastního ředitelství příslušný generální ředitel.

(375) Je-li oblastní ředitel podřízen dvěma nebo více generálním ředitelům, určí příslušný ministr, který generální ředitel a za jakých podmínek vykonává v poměru k oblastnímu ředitelství působnost generálního ředitele.

Další úkoly generálních (oblastních) ředitelství v hospodářské soustavě státu.

(376) Generální (oblastní) ředitelství jsou právě tak jako národní podniky orgány hospodářské soustavy státu. Prohlubující se organisace plánovací služby, rozšiřování plánování společensky pokročilejších forem ve výrobě a snaha dosáhnout zjednodušení ústřední státní správy decentralisací jejich funkcí vyžaduje, aby příslušný ministr mohl pověřit generální (oblastní) ředitele případně dalšími konkretními úkoly vůči podnikům družstevním a soukromým. Je tomu tak zvláště v oboru plánování výroby, jednotného řízení výroby určitého odvětví, v otázkách využití výrobních zařízení a přidělování surovin.

(377) Uložením všech těchto úkolů je ještě více zdůrazněn význam generálních ředitelů a generálních ředitelství, která tak jsou důležitým článkem pracovního aparátu příslušného ministra.

Závěr.

Pracující lid se stal plnoprávným a zároveň plně odpovědným hospodářem své země. Svou prací dokazuje, že dovede nejen odstranit kapitalistický řád, ale že se dovede sám úspěšně vypořádat i s obtížnými úkoly výstavby socialismu.

Jedním z nejdůležitějších předpokladů této výstavby je uspořádání průmyslové výroby tak, aby odpovídala zásadám socialistického hospodářství. Uplatnění těchto zásad vede k novému poměru člověka k práci, k práci svobodné a tvůrčí, jež vyúsťuje v nové vymoženosti techniky a v jejich využití.

Zásady socialistického hospodářství, jak jsou rozvedeny v tomto Statutu, naplňují novým duchem národní podniky, jež se tak stávají prostředím růstu člověka nového, vyššího společenského řádu. Tyto zásady vyvěrají z nejvnitřnějšího přesvědčení pracujících.

Tím je tento Statut současně svědectvím vyspělosti našeho pracujícího lidu, jeho politického a hospodářského uvědomění a touhy zabezpečit národu lepší zítřek. Je projevem snahy, vlastní socialismu, k němuž spějeme, vytvářet podmínky pro šťastný a radostný život pracujících, pro život zbavený hrozby nezaměstnanosti, hladu a vykořisťování, pro život lidí skutečně svobodných, kteří svými schopnostmi a svou prací dovedou obohatit nejen sebe, ale i celou společnost.

Administrace: Praha III, Tržiště č. 9. — Telefon 459-41 až 43. — Účet pošt. spoř. č. 3*2*2.
Novinová sazba povolena poštovním ředitelstvím v Praze č. 109.705/IIIa 1939. — Dohlédací poštovní úřad Praha 023.
Tiskne Státní tiskárna v Praze.